N KERSSEMAKERS

VRIJMETSELARIJ EN JODENDOM

HUN TRADITIONEELE INHOUD, MODERNE ONTAARDING EN INVLOED

cat.

VRIJMETSELARIJ EN JODENDOM

VAN DENZELFDEN SCHRIJVER IS REEDS VERSCHENEN :

De Paradijsbloem : H. Lidwina van Schiedam. (1933).

Uitgeverij „De Gouden Ring", Enschot. N.B.

ANTON KERSSEMAKERS

VRIJMETSELARIJ EN JODENDOM

TRADITIONEELE INHOUD, MODERNE ONTAARDING EN INVLOED

„Un grand pas sera fait le jour ou les auteurs, avant d'écrire et de se copier les uns les autres, auront étudié leur sujet".

PAUL VULLIAUD.

UITGEVERIJ «OISTERWIJK» TE OISTERWIJK

1939

Ter inleiding

I

Onoverzienbaar groot is welhaast het aantal verhandelingen geworden, waarin men zich rekenschap tracht te geven van de „crisis" der moderne wereld en van de factoren, die daar de oorzaak van zijn. Zij zijn, in het algemeen, een sprekend getuigenis voor het steeds breeder uitgroeien van het besef, dat de Europeesche beschaving in een impasse is verloopen en dat het blinde geloof in haar onbetwistbaar geachte grootheid en weldadigheid, in haar ongelimiteerd gedachte vooruitgang en uitbreiding, aan het wankelen is geraakt. In ieder er van worden een of meer van haar aspecten gecritiseerd en wordt, op grond daarvan, tot de noodzaak eener spoedige hernieuwing geconcludeerd.

Hiermede is echter tevens aangegeven, waarin al [1]) deze reacties te kort schieten : zij zijn te fragmentarisch en te oppervlakkig en zien de „crisis" noch in haar volle diepte, noch in haar vollen omvang. Zij hebben dan ook, behalve hun waarde als symptoom, alléén beteekenis in hun louter negatief en critiseerend gedeelte, tenminste in zooverre dat reëel is, — doch in het positief bedoelde, in datgene wat men behouden wil en waarop men wil steunen om vernieuwing te brengen, falen zij

[1]) Een uitzondering in dezen, is het werk van René Guénon : *Orient et Occident* (1924), *La Crise du Monde Moderne* (1927, *Autorité Spirituelle et Pouvoir Temporel* (1929), etc., dat een betrouwbare en authentieke uitdrukking der traditioneele doctrine is.

volkomen en is alle daartoe verrichte arbeid louter verspilling van krachten.

Wanneer men al die fragmentarische critieken bijeenvoegt, blijft er echter van de moderne beschaving niet veel meer over! De waarheid is dan ook, dat de Westersche wereld, niet alleen in haar uitingen en verschijnselen, maar tot in haar fundamenten en haar ondergrond toe, *louter* een ontaarding en een bederf is, dat zich in den loop der tijden in steeds duidelijker mate openbaart en tenslotte in een crisis is uitgeloopen; — dat er dus, binnen háár grenzen, géén aanknoopingspunten voor een hernieuwing mogelijk zijn. De „moderne" wereld, de „Europeesche" beschaving is, in den letterlijken en stricten zin der woorden, ontaarding en bederf der Middeleeuwsche Christenheid; — ja, zij is er, in laatste instantie, het diabolische tegen-deel van. En de „crisis", die zij doormaakt, houdt alles in, wat dit hier opvallend-juist toegepaste woord uitdrukt: het is een keerpunt in een ziekte-proces, waaruit een ommekeer voortkomt, die zoowel ten goede als ten kwade kan uitvallen.

Over den uitslag eener „crisis" beslissen tenslotte factoren, die onberekenbaar zijn. Het eenige wat men doen kan, om een uitslag ten goede te bevorderen, is, de beletselen daartoe uit den weg te ruimen en de krachten en mogelijkheden ten goede te vergrooten. Men zal dus dieper moeten zien, dan de oppervlakte der verschijnselen en tot de oorzaken moeten doordringen.

Nu is een beschaving iets, wat niet uit en door zichzelf bestaat, wat geen eigen „leven" heeft, maar wat door iets anders wordt voortgebracht. Een beschaving is de

uitdrukking en het product van een bepaalde mentaliteit, die een zekere groep menschen gemeen hebben. Zoo is de moderne Europeesche beschaving, in haar geheel en in al haar onderdeelen, uitdrukking en voortbrengsel van de individualistische mentaliteit. Het begin van deze beschaving reikt niet verder terug dan tot de veertiende eeuw en vóórdien vindt men in de geschiedenis nergens een gelijkaardig verschijnsel terug. Waar elders van individualisme sprake is, is dat iets, wat slechts enkele individuen en hóógstens kleine groepeeringen, eigen is, die dan tegenover hun anders-geaarde omgeving als uitzonderlijkheden afsteken; doch het bleef de moderne Europeesche beschaving voorbehouden deze abnormaliteit tot allesoverheerschende norm, tot bron en drijfkracht, eener *beschaving* te maken. Met recht noemen wij het dus een „moderne" beschaving en de individualistische mentaliteit een „moderne" mentaliteit, daar zij karakteristiek zijn voor de allesoverheerschende tendenzen uit den modernen tijd; — met recht noemen wij het een „Europeesche" beschaving en een „Europeesche" mentaliteit, daar zij als zoodanig in Europa ontstaan zijn, een Europeeschen stempel dragen en overal waar wij ze elders aantreffen, vanuit Europa geïmporteerd zijn. Het is vormelijk geen eenheid, het omvat zelfs verschijnselen, die onderling met elkander in strijd liggen, maar verdeeldheid en strijd is voor het individualisme essentieel karakteristiek. Of men nu de schakeeringen in de Europeesche landen neemt, of men nu Amerika of Rusland neemt, of men nu de *moderne* stroomingen in Japan, in China, in Indië of in Noord-Afrika neemt, het zijn allemaal slechts variaties van een in Europa autochtone en

naar elders geïmporteerde beschaving, die op het individualisme berust en die karakteristiek Europeesche eigenschappen heeft: een beschaving, die overal waar zij invloed verwerft, *destructief* werkt op de traditioneele mentaliteit en op de traditioneele beschavingen, die zij aantreft.

Wij kunnen op deze kwestie hier niet verder in gaan, daar het alleen onze bedoeling is, duidelijk te maken, wat wij onder de woorden „moderne beschaving", „Europeesche wereld", en dergelijke, verstaan. Het zal ook duidelijk zijn, dat het Christendom voor ons *niet* onder dat begrip valt. Het behoort niet tot de elementen, die bijgedragen hebben tot de vorming van de moderne wereld, die er trouwens ook beslist-vijandig tegenover staat. Het is wel *in* de moderne beschaving, maar niet *van* de moderne beschaving. Het doet hierbij niets af, dat vele van zijn vertegenwoordigers door die moderne mentaliteit zijn aangetast: de waarde eener traditioneele leer is immers volkomen onafhankelijk van die harer vertegenwoordigers. De eisch, die bij tijd en wijle, als het er om gaat erkende fouten of misstanden te verklaren, dan ook gesteld wordt, onderscheid te maken tusschen „de kerk" en haar „gezagdragers" als mènschen, is dan ook een volkomen rechtsgeldige eisch, die ook ten opzichte van andere doctrines van kracht is!

Wanneer wij dan ook over Christendom, zonder meer spreken, bedoelen wij steeds het traditioneele, volledige, onverkorte Christendom, dat b.v. in de Middeleeuwsche Christenheid grootendeels een „integrale" verwerkelijking vond. Het protestantisme, in al zijn uiteenloopende schakeeringen, kunnen wij niet anders dan als een pseudo-Christendom zien, dat met de Traditie gebroken

heeft en, door het individualisme, tot in zijn wortels „gemoderniseerd" is. De invloed van het Protestantisme op de moderne wereld en haar wording is dan ook zeer groot geweest: de moderne mentaliteit is een specifiek „Protestantsche" mentaliteit, een mentaliteit van ontkenning, van „protest" tegen de traditioneele waarden; — het Protestantisme is dan meer in het bijzonder tegen de godsdienstige werkelijkheden gekeerd en de moderne mentaliteit in het algemeen is er een verbreeding van, waardoor, tenslotte, het Protestantisme zèlf uitgehold en vernietigd wordt.

Het eenige, van alles wat men Christendom gelieft te noemen, dat uit traditioneel oogpunt waarde heeft en op werkelijkheid berust, is dan ook het Roomsch-Katholieke Christendom. Wij zeiden reeds, dat het feit, dat vele vertegenwoordigers eener traditioneele doctrine door de moderne mentaliteit zijn aangetast, geen afbreuk doet aan de waarde dezer traditie als zoodanig. *Het Christendom* is dan ook niet identiek met *al de vormen*, waarin de Kerk in de moderne wereld verschijnt. Hier is wel degelijk onderscheid te maken, tusschen datgene wat essentieel Christelijk is en datgene wat een concessie aan de moderne tijdgeest, of erger nog, wat een algeheele ontaarding, is. Het Christendom als vormend beginsel, als ziel der beschaving, als voortbrenger eener traditioneele mentaliteit, heeft, na de Middeleeuwen, zienderoogen aan kracht en effectiviteit ingeboet, zoodat er thans *in feite* van volledige en levende Christelijke mentaliteit geen sprake meer is. Het is immers niet het Christendom, dat de menschen, hun mentaliteit en hun beschaving, vormt en bezielt; — het is de moderne mentaliteit, de moderne beschaving, het moderne milieu,

die dat doen. Het is dan ook niets anders dan een doodgewone consequentie, wanneer de moderne wereld steeds nadrukkelijker den eisch stelt, dat het Christendom zich uit het sociale en cultureele leven zal terugtrekken, daar dit, overal waar nog iets van het echte Christendom aanwezig is, een beletsel vormt voor de volledige ontplooïng van den modernen tijdgeest. Maar de compromissen, die daarvan het gevolg zijn; de verschraling van de traditie die er uit voortvloeit; dat alles doet er niets aan af, dat de Kerk in wezen ongerept is gebleven en dat zij, ook waar zij klaarblijkelijk geen levenwekkenden invloed meer uitoefend, ook waar zij blijk geeft, geest en begrip voor haar eigen traditie verloren te hebben, potentieel nog alle mogelijkheden, die haar als traditie eigen zijn en die zij in de Middeleeuwen metterdaad verwerkelijkte, eigen zijn gebleven. Een „herstel" der Christelijke beschaving in Europa houdt dus in, dat men zich op het Christendom bezint en de potentieele mogelijkheden, die er nog steeds in aanwezig zijn, tot daad, tot act, worden: herstel van een „integrale" Christelijke mentaliteit en vandaaruit herstel eener Christelijke beschaving. Dat het, ondanks alles, mogelijk is en blijft, dat degenen, die de noodige qualificatie bezitten en aan de gestelde voorwaarden voldoen, het Christendom volledig in zich verwerkelijken, óók waar de levende geest er van momenteel verloren is, leert toch duidelijk het Evangelie-woord „De Geest waait waar hij wil..."[2])

Daar, en daar alleen, ligt de mogelijkheid voor een „hernieuwing", voor een „wedergeboorte" der Europeesche wereld, opgesloten. Wanneer men dus de

[2]) St. Joannes, 3:8.

voorwaarden voor een goeden uitslag der „crisis" zoo gunstig mogelijk wil maken en haar zoo sterk mogelijk in deze richting beïnvloeden, dan zal het wegruimen der beletselen allereerst bestaan in een, geestelijke en mentale, algeheele bevrijding uit de moderne wereld. Dat gaat natuurlijk ten engste gepaard met de positieve vorming eener traditioneele mentaliteit, waarvan de bron en de grondslag geestelijke, zuiver-intellectueele kennis, in-zicht, is.

Hier is eenige nadere verklaring noodig, voor wat het woord „traditie" en traditioneel" inhoudt. Etymologisch beteekent traditie, lat. *traditum : over-geven, over-leveren* van de een aan den ander. Het omvat dus, wat over-geleverd, door-gegeven is, alsmede : datgene wat aldus „ontvangen" is.

In het moderne spraakgebruik is het woord „traditie" ongeveer synoniem voor „gewoonte", zelfs van den meest profanen aard en van korten duur. Zoo spreekt men van de „traditie van Thijm", van een „liberale traditie" en zelfs van een „revolutionnaire traditie", hetgeen een contradictio in terminis is. Met een dergelijke ontaarding hebben wij echter niets te maken ; het is een misbruik, door onbegrip voor de werkelijke beteekenis van het woord in de hand gewerkt.

Maar ook gebruiken wij de term „traditie" niet, in de beteekenis die het in de Christelijke theologie heeft, waar het de mondeling overgeleverde waarheden betreft, nâást de schriftelijk in het Nieuwe Testament gefixeerde, en die door het Protestantisme verworpen worden. Het woord wordt hier weliswaar legitiem gebruikt, maar in engeren zin dan die, welke wij er aan hechten. Het

Nederlandsche woord „overlevering" is dan ook zoodanig met die gespecifieerde beteekenis verbonden, dat wij de voorkeur gaven aan het woord „traditie", dat bovendien het voordeel biedt de gewenschte bijvormen als „traditioneel", „traditionalistisch", en dergelijke, mogelijk te maken.

Onder „traditie" nu, verstaan wij : kennis, onverschillig van welken aard, die een boven-menschelijken oorsprong heeft en die, van den een aan den ander, is doorgegeven. *Primair* is deze kennis echter metaphysica en alle andere traditioneele kennis vindt haar bron daarin. „Traditioneel" is dan alles, wat conform de metaphysische beginselen is, die in een Traditie liggen opgesloten ; wat daar dus een uitdrukking, een toepassing, een voortbrengsel van is. Zoo kunnen wij spreken van een „traditioneele beschaving", dat is een beschaving, die op normale en legitieme wijze aan een traditie verbonden is ; van „traditioneele wetenschap", traditioneele kunst" en ook, waar de traditie schriftelijk vastgelegd is, van „traditioneele geschriften".

Op de eerste plaats komt, zooals wij zeiden, de zuivere intellectualiteit, de kennis der beginselen, die van universeele orde zijn en tot het domein der metaphysica behooren. Ook dit laatste woord dienen wij even te omschrijven. Het heeft, voor ons, vanzelfsprekend niets gemeen met de nevelachtige pseudo-metaphysica der moderne philosofen, doch wij gebruiken het *enkel en alleen*, wat ook het verhaaltje omtrent zijn oorsprong moge zijn, in de etymologische beteekenis van het woord : datgene wat „boven" de physica is. Het Nederlandsche equivalent er voor zou „bovennatuurlijk" zijn en inderdaad zijn er philosofen, die de term „boven-

natuurkunde" gebruiken. Het woord „bovennatuur" is echter zoo onverbrekelijk aan een bepaalde godsdienstige beteekenis verbonden, dat wij het liever, om verwarring te voorkomen, vermijden.

Physica nu, is kennis van de natuur, in den meest algemeenen zin, de gehééle natuur omvattend; dus niet een gespecialiseerde wetenschap zooals de moderne natuurkunde, maar een *algemeene* wetenschap, zooals de Klassieken onder *Physica* verstonden en zooals het woord ook in de Middeleeuwen, naast de aanduiding *Kosmologie*, verstaan werd. Deze Kosmologie (kennis van den Kosmos) wordt, door moderne philosofen, dikwijls tot de metaphysica gerekend, hetgeen natuurlijk te dwaas is om over te spreken. *Kosmologie* is synoniem met *Physica* en *Meta-physica* is de kennis van de beginselen, die boven, aan gene zijde van (of hoe men het aanduiden wil) de Physica liggen.

De moderne beschaving, die aan geen metaphysische beginselen verbonden is, die zelfs geen echte metaphysica meer kent en haar ganschen grondslag aan de *ontkenning* der metaphysische beginselen, aan het individualisme, ontleend, is aldus een anti-traditioneele beschaving. Iedere zuiver-intellectueele kennis is haar vreemd (het moderne „intellectualisme" is slechts doorgedreven rationalisme en volkomen anti-intellectueel); het idee van intellectueele intuïtie kent zij niet meer. In dat opzicht moeten wij spreken van een ontstellende geestelijke achteruitgang, van een verdorren der kennis, van een intellectueele impotentie. Al haar weten slingert heen en weer tusschen rationalisme en sentimentalisme; het rationeele en het infra-rationeele (zooals bijvoorbeeld de vitalistische, pseudo-intuïtie van het Bergso-

nisme), het louter-menschelijke en het onder-menschelijke, houdt haar zoo zeer gebannen, dat onmogelijk degenen, die eenmaal een van haar geestelijke amputaties ondergaan hebben, nog begrip kunnen hebben voor *ware* kennis, zooals de metaphysica en de traditioneele wetenschappen die inhouden.

Voor een „herstel" is van deze geestelijk-verminkten niets te verwachten. Herstel, hernieuwing van de Christelijke beschaving in Europa, wil zeggen : herstel van de Orde, van de Hierarchie, op de eerste plaats in de geesten. De verwarring en ontaarding is op de eerste plaats van geestelijken aard en al het andere, de moreele, sociale, wetenschappelijke, artistieke, cultureele, economische en politieke verwarring en ontaarding, is daar een gevolg van. Eerst dient de Orde in de geesten hersteld te worden en vandaaruit volgt de rest „als vanzelf", als uitdrukking en toepassing van die geestelijke Orde.

Maar herstel van Orde vereischt, op de allereerste plaats herstel der metaphysische kennis : kennis van de universeele beginselen, die de oergrond van alle dingen zijn. Het is dus, op de eerste plaats, geen kwestie van massa, van organisatie, van actie ; maar van *kennis*, van „geestelijke elite", die het in-zicht in de beginselen en de Orde die daaruit voortvloeit, in zich gerealiseerd moet hebben : de Waarheid is immers niet de som, maar de synthese, de oerbron van alle bijzondere waarheden en alleen vanuit die oerbron kunnen de verbijzonderde waarheden op de plaats gesteld worden, die hen in de Orde toekomt. Het „contact" met de Waarheid is, in de moderne beschaving, verbroken en zoo lang dat niet hersteld is, kan er geen sprake zijn van Orde, noch van werkelijk vruchtbare en doel-treffende activiteit.

Nu is een kennis van de Middeleeuwen, van de „Christenheid", een der zeer belangrijke middelen, die bij een herstel van de Christelijke beschaving in Europa van overwegende beteekenis zijn. Dáár was immers een „integrale" verwerkelijking van het Christendom, op alle gebieden, zeer ver doorgevoerd en het spreekt vanzelf, dat een herstel van een nieuwe „integrale" verwerkelijking, van een nieuwe Christelijke beschaving, daarmee een innige overeenkomst zal toonen, zoo niet in alle uitwendige vormen en verschijnselen, dan toch zeer zeker in de beheerschende mentaliteit, in de geestelijke „structuur" en in het rhythme. Van de drie factoren, die voor den *vorm* eener beschaving van overwegenden invloed zijn, zijn er twee, de factor *plaats* en de factor *volk*, zoo goed als dezelfde gebleven en is alleen de factor *tijd* veranderd. Een „nieuwe" Christenheid zal dus nimmer louter een *copie* van de Middeleeuwsche zijn, maar een *analogie*. Dat vooral kan niet te sterk benadrukt worden, aangezien in onzen tijd het streven, om van de Middeleeuwen verschillende vormen en instellingen (vooral politieke en sociale) over te nemen, sterk gepropageerd wordt en veld wint. Een dergelijke imitatie draagt, in alle opzichten, het karakter van caricatuur ; — het is de géést waar het op aan komt, de geest, die „levend" maakt en die de uiteindelijke vormen voortbrengt.

Het is dus, voor een werkelijk „herstel", van het allergrootste belang, dat van de Middeleeuwen een diepgaande studie gemaakt wordt ; — niet een „historische" of „philologische", want deze geven juist louter van de buitenkant der dingen een beeld en komen niet verder dan verzamelen en catalogiseeren van het materiaal (op zich belangrijk, inderdaad, maar dan enkel als hulp-

middel!), maar een studie, die op *in-zicht* en op *begrijpen* gericht is, op een zoo innig mogelijk assimileeren van haar intellectualiteit, van haar géést en haar traditioneele mentaliteit (waarbij, dit ter verduidelijking, het licht, dat andere tradities geven kunnen, absoluut onontbeerlijk is, vooral om datgene te begrijpen, waarvan de moderne wereld geen enkel equivalent meer bezit). Ook al zou het Europa niet meer gegeven zijn, dat het een nieuwe Christenheid het aanzien schenkt, dan nòg zou zulk een arbeid niet te vergeefs geweest zijn: de geestelijke winst voor diegenen persoonlijk, die er zich aan geven, is onzegbaar groot, terwijl deze, op haar beurt, niet zonder invloed zijn zal op het verdere verloop der dingen. Men bedenke slechts, dat het rijk van den geest *eeuwig* is en dat alles, wat in harmonische overeenstemming daarmee gedaan wordt, iets van die eeuwigheids-waarde over zich verkrijgt. [3])

Een studie, zooals wij bedoelen, is echter niet zonder groote beletselen. Men dient er op voorbereid te zijn, dat alles wat uit het moderne milieu voortkomt, uitgesproken anti-traditioneel en van weinig waarde is. Het maakt deel uit van de „moderne" mentaliteit; het is er uitvloeisel van en tevens is het er door verminkt en verduisterd. Het is dan ook zaak, het zwaartepunt op directe kennisname van de bronnen te leggen en alleen de teksten en feiten zelf, los van alle *moderne* commentaar en interpretatie, te laten spreken. Eerst dan is het mogelijk te komen, tot een inzicht in de Middeleeuwsche Christenheid. Men dient allereerst, en wij

---

[3]) Uitvoeriger hierover is te vinden in René Guénon. *Orient et Occident*, blz. 185 e.v. hoofdstuk: „Constitution et rôle de l'élite."

kunnen dit niet dikwijls genoeg herhalen, de intellectualiteit te assimileeren, de metaphysische beginselen, die de kern van die traditie uitmaken, teneinde *van daar uit* al het overige te kunnen begrijpen, en niet omgekeerd.

Het moderne occultisme is er een voorbeeld van, hoe het degenen vergaan kan, die traditionalistische studiën maken, zonder voldoende inzicht in het traditioneele te hebben. Daar worden allerhande, somtijds de meest uiteenloopende, gegevens, die grootendeels van traditioneelen oorsprong zijn, tot een raar systeem bijeengebracht, dat in wezen geheel op moderne opvattingen berust. De symbolische voorstellingen worden letterlijk verstaan, de geestelijke doctrines worden tot een modern psychisme omgeduid en de riten en symbolen worden er tot een zinneloos soort „magisch" ceremonieel gemaakt. Met dit oppervlakkige syncretisme, dat ontstaat door een onbegrepen bijeenvoegen, rondom een aantal specifiek-moderne opvattingen, van allerhande uiterlijke verschijningen, hebben vanzelfsprekend de traditioneele studiën, zooals wij die begrijpen, niets gemeen! Hun beider object is, grootendeels, het zelfde, maar het oogpunt van waaruit dat object bezien wordt, is radicaal het tegengestelde. Voor alles wat zij geven, zou men het woordje *pseudo* moeten plaatsen: pseudo-traditie, pseudo-esoterisme, pseudo-inwijding, pseudo-kabbalah, pseudo-christendom, enz. enz. Overal is dat slechts een kleed, waarachter moderne, individualistische en rationalistische, opvattingen schuil gaan, doch van de werkelijke traditioneele inhoud van dit alles, bezit het occultisme geen spoor.

Ook de moderne wetenschappelijke uiteenzettingen (waarop ook het occultisme grootendeels steunt!) zijn

van geen nut en beteekenis, zoodra zij het domein der simpele eruditie overschrijden. Het is een uitzondering op dat gebied, wanneer men zich werkelijk van de moderne vooroordeelen en beperkingen weet te ontdoen, en serieus tracht in te dringen tot de tradioneele geest van een tijdvak, een doctrine of een werk. Zelfs degenen, die in eerlijke bewondering voor hun onderwerp staan, projecteeren bijna altijd den modernen geest daarin en bewonderen het dan ook als een vervroegde reflex van de moderne beschaving! De propagandisten voor de herleving van bepaalde Middeleeuwsche vormen, waarover wij het enkele bladzijden terug gehad hebben, behooren dan ook tot dit slag moderniseerders.

Voor een groot deel is de moderne geschiedschrijving immers, van welke richting ook, een gigantische *ver valsching* van de werkelijkheid. In het minst-ongunstige geval, dat der „officieele" profane geschiedschrijving, waar men zich aan een bepaalde reconstructie der feiten houdt, worden deze zoodanig voorgesteld, dat ieder uitzicht op de werkelijke ondergrond en de werkelijke drijfkracht der gebeurtenissen en verschijnselen, onmogelijk gemaakt is. Tengevolge der vele moderne vooroordeelen, worden zij op een tendentieuze manier voorgesteld, gerangschikt en uitgekozen, zoodat zij veel meer een beeld zijn van hoe de historie verloopen zou zijn, als zij in den modernen tijd had plaats gevonden, dan van de werkelijke gang der gebeurtenissen en dingen.

Maar dat is het ergste nog niet. Er is een „geschiedschrijving", die geheel in dienst staat van bepaalde partijbelangen, die zoowel politiek als godsdienstig van aard zijn en dat is juist de geschiedschrijving, die onderwerpen behandelt, die traditioneel van eminent belang zijn,

zooals de vergelijkende godsdienstgeschiedenis [4]), de kerk-geschiedenis [5]), de geschiedenis der wetenschappen, der inwijdingen vooral, waar niet alleen een verminking, tengevolge van het moderne vooroordeel en onvermogen tot begrijpen, plaats heeft, maar een werkelijke *vervalsching* van feiten, teksten en doctrines [6]).

Wij geven onmiddellijk toe, dat de over-overgroote meerderheid enkel daaraan meedoet, uit „bijgeloof" aan de „gangbare meeningen" en „methoden", omdat men teksten en uiteenzettingen voetstoots en zonder controle aan- en overneemt, omdat bepaalde vooroordeelen door opvoeding en onderwijs tot een „tweede natuur" geworden zijn, of om wat voor reden ook. Maar alles vormt zulk een welgesloten eenheid, alles klopt zoo mooi met elkaar en past zoo goed in elkaar, alles lijkt zóó zeer op een wel ineengezet plan, dat wij moeilijk aan kunnen nemen, dat dit uit een toevallige reeks van om-

---

[4]) Hetgeen wij hier naar aanleiding der geschiedkundige wetenschappen zeggen, geldt ipse facto, evenzeer voor elke andere moderne wetenschap, die onderwerpen behandelt, welke een traditioneele waarde hebben, zooals de godsdienst-philosophie, de godsdienst-psychologie, de tekst-critiek, de prae-historie, de staatswetenschappen, enz. enz.

[5]) Men bedenke hier enkel maar, welk een reactie gevolgd is op Johannes Janssen, *Geschichte des deutschen Volkes seit dem Ausgang des Mittelalters*, een zeer belangrijk werk (ook al houdt de auteur zich te dikwijls enkel aan de *letter* van zijn bronnen), waarin vele protestantsche voorstellingen uit die periode zoo grondig werden weerlegd, dat men er niets tegen in kon brengen dan smaadwoorden.

[6]) Het onbegrip voor symbolisme en ritualistiek, zelfs de vijandschap er tegen, is typisch protestantsch en modern. De invloed daarvan op de Katholieken is zeer groot, zoodat zéér velen van hen, elke waarde en beteekenis aan 't symbolisme ontzeggen, ook in hun eigen H. Schriften. Wat er dan voor begrip, in dezen te wachten is, wanneer het andere zaken betreft, hoeft geen betoog. Nergens komt men boven het platste rationalisme en de profaanste „letterlijkheid" uit.

standigheden ontstaan is en dat en niet minstens enkelen zijn, die weten, wat zij willen, en deze zaken onzichtbaar, maar resoluut, dirigeeren. In dat opzicht zou het uiterst leerzaam wezen, om, langs historischen weg, het ontstaan, de ontwikkeling en den invloed van de norm „wetenschappelijk" na te gaan : hoe die tot een machtswoord is kunnen worden, dat het officieele monopolie verzekert van bepaalde, strict-rationalistische methoden en opvattingen, waardoor iedere ware kennis onmogelijk gemaakt wordt, waardoor elk begrip voor het traditioneele geatrophieerd wordt en waardoor ieder inzicht in de krachten, welke achter de verschijnselen werken, belemmerd en verlamd wordt. Een machtswoord, zoodanig, dat men het oordeel „onwetenschappelijk" slechts van de eerste de beste katheder hoeft uit te spreken, om elk ongewenscht werk, om elk gevaarlijk inzicht, uit te schakelen.

Alles is er op ingesteld, om de waarheid onherkenbaar te maken en het traditioneele te vernietigen. De protestantsche anti-traditioneele mentaliteit, zooals wij die hiervoor geteekend hebben, heerscht er oppermachtig, zelfs in de katholieke milieu's, waar men toch zelf een „overlevering" kent en tegen die mentaliteit te verdedigen heeft en waar men dus ook meer begrip voor traditie en het traditioneele verwachten zou. Er bestaat b.v. (ook daar niet) geen enkel boek over de vergelijkende godsdienstgeschiedenis of de vergelijkende godsdienstwetenschappen, waar ook maar één Traditie zoodanig behandeld wordt, dat het klopt met de teksten waarop men zich zegt te beroepen (om nu maar niet eens den eisch te stellen, dat iedere Traditie, conform haar eigen karakter, recht gedaan wordt). Er bestaat geen geschiedenis der wetenschappen, waaraan datgene

recht gedaan wordt, wat afwijkt van de moderne opvattingen (om nu van begrip er voor maar niet te spreken). Er is geen geschiedenis der inwijdingen, geen studie over een er van, ook geen geschiedenis der Vrijmetselarij, (ook niet door Vrijmetselaars geschreven), waarin het traditioneele karakter en de werkelijke inhoud der inwijding(en), tot hun recht komen. Alles wat wij, over en naar aanleiding van deze onderwerpen, gelezen hebben, van hetgeen door moderne auteurs geschreven is, draagt den schijn een aanvalswapen te zijn tegen het traditioneele als zoodanig of tegen bepaalde tradities in het bijzonder. Zij zijn, een heel enkele uitzondering daargelaten, van geen beteekenis voor de werkelijke kennis dier zaken en hun getuigenis heeft dan ook geen waarde.

Een oud schrijver, stelde den eisch : „Non sibi res, sed se submittere rebus" : „Men verdraaie de dingen niet, maar onderwerpe zich aan de feiten". Het zou, in den kortst mogelijken tijd, met de moderne beschaving gedaan zijn, als aan dien eisch gevolg gegeven werd!

De „crisis" der moderne wereld vervolgt echter haar werking en geen der dokters, rond het ziekbed der Europeesche beschaving, kan achter de oorzaak van haar kwaal komen. Geen wonder, waar alle partijen die zich laten hooren, de diagnose en het geneesmiddel opstellen, op grond van de zienswijzen, de methoden, de mentaliteit en de uitkomsten van het moderne scientisme, de rationalistische wetenschap, die in werkelijkheid slechts een pseudo-wetenschap is, die nimmer tot echte kennis, tot *cognitio per causas ;* kennis door de oorzaken, vanuit de beginselen, leiden kan. Zoo goed als geen enkele der beschouwingen over de „crisis", komt op eenigerlei wijze boven de beperkingen en belemmeringen van het mo-

derne scientisme uit. Waar men er nochtans los van raakt, raakt men er niet *boven* uit, maar verzinkt men langs *onder* het rationalisme weg in het onderbewustzijn, in de onder-menschelijke regionen.

Desondanks zijn er tal van teekenen, die op een kentering wijzen, — al was er alléén maar het, in den aanvang onzer inleiding gesignaleerde, bewustzijn, dat de moderne wereld het niet lang meer zal maken. Zoodra men zal inzien, dat de „crisis" in werkelijkheid een crisis van den *geest* is, van deszelfs al dan niet effectieve erkenning der metaphysische beginselen, dan is het begin van een werkelijk „herstel" aanwezig.

Maar, zelfs al zou dat niet gebeuren, al zou de Europeesche wereld in nog zwarter geesteloosheid moeten verzinken, zoodat de Waarheid zich gehéél in haar Schelp gaat terugtrekken, dan is dat voor ons nòg geen reden om te wanhoopen, daar de *uiteindelijke* overwinning onherroepelijk en onfeilbaar-zeker aan de Waarheid zijn zal.

Want : *Omnia vincit Veritas.*

II

Bij een groot gedeelte der publicaties, die zich tegen de moderne ontaarding richten en een herstel uit de „crisis" wenschen te bevorderen, door een her-oriëntatie op Middeleeuwsche toestanden en opvattingen, blijkt de hopelooze verwarring der geesten, doordat zij zich tevens keeren tegen twee dingen, die een overwegenden invloed hebben uitgeoefend in de Middeleeuwsche Christenheid: wij bedoelen de Vrijmetselarij en de Joodsche Traditie. En meestentijds geschiedt dat zoodanig, dat zelfs de gronden van het Christendom worden aangetast en ondermijnd en het verkapte anti-christelijke agitatie is.

Ten overstaan van beiden, staart men zich blind op moderne ontaardingsverschijnselen, die met het wezen niets te maken hebben, en schrijft hen aldus een „invloed" op de moderne ontaarding toe, die het tegendeel van de werkelijkheid is. Aldus wordt het uitzicht op de ware oorzaken der ontaarding versluierd en wordt datgene, wat een hooge geestelijke waarde in zich besloten houdt, uit de moderne wereld verdreven. Het is dus wel van belang, zoowel om het uitzicht op de *ware* oorzaken der crisis bloot te leggen (waarover in het slothoofdstuk meer), als om hun geestelijke inhoud uit de puinhopen te redden, dat de traditioneele beteekenis van Vrijmetselarij en Jodendom en hun onderlinge verhouding in een juist licht gesteld en van de algemeene verbreide vervalschingen en verminkingen ontdaan worden!

Het is een *feit*, en wij ontkennen dit geenszins, — integendeel, in het verdere verloop van ons boek gaan wij er uitvoerig op in — het is een onbetwistbaar feit, dat Joden een rol gespeeld hebben bij de destructie van de Middeleeuwsche Christenheid en dat in allerlei moderne bewegingen en organisaties, stroomingen en gebeurtenissen, die de Westersche ontaarding in de hand werken en verder stuwen, tal van Joden en Vrijmetselaars een actieve rol vervullen. En het is tevens een feit, dat een dergelijke activiteit, niet zelden, door Maçonnieke organen gevoerd werd en dat Joden daarbij een hoofdrol speelden. Met de gegevens, uit Joodsche en Maçonnieke bronnen, waarmede dat te illustreeren is, zijn boekdeelen te vullen!

De sprong echter, van deze feiten naar de conclusie, dat het DE Vrijmetselarij en HET Jodendom zijn, zonder meer, waaraan deze actie en invloed is toe te schrijven; de stap, vanaf de *practische* samenwerking tusschen moderne Joden en moderne Vrijmetselaars, tot de Joodsche oorsprong en het Joodsche wezen der Vrijmetselarij als zoodanig, zij zijn veel en veel te groot en verliezen ieder reëel steunpunt.

Want het is volkomen onjuist, dat deze ontbindende activiteit, bij bepaalde moderne Vrijmetselaars geconstateerd, uit de Vrijmetselarij als instelling en doctrine zou voortvloeien; — evenzeer als het volkomen onjuist is, dat een dergelijke, door Joden uitgeoefende activiteit, door de Joodsche Traditie, door de Joodsche godsdienst geïnspireerd zou zijn. Tusschen beiden ligt, zoowel wat de moderne Vrijmetselaar en de Vrijmetselarij, als de moderne Jood en de Joodsche traditie betreft, een onoverbrugbaren afgrond en een dergelijk streven is evenzeer anti-maçonniek, als het, óók in Joodsch opzicht,

anti-traditioneel is. In het eerste hoofdstuk van dit boek, zetten wij uitvoerig uiteen, wat de verhouding is tusschen de Vrijmetselarij als zoodanig en de moderne activiteit van veel Vrijmetselaars : hiertusschen is geen overeenkomst van oorzaak en gevolg, doch een tegenstelling, door onbegrip mogelijk geworden.

De Vrijmetselarij immers is, tot op onzen tijd toe, een ongebroken uit de Middeleeuwen doorloopende traditioneele instelling. Het individualistische humanisme, dat de officieus beleden leer der meeste moderne Vrijmetselaars is, is even weinig directe uitdrukking van Vrijmetselarij als de democratie, die een officieus verdedigde opvatting der meeste moderne Katholieken is, directe uitdrukking van Katholicisme is. Een Vrijmetselaar kan slechts humanist zijn, in zooverre hij nàást de Vrijmetselarij leeft en er niets van begrijpt, evenzeer als een Christen slechts democraat kan zijn, in zooverre hij nàást het Christendom leeft en er niets van begrijpt [7]). In het tweede hoofdstuk zetten wij uiteen, wat de verhouding is tusschen de Joodsche traditie en het streven van het gemoderniseerde Jodendom : eveneens een van tegenstelling en niet van causaliteit. In het verdere verloop er van gaan wij de verhouding na, die tusschen Jodendom en Vrijmetselarij gezegd wordt te bestaan en bepalen daarvan, voor zoover zij inderdaad bestaat, aard en karakter. Tenslotte geven wij dan, in het laatste hoofd-

---

[7]) Men lette wel : wij verwerpen de „democratie" *niet* uit een of andere daaraan tegengestelde *politieke* opvatting, maar omdat „democratie" anti-traditioneel, on-waar is. Moeten wij, overigens, hier nog nadrukkelijk bijvoegen, dat ons oordeel nimmer en in geen enkel opzicht, door moderne „politieke" overwegingen beïnvloed wordt en dat wij evenmin tot eenige politieke doctrine of partij behooren ? Wanneer wij over „politieke" verschijnselen een oordeel uitspreken, dan geschiedt dat alléén vanuit en omwille van de traditioneele beginselen.

stuk, een korte aanduiding van de invloeden, die medegewerkt hebben aan de moderne ontaarding en geven dan hopelijk een duidelijker beeld van de rol, die Joden en Vrijmetselaars daarbij vervuld hebben. Het beeld zal wel eenigszins anders uitvallen dan men zich, voorgelicht door een eenzijdige wetenschap en nog eenzijdiger propaganda, wellicht gedacht heeft. Dat is onze schuld niet : de feiten zijn nu eenmaal zoo en wij hebben zoo trouw mogelijk den hiervoor geformuleerden eisch „se submittere rerum" gevolgd. Wij hebben er geen enkel belang bij, de dingen anders voor te stellen, dan zooals wij ze begrepen hebben, want het eenige wat ons interesseert is de Waarheid en anders niets. Dat die voor beide partijen die er over aan het woord zijn, voor „pro" en „contra", meer of min teleurstellend zal zijn, is niet onze schuld. De werkelijkheid is nu eenmaal gecompliceerder, dan het simplistische beeld, dat de „propaganda" noodig heeft, daar deze zich uiteraard heeft in te stellen op degenen die zij bereiken wil. Voor de eenen is „Vrijmetselarij" en „Jodendom" een slagwoord, dat het summum, ja de belichaming en de bron, van alle kwaad aanduidt ; voor de anderen zijn het, waarschijnlijk uit reactie daarop, toonbeelden van al wat goed en edel is. De eersten tasten daarmede, zooals wij reeds opmerkten, traditioneele waarden aan en verwerpen het wezen mede, omwille van de ontaarding ; de anderen dekken, met den mantel der verblinding, meer het bederf, dan het traditioneele wezen zelf, waar zij weinig of niets van begrijpen. Begrepen zij dat, dan zouden zij immers met genoegen dat bederf prijs geven !

Onze uiteenzettingen zijn er dan ook niet op gericht, om met groote parade van eruditie, door citaten en feiten, een bepaalde beschouwingswijze te „verdedigen"

en te construeeren. Eruditie is slechts een hulpmiddel tot *begrijpen* en het zal blijken dat wij er, waar noodig of gewenscht, naar believen over kunnen beschikken.

Laten wij het, zoo mogelijk, nog duidelijker zeggen. Het is ons doel niet, een bepaalde stelling, bijvoorbeeld dat de Vrijmetselarij niet Joodsch in wezen is, te willen gaan *bewijzen*, zooals men dat noemt. Wij hebben geen enkele reden om zulk een doel na te streven. Het is een uitvloeisel der moderne mentaliteit, om voor alles „bewijzen" te vragen. Zoo is men nu eenmaal „opgevoed" en het resultaat is dan ook, dat men hulpeloos is overgeleverd aan alles, wat met ruim vertoon van citaten en feiten, iets beweert „te bewijzen". Doch bewijzen, in den stricten zin van het woord, zooals het bijvoorbeeld in de wiskunde gebruikt wordt, is op al deze gebieden onmogelijk. Het is reeds meer gezegd : The devil can cite scripture for his purpose. De duivel kan de Schrift te zijnen voordeele citeeren ! En in dat opzicht zijn al degenen, die met citaten iets willen „bewijzen", kinderen van dien duivel !

Het eenige doel, wat bij al ons werk voorzit, is de waarheid, zooals wij die gezien en begrepen hebben, duidelijk uiteen te zetten. Iedere propaganda is ons vreemd, want propaganda te willen maken voor iets, komt voort uit een zekere sentimentaliteit en is onvereenigbaar met de zuivere waarheid. Wij willen dan ook alleen maar, naar aanleiding van zekere zaken, die thans actueel zijn, al naar zij er geschikt toe zijn, duidelijk maken, hoe men ze te begrijpen heeft, wil men de waarheid er in achterhalen en zoo komen tot een werkelijk inzicht : inzicht, dat van fundamenteel belang is voor het begrijpen van den aard der moderne wereld en de crisis die zij doormaakt. Wie deze uiteenzetting be-

grijpen kan en wil, volge haar ; zoo niet, dan kunnen wij er ook niets aan doen. Wij kunnen anderen niet het begrijpen geven ; wij kunnen alleen den weg wijzen, die er heen leidt.

Het gebruik, dat wij van citaten maken, is dan ook van geheel anderen aard, dan bij het construeeren van een „bewijs" het geval is. Zij dienen om te toonen, dat het inzicht, dat wij in deze dingen verwierven en dat wij hier weergeven, geen „luchtkasteel" is, maar met de werkelijkheid overeenkomt, — en tevens om onze uiteenzettingen duidelijker te maken. Het fundament waar onze uiteenzetting op berust, zijn dan ook niet citaten en feiten, maar dat fundament is *begrijpen* en de citaten en feiten zijn als het ware illustratiemateriaal. Dat is de eenige manier om er een legitiem gebruik van te maken. Ook als wij geen directe bronnen weergeven, doch de meening van andere schrijvers aanhalen, dan heeft dat eenzelfde doel.

HOOFDSTUK I

Vrijmetselarij en Vrijmetselaren

Ils... „ont fort crié contre les sociétés secrètes, et ils n'ont pas tort ; mais ceux qui ont fait quelques recherches de ce genre sont étonnés de la légèreté avec laquelle ces auteurs en ont parlé."
JOSEPH DE MAISTRE

De wijze, waarop men gewoon is „De Vrijmetselarij" te vernoemen, beantwoordt niet aan de werkelijkheid. Zoowel het meerendeel van wat maçonnieke auteurs of organisaties over en naar aanleiding van „Vrijmetselarij" mededeelen, als alles wat door „profanen" op dit gebied wordt beweerd, gaat aan één en het zelfde euvel mank : n.l. vereenzelviging van Vrijmetselarij met Vrijmetselaren (individueel of gegroepeerd) ; dus : van de, in symbolen, riten en overlevering belichaamde doctrine, — met individueele meeningen der leden, met uitwendige organisatorische, sociale of politieke vormen en strevingen, met specifiek moderne stroomingen, stelsels of verschijnselen en dergelijke meer. Wanneer er al eens onderscheid gemaakt wordt, dan gebeurt dit precies verkeerd : met zekere welwillendheid wordt dan verklaard, dat de Vrijmetselaren in het algemeen achtbare menschen zijn, die het ongetwijfeld goed bedoelen en die men niets anders dan hun „verblindheid" verwijt ; maar dat de eigenlijke „Vrijmetselarij", de leerstellingen, de beginselen en ideeën, met de enkele leiders die deze

waarlijk begrijpen, funest, verdorven en doemwaardig zijn!

Precies het omgekeerde echter is waar! De echte Vrijmetselarij, dat zijn de symbolen en riten, met de wetenschap die zij insluiten, is onaantastbaar en is zichzelf ten allen tijde essentieel gelijk gebleven: die van onzen tijd is wezenlijk dezelfde als die waaruit de Middeleeuwsche Kathedralen zijn voortgekomen...... De menschen echter, die haar hoedden, veranderden van mentaliteit en bij de „revolutie" van Anderson c.s. rond 1717, die het beginpunt is van de moderne vormen der Vrijmetselarij, werd deze zoodanig ingeschrompeld, dat een zekere dualiteit tusschen Vrijmetselarij en Vrijmetselaren, sterker en fataler dan ooit te voren, te voorschijn kon treden.

Wij hebben hier speciaal het oog op den overgang van de „operatieve" naar de „speculatieve" Vrijmetselarij (die, in verband met de gebeurtenissen van 1717, elders nog uitvoerig door ons behandeld zal worden), waarvan het uiterlijke kenmerk is, dat de nieuwe stichting een soort vereeniging van welgestelde burgers en edellieden wordt, die de werk-Vrijmetselaars uit haar boezem stoot en den band met het bouw-ambacht verbreekt. Het essentieele van dezen overgang echter ligt dieper en houdt met het thans nog maar weinig meer gekende feit verband, dat de innerlijke verwezenlijking van de kennis, welke door de Maçonnieke riten en symbolen wordt doorgegeven, in eng verband staat met de practische uitoefening van het bouw-ambacht. Door den overgang nu, tot de z.g. „speculatieve" Vrijmetselarij, onder verbreking van den band met het ambacht, werden deze kennis-mededeelende riten en symbolen weliswaar behouden, doch ging dàt gedeelte der Maçonnieke

inwijding verloren, waardoor deze kennis „gerealiseerd", d.i. innerlijk, geestelijk, in den Vrijmetselaar zelf, verwerkelijkt moest worden. Die innerlijke realisatie berustte op het beginsel, dat ook in de Scholastiek niet onbekend is : *De mensch is wat hij kent* (niet : wat hij *weet* ! ! !) en beteekende, dat, evenals de Kathedraal een versteende verwerkelijking is van de harmonie, van het rhythme, de Vrijmetselaar zelf daarvan een levende verwerkelijking worden kon. Doordat die mogelijkheden verloren gingen, kreeg de Vrijmetselarij een meer theoretisch, een „speculatief" karakter, bleef de kennis „virtueel" en werd de innerlijke verwerkelijking daarvan, de „realisatie", die voordien regel was, uitzondering. Voordien was een „Meester-Vrijmetselaar" een levende drager der Vrijmetselarij ; nadien was het (als regel) iemand wiens Vrijmetselaarschap niet noodzakelijk verband hield met zijn innerlijke gesteldheid of zijn denken en handelen [1]).

Hierdoor werd het mogelijk, dat de „tijdgeest", de

---

[1]) Een teekenend voorbeeld daarvan, geeft ons het *Weekblad voor Vrijmetselaars* van 11 Nov. 1883, blz. 365. Een inzender maakte zich ongerust, dat hij den Meester-graad niet zou kunnen halen, daar men hem daarover niets leerde, waarop de redactie hem geruststelde met de woorden : „De schrijver behoeft zich niet ongerust te maken. Hij kan den 3. Gr.·. even gemakkelijk bekomen als alle andere Gr.·., d.w.z. zonder eenige meerdere kennis der K.·. K.·." (d.i. Koninklijke Kunst, die der Vrijmetselarij).

Deze en dergelijke klachten over onwetendheid van Vrijmetselaren omtrent Vrijmetselarij, worden *ten onrechte* uitgebuit als „misleiding" omtrent het ware doel der Vrijmetselarij, dat de lagere graden niet zouden mogen kennen (zie hiervoor o.m. van Term, *Het ontstaan, streven en einddoel der Vrijmetselarij*, (1928), blz. 113 (waaraan wij bovenstaand citaat ontleenden), blz. 162, 208, etc.) Het is echter louter een gevolg van werkelijke onwetendheid, „omdat zij de noodzakelijkheid en aantrekkelijkheid van de daarvoor te maken studie evenmin voelen als het vernederende dat in hunne onwetendheid schuilt," zooals deze schrijver zelf in „*Driehoek Delta en Davidsschild*, (1931), op blz. 40 van Br.·. Closset, 33-er, citeert ! Zie hiervoor ook verderop, blz. 37, e.v. en blz. 42.

moderne individualistische mentaliteit, langzaam maar zeker de maçonnieke instellingen binnendrong. Wel verre er van, dat de Vrijmetselarij (zooals haar tegenstanders bijna unaniem beweren) oorzaak en aandrift van de moderne geestelijke verwording zijn zou, is zij inderdaad het eerste *slachtoffer* van dezen, alle traditioneele waarden verbrijzelenden, tijdgeest geworden [2]). Het merkwaardige bij deze steeds verder ingrijpende ontaarding der maçonnieke mentaliteit is nu, dat *desondanks* het essentieele, d.w.z. de in riten en symbolen gehulde traditioneele wetenschap, onbedorven en onverbroken behouden bleef en dat *pas in de laatste decennia,* hier en daar, veranderingen, weglatingen en beperkingen aangebracht zijn, die de Vrijmetselarij als zoodanig aantasten, haar wezen dreigen te vernietigen en de keten der traditie te verbreken. Het is wel een treffend getuigenis voor de mysterieuze, intrinsieke kracht der Waarheid, dat haar belichaming zoo langen tijd aan alle vernietigingspoging heeft kunnen weerstaan en haar hoeders, ondanks wanbegrip en zelfs vijandigheid, haar niet hebben verminkt.

Wie eenigermate vertrouwd is met dit onderwerp, kan zich gemakkelijk van deze verhouding een beeld vormen. Overal en ten allen tijde zijn in de Vrijmetselarij,

---

[2]) Zelfs auteurs, die overigens de speelbal van verwarrende teksten en opvattingen zijn, erkennen dat hetgeen zij (ten onrechte) kortweg „de Vrijmetselarij" noemen, niet méér dan een *werktuig* genoemd kan worden, b.v.: „De Vrijmetselarij is niet de geheime drijfkracht der revolutiën; zij is niet de diepe bron der omwenteling: zij is slechts een der raderen van de geweldige revolutionnaire beweging; zij is slechts een werktuig, maar een werktuig van onmiskenbare kracht." (Léon de Poncins, *Refusé par la Presse,* (1931), blz. 35.) „Zeker, de Vrijmetselarij is de groote anti-christelijke macht niet..." en „...het rationalisme, waarvan de Vrijmetselarij slechts de dienstmaagd is..." (Mgr. Dechamps, *La Franc-Maçonnerie,* (1874), blz. 50 en 51.)

als een bijzondere vorm van *inwijding*, essentieel dezelfde symbolen en riten in gebruik, die hoofdzakelijk een geometrisch karakter hebben en in innigen samenhang met de bouwende en beeldende kunsten [3]) staan. Zooals zij, nog tot op onzen tijd toe, behouden bleven, zijn zij de uitdrukking, de belichaming, de „taal" van een integreerend aspect der Traditie, die aan de Middeleeuwen [4]) het aanzijn gaf. Zij zijn slechts te begrijpen, vanuit een gesteldheid, die wij „Middeleeuwsch" zouden kunnen noemen, want zij belichamen en veronderstellen een inzicht in de structuur, de mogelijkheden en de wetten van den kosmos en van den mensch, adequaat aan datgene wat de Middeleeuwen in het algemeen eigen was. Iedere interpretatie, die daar geen rekening mede houdt, is bij voorbaat, onjuist en waardeloos. Wie er Joodsche listigheden en heerschzucht, humanistische drijverijen en agitatie, kettersche leeringen en geheimen, sexueele aberraties en politiseerende wachtwoorden uit leest, geeft blijk van een ongebreidelde fantasie, doch met *Vrijmetselarij* houdt dit alles onmogelijk eenig verband. [5]) Zelfs niet, als het een „officieele" opvatting

---

[3]) Het woord „kunst" gebruiken wij steeds in de Middeleeuwsche beteekenis van „ars", waar deze een traditioneele „wetenschap" was en veeleer een intellectueel (symbolisch!) dan een sentimenteel karakter had, zooals de moderne pseudo-kunst, die er niet mee gelijk te stellen is.

[4]) Voor ons beginnen de Middeleeuwen met den tijd van Karel de Groote en eindigen zij in het begin der veertiende eeuw, d.i. met den ondergang der Tempeliers. Daarmede eindigt de gesloten cultureele eenheid, die men Middeleeuwen noemt, doch verschillende geïsoleerde *onderdeelen* dezer cultuur hebben een veel langer leven gehad en loopen tot ver in de Renaissance door, de Vrijmetselarij zelfs tot op onzen tijd toe.

[5]) Om een voorbeeld te geven, dat voor de meesten gemakkelijk bereikbaar is, wijzen wij hier op het werk van Jac. P. van Term, *Driehoek, Delta en Davidsschild*. Daarin staan een groot aantal zuiver-maçonnieke symbolen, fragmenten van ritualen, etc. gereproduceerd (doch ook de noodige namaak en onzin!) en daarbij is dan

van een Orde of Genootschap zijn zou! Want de norm voor wat werkelijk Maçonniek is; — de essentieele inhoud van *de* Vrijmetselarij; — het kenmerk van de maçonnieke orthodoxie; — dat zijn enkel de riten, symbolen en overleveringen, en alleen wat daarmee in harmonische overeenstemming is, kan met recht den naam „maçonniek" dragen. „Die orthodoxie bestaat allereerst in het behouden en trouw volgen van symbolen en ritueele vormen, die uitdrukking geven aan de Traditie en er als de omkleeding van zijn, alsmede in het verwerpen van iedere nieuwigheid, die modernistisch besmet is. Welbewust gebruiken wij hier het woord modernistisch, om een al te zeer verbreide leer aan te duiden, die, in de Vrijmetselarij, zoowel als overal elders, gekenmerkt wordt door de durf der critiek, de verwerping van het symbolisme, de ontkenning van al datgene, wat de esoterische en traditioneele Wetenschap uitmaakt..." [6])

En wanneer Joseph de Maistre in 1800, na vanaf 1774 Vrijmetselaar geweest te zijn, met volle stelligheid beweren kan: „De gewone en echte Vrijmetselarij, zooals die in Engeland nog bestaat... heeft in zich niets slechts, en niets waardoor de godsdienst noch de staat, onge-

---

een z.g. interpretatie door Vrijmetselaren, met commentaar en critiek van den schrijver, gegeven. Van *al* die interpretaties, commentaren en verklaringen, *is er niet één*, dat maçonniek „orthodox" is, in den zin zooals hier door ons uiteengezet. Voor iemand die onbevooroordeeld is en eenigszins op de hoogte met de Middeleeuwsche geestesgesteldheid (speciaal in het gebruik, dat toen van de H. Schrift en de Bijbelsche figuren gemaakt werd), is de tegenstrijdigheid en de onverzoenbare contradictie tusschen den inhoud der meeste ritueele teksten en de z.g. commentaar, zonder meer duidelijk. Men verlieze vooral niet uit het oog, dat de Maçonnieke riten géén godsdienstige riten zijn, doch zuiver mededeelen van *kennis* beoogen. In het verdere verloop van dit boek zullen wij nog herhaaldelijk op deze onzinnige interpretaties moeten terugkomen.

[6]) *La Gnose*, avril 1910. Gecit. in Abbé Em. Barbier. *Les infiltrations maçonniques dans l'Eglise*, (z. j.: 1910), blz. 152.

rust behoeven te zijn", [7]) dan is daarin niets verwonderlijks voor ons, omdat de Maistre hier het essentieele op het oog had; datgene wat hij vroeger reeds genoemd had een tak van een „ouden en eerbiedwaardigen stam" [8]) en wèl onderscheidde van binnengedrongen ontaardingsverschijnselen. Ook later nog, in de vier hoofdstukken over Rusland, spreekt hij in gelijken geest over de Vrijmetselarij [9]) en merkt daarbij op dat het de geest is, de mentaliteit, waar het op aan komt. Op verschillende plaatsen is die inderdaad verwerpelijk geworden, maar door invloeden, die van buiten af in de Vrijmetselarij binnen drongen, zooals de Illuminaten van Weishaupt, de Jacobijnen, de Encyclopedisten, etc. Er is een geest van rationalisme en scepticisme (de geest die in de periode van Schaepman en Nuyens „de tijdgeest" genoemd werd), die overal in doordringt en alles ondermijnt; óók de mentaliteit der Vrijmetselaren.

Dat proces is historisch zeer duidelijk te volgen en zal, zoo stellen wij ons voor, het onderwerp eener afzonderlijke studie vormen. [10]) Het is mogelijk geworden, doordat (zooals wij boven reeds aangeduid hebben) de Vrijmetselarij na 1717 een te „speculatief" karakter gekregen had, waardoor allereerst het werkelijke begrip van haar inhoud verloren ging, en dientengevolge de

---

[7]) Gecit. in: Emile Dermenghem, *Joseph de Maistre Mystique* (1923), blz. 85.

[8]) Joseph de Maistre. *La Franc-Maçonnerie. Mémoire au Duc de Brunswick*, publié avec une intr. par. Emile Dermenghem (1925), blz. 58.

[9]) N.l. in dat, wat over het „Illuminisme" handelt en op 1811 gedateerd is.

[10]) Verschillende bruikbare beschouwingen en gegevens daartoe zijn (ook al is het standpunt van den auteur het onze niet) te vinden in A. Lantoine, *Hist. de la Franc-Maçonnerie Française. I. La Fr. M. chez elle*, (1925, tweede druk 1927); *II. La Fr. M. dans l'Etat* (1935).

normen voor de toelating der leden eveneens verslapten. Het werd „mode", het had een geheimzinnige bekoring, Vrijmetselaar te worden, zoodat de Maistre reeds in de „Geheime Instructies bij de Receptie als Profès" te hooren had gekregen: „Een onwetende en profane menigte is de maçonnieke Tempels binnengedrongen".[11]) In het algemeen bleef dat een „onwetende en profane menigte" en wordt de toestand der „Vrijmetselarij" van vóór de Fransche Revolutie door serieuze historici terecht „een echte kermis" genoemd. Eerst *na* de Revolutie, speciaal rondom 1830, dringt, vooral in de Latijnsche Vrijmetselarij, een dusdanig element in grooten getale binnen, dat er werkelijk een zekere aaneengesloten eenheid, een soort compacte stroom ontstaat, die als zoodanig invloed wil doen gelden op het maatschappelijke leven en wel in een liberaal-humanistische richting. Zij trekt steeds meer gelijkgezinden aan en stoot andersdenkenden af, zoodat in de Romaansche landen de Maçonnieke organisaties inderdaad iets als de concentratieplaatsen en broeihaarden zijn, van de meest „profane" en „vulgaire" opvattingen, die meenen dat Vrijmetselarij beteekent „Streven naar Vooruitgang" in den zin van liberalisme, democratie, vrijheid, parlementarisme en zelfs socialisme.[12]) Wie echter meent,

---

[11]) Paul Vulliaud, *Joseph de Maistre franc-maçon* (1926), Piéces Justificatives, blz. 245.

[12]) Het historisch proces, zooals wij dit uitstippelden, komt ook volkomen overeen met den aard der Pauselijke Veroordeelingen van de Vrijmetselarij. Geen der Middeleeuwsche instellingen (noch de doctrine die zij inhielden) welke als „voorloopers" der Moderne Vrijmetselarij moeten gelden, zijn als zoodanig ooit door de Kerk veroordeeld. De eerste veroordeeling is die van Paus Clemens XII in 1738, dus 20 jaar na de stichting van de Londensche Grootloge door Anderson c.s. Deze eerste en de daarna volgende veroordeelingen beperken zich tot algemeen gehouden gronden: het gevaar, dat het geheime karakter oplevert voor Kerk en Staat, gevoegd

dat dit nog iets gemeen heeft met Vrijmetselarij, bedriegt zich: het is lijnrecht in tegenstelling daarmede en juist voor degenen, die weten wat zij doen en in waarheid de leiders zijn, een middel om de werkelijke Vrijmetselarij te neutraliseeren en onschadelijk te maken. Want: „Al die profane ideeën, die in de Vrijmetselarij zijn ingeslopen, zijn heelemaal geen maçonnieke beginselen, zijn zelfs veeleer rechtstreeks het tegendeel er van, aangezien zij een ontaarding van de Vrijmetselarij als zoodanig beteekenen. Het is dan ook onjuist om aan de, meer of min pour les besoins de la cause gepersonnifieerde, „Vrijmetselarij" toe te schrijven, wat enkel een gevolg is van het onbegrip der meerderheid van haar tegenwoordige leden. Maar ook hier zouden nog distincties gemaakt moeten worden, want al is er zoowat overal meer of minder ontaarding en onbegrip, deze komen niet overal in dezelfde vormen tot uitdrukking en in dat opzicht geeft de poging, om de tendenzen van de Angelsaksische Vrijmetselarij aan die van de Latijnsche Vrijmetselarij te assimileeren, tot heel wat voorbehoud aanleiding." [13])

---

bij het gevaar der samenwerking tusschen Roomschen en niet-Roomschen voor den godsdienst, e.d. Eerst Paus Pius IX (in 1868) en Paus Leo XIII (in 1884) baseeren hun veroordeeling op dat samenstel van opvattingen, dat wij als „den tijdgeest" aanduiden en dat inderdaad karakteristiek is voor de opvatting van groote groepen van Vrijmetselaren; maar even vijandig staat tegenover de werkelijke Maçonnieke doctrine zooals die in riten, symbolen en overlevering wordt uitgedrukt, (en die niet wordt veroordeeld!) als tegenover de doctrine der Kerk.

[13]) René Guénon, in *„Le Voile d'Isis"*, 1934; blz. 419—420. (Bespreking van het boek: „La Dictature des Puissances Occultes: La F.·. M.·. d'après ses documents secrets" door Léon de Poncins.) cf. ook: A. E. Waite. *The Secret Tradition in Freemasonry"* (1937), blz. 526, noot: „In zooverre zij, in een of andere groepeering politiseerend is, heeft de instelling opgehouden Maçonniek te zijn..."

Dat is toch zoo duidelijk als iets, wanneer men overweegt dat (zooals wij boven reeds uitstippelden) de Vrijmetselarij als zoodanig, in haar symbolen, riten en overleveringen, ten allen tijde dezelfde is gebleven; — terwijl daarnaast de opvattingen die door de Vrijmetselaren (individueel of gegroepeerd) ten beste gegeven en als maçonniek betiteld worden, aan voortdurende verandering onderhevig zijn. Zij schommelen telkens met den tijdgeest mee; veranderen met iedere generatie van inhoud en strekking; zijn zelfs van groep tot groep, van auteur tot auteur eindeloos gevarieerd en heel dikwijls op beslissende punten met elkaar in tegenspraak. Iedere Vrijmetselaar brengt zijn eigen individueele opvattingen, zijn eigen particuliere meeningen, mee in de Loge en wanneer ergens geldig is het „zooveel hoofden, zooveel zinnen", dan wel dáár. De algemeene strooming, die tenslotte een bepaalde organisatie karakteriseert is een compromis, een „grootste gemeene deeler" van de individueele meeningen: geheel analoog aan de wijze, waarop een algemeene strooming en richting in haast iedere profane vereeniging ontstaat: elk verslag van een grootere maçonnieke bijeenkomst maakt dit duidelijk. Zelfs in Frankrijk zijn de Organisaties der „Blauwe Vrijmetselarij" (der drie graden van Leerling, Gezel en Meester) veel extremer dan die der „Hoogere Graden", die aanmerkelijk minder agrēssief anti-Christelijk zijn en veel dichter bij de Engelsche opvattingen staan.

Er is zelfs, gelooven wij, na de Fransche Revolutie, geen filosofisch, historisch, godsdienstig of maatschappelijk standpunt geweest, of het is door Vrijmetselaren (soms slechts door enkelingen, soms door een heele school of organisatie) als een „maçonniek" standpunt verdedigd.

Het is dan ook mogelijk, om zoo wat iedere opvatting, met citaten uit „maçonnieke auteurs" te staven. De anti-maçonnieke literatuur berust geheel en al op dezen grondslag. Menschen van de meest tegenstrijdige levensbeschouwingen kunnen allen anti-maçons zijn, omdat zij, ieder voor zich, uit de door Vrijmetselaars geproduceerde literatuur de noodige argumenten kunnen vinden om „De Vrijmetselarij" te identificeeren met datgene waar zij „tegen" zijn. Maar tegenover *ieder* argument, tegenover *ieder* citaat, zijn er minstens vijftig andere te zetten, waarin omtrent dezelfde zaak heel iets anders, dikwijls het tegendeel, gezegd wordt. Het is geen kunst om, bijvoorbeeld, tegenover boeken als die van Jac. P. van Term, Léon de Poncins, of wie ook, een ander te schrijven, onder gebruikmaking van dezelfde bronnen, waarin even „gedocumenteerd", met evenveel en even lange citaten, *„punt voor punt precies het tegendeel* over „de Vrijmetselarij" beweerd en „bewezen" wordt. Daarvoor hoeven we alleen maar andere stukken te citeeren, of dezelfde stukken in ander verband te plaatsen en door ander commentaar te omlijsten. [14]) Even goed als men „bewijzen" kan, dat „de Vrijmetselarij" revolutionnair is, kan men „bewijzen", dat zij behoudsgezind, roy-

---

[14]) Jac. P. van Term merkt zelf dan ook op *(Het Ontstaan, ..., op. cit.* blz. 7) : „Gelijk men ziet, moet aan getuigenissen van maçonnieke historieschrijvers geen overdreven waarde worden toegekend. Trouwens, zij zijn vaak met elkander in tegenspraak ; wat de een als onomstootelijke waarheid verkondigt, wordt door den ander als fictie verworpen ; de documenten, waarop de eene partij zich beroept, worden door een ander als vervalschte of ondergeschoven stukken uitgekreten ; nergens wellicht is de polimiek hartstochtelijker, dan wanneer BBr .·. elkander hunne opvattingen omtrent de geschiedenis hunner Orde uiteenzetten." Dat is juist, maar waarom schrijft deze auteur dan dikke boeken, die *alléén* op die *„onbetrouwbare"* „getuigenissen" berusten en gaat hij *nergens* tot de bronnen zelf terug ? Het resultaat is er dan ook naar !

alistisch en anti-revolutionnair is; even goed als men citeeren kan, ten gunste van democratische en humanistische opvattingen, kan men citeeren ten gunste van anti-democratische, royalistische, hierarchische en anti-humanistische opvattingen; even goed als men getuigen kan aanhalen, die zeggen, dat „de Vrijmetselarij" Joodsch van oorsprong en karakter is, kan men er aanhalen, die zeggen, dat zij anti-semitisch, of Egyptisch, of Christelijk, of Babylonisch, of Celtisch, of Heidensch van oorsprong en karakter is. En dat komt enkel en alleen voort uit de omstandigheid, dat de moderne Vrijmetselaren *zelf* meerendeels niets meer van de Vrijmetselarij begrijpen. Ieder boek, elk artikel, iedere rede, die Vrijmetselaars over de Vrijmetselarij in het licht zenden, brengt nieuwe theorieën, nieuwe ontdekkingen en nieuwe beweringen. Het aantal theorieën over het ontstaan en het wezen der Vrijmetselarij loopt in de *honderden*. Vanaf de negentiende eeuw is het instituut als een soort leeg vat geworden, wat iedereen vullen kan, met datgene wat hem belieft en dat elke invloedrijke persoonlijkheid voor zijn doeleinden poogt te gebruiken en...... te misbruiken. Dat werd reeds in 1865, door een Maçonniek auteur opgemerkt: „......men breekt over de heele oude en eerbiedwaardige symboliek van onze Koninklijke Kunst den staf, alleen om de Vrijmetselarij tot een leeg niets te maken, dat ieder dan met zijn eigen fantasieën en met de looze schaduwbeelden zijner privé-liefhebberijen leven inblazen kan". [15]) Sedert dien tijd is dat steeds erger geworden, zoodat er van de Vrijmetselarij niet veel méér over is, dan de uiterlijke

---

[15]) *Astraea, Taschenbuch der Freimaurerei auf d. J. 1865*, S. 43. (Cit. Dr. J. M. Raich. *Die innere Unwahrheit der Freimaurerei*, Mainz, 1897, blz. 166).

structuur: symbolen, riten, graden en overleveringen, waarvan men de werkelijke inhoud en beteekenis niet meer begrijpt. Want het essentieele der Vrijmetselarij is *inwijding*, [16]) dat is: het overdragen van kennis, door middel van symbolen en riten, welke bepaald worden door den aard dezer kennis, door de structuur en de mogelijkheden van den mensch en door het doel, dat bereikt moet worden, n.l. de volkomen identificatie van „subject" en „object". Het is dus een kennis, die van geheel anderen aard is, dan het *profane* weten, dat de moderne wetenschap of philosofie eigen is. De Middeleeuwen kenden deze inwijdingen nog, en in velerlei schakeeringen; — in de moderne Europeesche wereld zijn zij geheel verloren gegaan en bestaan deze traditioneele wetenschappen, die het karakter van inwijding dragen, niet meer in hun volle ontplooiïng. Behalve de Vrijmetselarij, zijn er nog wat doode resten bekend, die als archeologische curiositeit beschouwd worden en wat onbegrepen fragmenten in de z.g. „geheime wetenschappen" en „folklore", die niet het minste idee geven van wat zulk een traditioneele wetenschap, in haar volledigheid, beteekent. Alleen in het Oosten, in de Hindouïstische, Islamische en Chineesche tradities, [17])

---

[16]) Wij gebruiken alle „technische" termen, en dus ook deze, in hun traditioneele beteekenis, zooals trouwens ook uit de nadere verklaringen ter plaatse blijkt. Met de moderne beteekenis-ontaarding en het daaraan adequate *misbruik* van deze termen, hebben wij niets uit te staan. Zoo kent wat „inwijding" betreft, het occultisme er slechts een caricatuur van en de officieele „wetenschap" niet veel meer.

[17]) Ook hier bedoelen wij enkel wat wij zeggen: het Oosten, de Oostersche tradities, wetenschappen en inwijdingen *zooals zij in werkelijkheid zijn*, hetgeen niets gemeen heeft met datgene wat orientalisten, theosofen, godsdienstwetenschappers etc. er van believen te maken. Deze geven er slechts een caricatuur van weer, misvormd in den spiegel van hun moderne mentaliteit en de daaraan inhaerente beperkingen, vooroordeelen en dwangvoorstellingen.

bestaan nog dergelijke traditioneele *wetenschappen* in hun volledige ontplooïng; bestaan de inwijdingen nog in hun volle effectiviteit. En wanneer wij bedenken, dat de Middeleeuwsche traditie zeker een deel van haar traditioneele wetenschappen via die van den Islam gekregen heeft en dat beide tradities in die tijd in innige wisselwerking met elkander stonden, dan is het duidelijk, dat ook thans nog de sleutel voor het begrijpen dezer middeleeuwsche wetenschappen bij de thans nog aanwezige equivalenten in den Islam te vinden is.

Let wel: wij zeggen niet, dat men daar iets zal vinden, wat er in alle opzichten *gelijk* aan is, wat er het evenbeeld van is, maar wel iets, wat er *analoog* aan is, zoodat bijvoorbeeld een effectieve kennis van de, in den Islam nog levende kennis der alchemie (*ilm el Mizan* of *ilm el Muftah*) het middel is, om de alchemie, zooals de Klassieke oudheid en de Christelijke Middeleeuwen die kenden, te begrijpen; en hetzelfde geldt natuurlijk evenzeer voor de kosmologie, de wiskunde, de bouwkunde, etc.

Dieper hier op in gaan, zou ons te ver van ons onderwerp verwijderen, maar wij wilden toch niet nalaten aan te stippen, langs welke wegen een juist begrip van het wezen der Vrijmetselarij, van het wezen der *inwijding*, te bekomen is, daar dit allicht medewerkt ter bereiking van het doel, dat wij ons in dit hoofdstuk gesteld hebben: het onderscheid, tusschen de Vrijmetselarij en de moderne opvattingen van Vrijmetselaars, duidelijk te maken.

De kennis, die in de Vrijmetselarij wordt doorgegeven, is van een *natuurlijk* karakter: [18]) in de Middeleeuwen

[18]) Hetgeen haar transcendentale mogelijkheden en boven-menschelijken oorsprong niet uitsluit.

noemde men haar *kosmologie*, in de oudheid physica. [19]) Het heeft dus niets te maken met de moderne physica, die slechts een analytische detail-wetenschap is, welke een beperkt gedeelte der natuur vanuit een beperkt gezichtsveld, bestudeert; noch met eenige andere moderne natuurwetenschap of natuur-filosofie; — het is de traditioneele wetenschap van de natuur in haar geheel, van de algemeene wetten die deze beheerschen, van de harmonische en hierarchische orde die deze kenmerkt; de wetenschap van de kosmos dus, of *kosmologica*. Hierbij is van essentieel belang, dat de natuur als totaliteit en als hierarchische orde gezien wordt, want *dat* alleen maakt het mogelijk, dat deze wetenschap een symbolisch karakter heeft en een waarde als inwijding.

Deze nu berust op de constitutieve analogie tusschen den *macrokosmos*, de groote kosmos, en de *microkosmos*, de kleine kosmos, i.c. de mensch. Een duidelijk voorbeeld, van de wijze waarop men dit te begrijpen heeft, geeft de *Divina Commedia* van Dante, die ook een „inwijdend" dichtwerk is, (de meest grootsche „teekenplank" ooit „afgeleverd") al is het symbolisme daar ook van eenigzins anderen aard dan dat der Vrijmetselarij. Dante immers behoorde tot inwijdings-organisatie *Fidele d'Amore*, [20]) die in zekeren zin als een „voortzetting" der Tempeliers beschouwd moet worden en geeft in zijn gedicht, in den vorm van een „reis" (ook in de Vrijmetselarij welbekend) weer, hoe hij de verschillende regionen van de natuur *en* van de bovennatuur doorloopt. Bij de Vrijmetselarij als *Koninklijke Kunst*, gaat

---

[19]) Zie ook blz. 15-16.
[20]) Zie hiervoor o.a. Luigi Valli, *Il linguaggio segreto di Dante e dei „Fedeli d'Amore"*, *I* en *II* Roma 1928 en 1930; René Guénon, *L'Esotérisme de Dante*, (1925), passim.

de analogie niet verder op, dan tot het „middelpunt" van de natuur: het „Aardsch Paradijs". Door de successievelijke kennis van de verschillende, hierarchisch-geordende, regionen der natuur, (welke kennis hem niet door een mondelinge verhandeling of schriftelijk tractaat, maar belichaamd in symbolen en riten, wordt medegedeeld) verwerkelijkt de inwijdeling de equivalente microcosmische „regionen" in zichzelf en bereikt hij tenslotte *intellectueel* een staat, die men *paradijselijk* zou kunnen noemen; — kent hij de wereld in haar laatste physische oorsprong, in haar „hart", in haar „middelpunt", [21]) het punt, waar het contact met de metaphysische wereld is; vanwaar de wereld, in haar beginselen en oorzaken, geregeerd en gekend wordt.

Wij zeiden, dat het Maçonnieke symbolisme van eenigzins anderen aard was, dan dat der Fidele d'Amore. [22]) Inderdaad, want de algemeenheid dezer kosmologie sluit niet uit, dat zij, in verschillende takken dezer inwijdingen, bijzonderlijk in bepaalde aspecten

---

[21]) De Maçonnieke Loge is, volgens de oudste oorkonde, „lang van het Oosten naar het Westen, breed tusschen het Noorden en het Zuiden, hoog van de aarde tot den hemel en diep van de oppervlakte der zee tot haar middelpunt", d.i. dus een symbool van het heelal, synthetisch haar middelpunt: „Een verlichte plaats, waar stilte, vrede en eendracht heerschen" zooals (soms met kleine variaties) de bekende Maçonnieke woorden luiden, waarmede brieven, diploma's enz. aanvangen. Het is de plaats, „waar men stilstaande loopt en loopende stilstaat, waar men werkende niets doet en nietsdoende werkt". *(Les Francs-Maçons écrasés,* (1778), blz. 260).

[22]) In het algemeen krijgt men een duidelijker beeld van het inwijdings-karakter der Vrijmetselarij uit de oudere (18-de eeuwsche), dan uit de latere ritualen, die als het ware meer tot het essentieele en onontbeerlijke gecondenseerd zijn, alsof de Waarheid er verder verscholen is.

Ter vergelijking van Dante's „reis" met die van den Vrijmetselaar, neme men bijvoorbeeld beider gebruik van de „Jacobsladder" (Maçonnieke afbeelding o.a. in: Eugen Lennhoff, Die Freimaurer, (1932), t.o. blz. 26; overgenomen in Jac. P. van Term, *Driehoek, Delta en Davidsschild,* (1931), t.o. blz. 86).

gezien wordt. Dat aspect is bij de Vrijmetselarij in hoofdzaak van *geometrischen* aard. Dat is, trouwens, vanzelfsprekend voor een inwijding, die tot aan haar „moderniseering" in 1717, deel uit maakte van de bouwgilden. Want geometrie en bouwkunst, beiden in hun traditioneele beteekenis, zijn onverbrekelijk met elkander verbonden. In hun traditioneele beteekenis, die niets met de moderne geometrie en moderne bouwkunst heeft uit te staan! De traditioneele geometrie is geen „spel" van abstracte getallen en lijnen, zonder eenig verband met de werkelijkheid,[23]) maar zij heeft een symbolische waarde, die haar met de werkelijkheid verbindt en een diepere beteekenis geeft. Zij heeft een kosmologisch karakter: de getallen en figuren hebben hun wortel in de metaphysische beginselen en de wiskundige manipulaties correspondeeren met de komische en metaphysische wetten. De Geometrie, zooals die tot uitdrukking komt in symbolen en riten der Vrijmetselarij, heeft dan ook een cosmologisch karakter, is van Pythagoreeschen aard. De getallen zijn geen toevallige groepeeringen van eenheden, maar uitdrukkingen van beginselen, of, in de Platoonsche terminologie: ideeën.

Deze opvatting kan alleen onbegrijpelijk lijken aan een moderne mentaliteit, die alleen het „zichtbare" en „tastbare" als „werkelijkheid" beschouwt en dan als een

---

[23]) Zoo schijnt E. D. Rink, *De Doodsklok voor alle vormen van Nederlandsche Vrijmetselarij*, Rotterdam 1938, die tot de erkenning gekomen is, dat het wezen der Vrijmetselarij „Geometrie" is, het nochthans te zien. (Cf. onze besprek. van dit boekje in „Aristo", April 1938 en zijn verweer daartegen in id. Mei 1938). Te zeggen, „een kind kan na eenige toelichting de geometrische maçonnieke teekens, werktuigen, symbolen en symbolische handelingen begrijpen" is toch, zelfs als men dit corrigeert tot „een leerling van de H.B.S.", alleen maar waar, voor wat de modern-meetkundige „weetjes" betreft en volkomen absurd als men onder geometrie een kosmologische wetenschap verstaat.

werkelijkheid, die op zichzelf bestaat. De traditioneele opvatting hierover is geheel anders: de werkelijkheid, het reëele en onvergankelijke is van *geestelijke* orde en de stoffelijke wereld is slechts „werkelijk" in zooverre zij met deze geestelijke wereld in verband staat, er uitdrukking aan geeft, haar manifesteert. Dat is het beginsel van het (echte) symbolisme: het lagere is symbool van het hoogere, waar het zijn beginsel in vindt. Plato, die zich veelvuldig op het Pythagorisme inspireert, zegt, in zijn Timaios: „Deze wereld is slechts een beeld van een goddelijk voorbeeld"; een idée, dat ook heel de Middeleeuwsche wetenschappen heeft beheerscht.

De traditioneele bouwkunst heeft evenzeer niets met de moderne gemeen. Zij is bij uitstek een *sacrale kunst*, die haar wetten niet heeft in een of andere esthetica, maar in de traditioneele kosmologie. Een tempel is, in elke traditioneele beschaving, een *pantaculum*, een klein heelal, een synthetische samenvatting van den kosmos. De geometrie, die de wetmatigheid van den kosmos in maat en getal weergaf, was de wetenschap, waarmede een kleine kosmos gemaakt werd, die op bijzondere wijze een „huis Gods" was. De Tempel van Salomo is daarvan, voor de Christelijke bouwsymboliek der Middeleeuwen, het oer-type en wanneer we bedenken, dat de beschouwing van den mensch als een tempel in de Christelijke literatuur heel gewoon is, wordt wellicht de beteekenis duidelijk van *dit* Maçonnieke symbolisme. De Tempel van Salomo stelt daar „tegelijk de groote, allesomvattende Tempel der Natuur voor, waarin Jehova troont, zoowel als de goddelijke Tempel in 's-menschen borst en bevat in zich het geopenbaarde Woord

Gods. [24])

Aldus het wezen der Vrijmetselarij. Het is een *inwijding*, van kosmologisch karakter, met uitgesproken geometrisch aspect. De riten en symbolen stellen hier, op de hun eigene wijze, de algemeene wetmatigheid en de harmonie van het heelal voor, reproduceeren zijn rhytme en zijn orde. Deze orde en harmonie heeft, in de Christelijke bouwgilden, als centraal symbool der „ideëele" verwerkelijking, het aan den Bijbel ontleende beeld van den Tempelbouw onder Salomo en Hiram. In de oude bouwgilden verkreeg deze Tempel daadwerkelijke realisaties, zoowel in en door het bouwen zelf, als in en door de geestelijke activiteit van den Vrije-Metselaar. Na de ineenschrompeling van de „Operatieve Vrijmetselarij" tot „Speculatieve Vrijmetselarij", verdwijnt de eerste vorm van realisatie geheel ; de tweede, die er in eng verband mee stond, verdwijnt practisch ook, maar desondanks blijft nog steeds de mogelijkheid, dat iemand, die inderdaad de vereischte qualificaties bezit, tot een geestelijke verwerkelijking der Maçonnieke Wijsheid komt.

En nogmaals leggen wij er, tenslotte, den nadruk op (het onbegrip in dezen is zoo ingeworteld, dat wij hier niet duidelijk genoeg kunnen zijn), dat de Vrijmetselarij aldus géén religie, géén filosofie, géén sociologie en zeker géén politiek is ; — het is ook géén mystiek, géén natuurgodsdienst, géén wijsheids-religie ; — dat zijn allemaal interpretaties, die voortkomen uit een modern onbegrip van de werkelijke beteekenis der Vrijmetselarij : in den strict-traditioneelen zin van het woord, een *wetenschap*, een *cognitio per causas*, een kennis van intel-

---

[24]) Bauhütte, 1865, blz. 153 e.v. : commentaar op het ritueel der „Drei Weltkugeln".

lectueele orde, door middel van concentratie, waartoe de riten de mogelijkheden openen en de symbolen waarheden aanduiden en openbaren.

Wij moesten ons, in het raam van dit boek, over deze stof beperken en kort zijn, — te kort wellicht voor velen, die met een zienswijze als wij hier weergaven, geheel onbekend zijn. Wij hopen, te zijner gelegenheid, uitvoeriger op de Vrijmetselarij en haar verband met de Middeleeuwsche inwijdingen terug te kunnen komen, doch wat wij hier gegeven hebben is toch voldoende om hen, die tot begrijpen er van in staat zijn en zich de moeite daartoe willen geven, den weg te wijzen tot dat begrijpen; tot een in-zicht. En voor het overige kan het wellicht de erkenning bewerken, dat toch de Vrijmetselarij, ook al begrijpt men niet recht wat zij dan wèl is, heel iets anders moet zijn, dan datgene wat de moderne Vrijmetselaars, in het algemeen, voorgeven en nastreven en waartegen degenen, die nog niet ieder besef van orde en hierarchie verloren hebben, in verzet komen. Het schijnt wel alsof de Vrijmetsslarij, die Orde en Hierarchie bij uitstek is, zich op die wijze wreekt aan de Vrijmetselaars, die haar eigen beginselen verloochenden......

Wanneer men dit onderscheid vergeet; wanneer men de „elementaire waarheid" uit het oog verliest, „que ce ne sont point les Maçons qui font la Maçonnerie mais bien la Maçonnerie qui fait le Maçon" [25]) en dus de *ontaarding*, het *bederf* in het omhulsel als een uitvloeisel van het wezen aanziet, maakt men de fout, die de Maistre reeds aan Barruel verweet „qui est de prendre

---

[25]) Ed. E. Plantagenet. Voorwoord tot de Fransche vert. van: Lionel Vibert, *Divulgations des secrets Maçonniques au XVIIIe siècle.* (1932), blz. 5.

pour la chose la corruption de la chose". [26])

Het resultaat is dan, dat elke gevolgtrekking en elke oordeelvelling *onjuist* wordt; dat de krachten van orde en van wanorde niet meer te onderscheiden zijn en dat de werkelijke ondergrond, de werkelijke oorzaak en de werkelijke inhoud der ontaarding, verdwazing en destructie, die men de „vooruitgang der moderne beschaving" noemt, verborgen blijven voor allen, die er het grootste belang bij zouden moeten hebben, deze te kennen!

De oorzaak der moderne ontaarding is *niet* de Vrijmetselarij; deze op „ouden en eerbiedwaardigen stam geënte" instelling (de Maistre) is er veeleer het eerste slachtoffer van: zij is een kracht tot waarheid en wijsheid, die aldus „onschadelijk" werd gemaakt, opdat de schaduwen van leugen en onwetendheid vrijer spel zouden hebben.

---

[26]) Gecit. in Emile Dermenghem, *op cit.* blz. 95. Men bedenke ook dat, alléén als dergelijke distincties gemaakt worden, een bevredigende verklaring te geven is voor het *feit*, dat van de Middeleeuwen af tot aan het einde der achttiende eeuw toe, zoo veel geestelijken (waaronder eminente figuren van onverdachte orthodoxie) in Frankrijk, waar de Pauselijke veroordeelingen niet afgekondigd werden, met gerust geweten Vrijmetselaar konden zijn. Na de Napoleontische tijd wordt het minder en is dat spoedig afgeloopen.

HOOFDSTUK II.

Jodendom: traditioneel en modern

„Wir kennen die Taktik und Praktik, wonach man jeden Fehler, der nur einen Theil, und zwar den schlechtern Theil der Juden befleckt, dem Judenthume zuschreibt, . . ."

ABRAHAM GEIGER.

Ook in al datgene, wat gewoonlijk zonder meer als „Joodsch" of „Jodendom" betiteld wordt, dienen tal van onderscheidingen gemaakt en in het oog gehouden te worden. De allervoornaamste echter, in strekking en in beteekenis, waaraan alle overige ondergeschikt zijn, is die : tusschen het traditioneele, strict-orthodoxe, geheel godsdienstig geörienteerde Jodendom eenerzijds, — en het moderne, min of meer door den tijdgeest beïnvloede, gelaïciseerde, of zelfs geheel ongeloovig geworden, Jodendom anderzijds. Ook deze twee groepen vormen geen onverdeelde eenheden, geen gesloten „blokken" ; binnen ieder dezer zijn tal van stroomingen en nuancen te onderscheiden, die onderling zelfs meer of min vijandig tegenover elkander kunnen staan en waarmede men zeer zeker rekening dient te houden, als men de draagwijdte van *bepaalde* feiten, getuigenissen of „programma's" wil onderkennen.

Het onderscheid echter in *traditioneel* en *modern* Jodendom is van algemeener aard en duidt een verschil in mentaliteit aan, dat boven al die secundaire onder-

scheidingen uitgaat, zoodat alles wat men gewoonlijk tot het Jodendom rekent, onder één van deze twee groepen valt. Het verschil dáár tusschen is van principieelen, essentieelen, aard en de verschillen die binnen de omraming van ieder dezer twee groepen te constateeren zijn, zijn van accidenteelen aard : het zijn verschillende uitdrukkingsvormen en voortbrengselen van eenerzijds de traditioneele, anderzijds de moderne mentaliteit. [1])

Waar het ons hier, in dit verband, er slechts om te doen is, een korte uiteenzetting te geven van wat het Jodendom omvat, opdat men van daaruit komen kan tot een juist begrip van den aard en het karakter der mogelijke „invloeden" die er van zijn uitgegaan, hebben wij met deze ondergeschikte distincties geen rekening te houden en is het voldoende, uiteen te zetten, wat de mentaliteit is van het traditioneele en die van het moderne Jodendom. Eerst dan is het mogelijk eventueele „invloeden"' die geconstateerd worden, naar hun juiste waarde en beteekenis te beoordeelen.

Vooral diegenen, die naar „Joodsche invloeden" speuren, hetzij in het raam der Vrijmetselarij, hetzij in welk ander onderdeel ook der moderne wereld, om te reageeren tegen het ontaardingsproces dat zich daarin voltrekt en waarbij inderdaad Joden een zekere rol

[1]) Bij de moderne Jodenheid is het verschil tusschen de verschillende strevingen en organisaties, voor het meerendeel, enkel een verschil van *graad*, in het meer of minder ver gaande der *humaniseering*.. (Humaniseering is een de overhand nemen van loutermenschelijke (humane) tendenzen, een overwoekering van het individueele, natuurlijke, ten koste van het bovennatuurlijke. Humanisme, individualisme, naturalisme en materialisme zijn dus woorden voor één en dezelfde zaak, uit een eenigzins ander oogpunt bezien.) Het spreekt van zelf, dat wij het menschelijke, het individueele, het natuurlijke niet verwerpen, wanneer het de legitieme plaats inneemt, die het in de orde heeft ; doch alléén wanneer en waar het die te buiten gaat en naar „souvereiniteit" of „hegemonie" streeft.

spelen,[2]) hebben deze fundamenteele distincties onwrikbaar zuiver te handhaven, op straffe van een algeheele verdoezeling der werkelijkheid, zoodat de elementen van „orde" niet wel meer te onderscheiden zijn van die der „wanorde". Het misbruik dat, in dat opzicht, van *Bijbelsche* teksten en gegevens[3]) gemaakt wordt, om het „Joodsche" karakter van bolsjevistische, revolutionnaire, kapitalistische, heerschzuchtige, en andere, strevingen te „bewijzen" en te „verklaren", is een ontstellend voorbeeld van dat wanbegrip. Want daardoor valt men, *ten onrechte*, het Oude Testament aan en graaft men dus onder het Christendom den traditioneelen grond weg. Een Christendom zonder Bijbel is immers geen Christendom meer en als men dit ondergraaft, is de weg tot een mogelijk „herstel", afgesneden.

I.

Ofschoon de Joodsche Traditie, zooals in het Boek *Genesis* beschreven is, terugreikt tot de Oertraditie der menschheid, vangt zij, in den engeren zin, aan met de heraanpassing er van onder Mozes. Sedertdien is de Joodsche orthodoxie principieel gebaseerd op één Boek: de *Torah* (de Pentateuch, de Vijf Boeken van Mozes), waarmee onverbrekelijk „commentaar", een overlevering betreffende de interpretatie en de ontwikkeling van den inhoud der Torah, verbonden is. Tot die traditioneele „commentatie" behooren, op de eerste plaats, de overige

---

[2]) Welk soort Joden en welke rol zal uit het verdere verloop dezer studie blijken.

[3]) Dus evenzeer van traditioneele commentaren, die directe uitdrukking en ontwikkeling zijn van Bijbelsche gegevens en dikwijls letterlijk iets herhalen, wat in den Bijbel staat. Als men een Bijbelsche *idee* aanvalt, ook als geeft men als bron de Talmoed, of iets anders, op, *valt men in dat idee, de Bijbel zelf aan.*

boeken van den Canon, die door het Christendom als het *Oude Testament* zijn overgenomen, speciaal die, welke de Joden tot de *Profeten* (Jozua, Rechters, Samuel, Koningen en de eigenlijke, groote en kleine, Profeten) en de *Schriften* (Psalmen, Daniël,, Job, Hooglied, Esther, Ruth, etc.) rekenen en die zij ook als van goddelijke inspiratie beschouwen. Deze zijn dan ook eigenlijk geen ,,commentaar" in den engeren zin van het woord, maar een hernieuwde ,,aanpassing" der Traditie, zooals die in de *Pentateuch* lag uitgedrukt, overeenkomstig de veranderde omstandigheden, onder directe goddelijke leiding en inspiratie. Zij vormen een klasse apart, waarvan het gezag weliswaar niet zoo absoluut is, als dat van de *Pentateuch*, maar toch van gelijksoortige orde en verheven boven dat der eigelijke commentaren. Voor deze laatsten gelden *Profeten* en *Schriften* óók als autoritaire en beslissende bronnen. In den ruimeren zin van het woord, omvat de *Torah* dan ook het geheele ,,Oude Testament", met uitzondering van die boeken, welke de Joden niet erkennen (Enoch, Wijsheid van Salomo, Wijsheid van Jesus ben Sirach, Tobias, Judith, Macchabeeën).

In nog ruimeren zin, wordt het woord *Torah* gebruikt voor de Pentateuch, de Profeten en de Schriften, *met* daarbij de eigenlijke commentaar, die als *Kabbalah* en *Talmoed* bekend is. Deze samenvatting van de geheele Joodsche doctrine, onder den naam van het centrale en fundamenteele Boek, wijst er reeds op, dat het een bepaald geheel vormt, wat volledig aanwezig moet zijn, wil er van Joodsche orthodoxie sprake zijn. Is deze eenheid verbroken en wordt een of meer van deze elementen niet meer als gezaghebbend en normatief aanvaard, dan kan men niet meer van Joodsche orthodoxie, van

Joodsche traditie, spreken. Tal van schakeeringen in het latere Jodendom, die men gewoonlijk als „orthodox" aanduidt, zijn dit dan ook eigenlijk niet en behooren als (min of meer) heterodox beschouwd te worden : reden waarom wij dan ook liever niet de aanduiding „Joodsche orthodoxie" of „orthodox Jodendom" gebruiken en ons houden aan „Joodsche Traditie" en „traditioneel Jodendom", die strict hetzelfde aanduiden. [4])

Van de Joodsche Traditie is de *Torah* (Pentateuch), de kern, het beginsel en het fundament. „Haar bron van openbaring was de *Torah*, het geheele lichaam van goddelijke leerlingen, dat in de *Pentateuch* gecentreerd is en het geheele gebied van leven, denken, voelen en doen doorstraalt" [5]) „Er is een centrum, waarheen zich al wat in de Joodsche letterkunde (in engeren zin) is geuit, richt. Er is een middelpunt, waaromheen zich alles laat groepeeren... Dat middelpunt vormt de *Bijbel* en nog meer de grondslag daarvan : de *Pentateuch*... — 't is alles één groote toelichting, één breede ontwikkeling van de grondbeginselen, die in de *Pentateuch* zijn neergelegd...... Hij is onmiskenbaar de voedingsbron voor de Joodsche gedachte bij profeten, dichters, denkers en wetgeleerden. Hij is ook de gids voor de moralisten." [6])

Ook in het Joodsche ritueel komt dit overal tot uiting. Zoo bijvoorbeeld : „Onze Vader, Vader van mededoo-

---

[4]) Zoo wordt, b.v., het rapport van de „Amerikaansche Geheime Dienst", over finantieele steun van Joodsche groot-financiers aan de Russische Revolutie, geciteerd, waarin beweerd wordt, dat de betreffende financiers „orthodoxe Talmoedjoden die door de groote rabbijnen dikwijls als voorbeeld werden aangehaald" waren, ten bewijze, dat het „orthodoxe" Jodendom *wel* destructief zou zijn, *evenzeer* als het moderne. De hier bedoelde „orthodoxie" is echter pseudo-orthodoxie waarover in het tweede gedeelte van dit hoofdstuk, over het moderne Jodendom, meer.

[5]) R. Travers Herford, in : *The Legacy of Israël*, (1928), blz. 103.

[6]) I. Maarsen. *Mensch en Moraal*. (1935) blz. 2.

gen, hebt mededoogen met ons, geeft dat ons hart alle woorden der studie van Uw *Torah*, liefdevol moge begrijpen, vatten, verstaan, leeren, onderwijzen, bewaren, doen en vervullen. En verlicht onze oogen met uw *Torah*..." [7]) Zij is, in alle opzichten, een *heilig* Boek en als zoodanig wordt zij als een „levend" wezen beschouwd, een „levende" manifestatie van Jehova. De stokken (levensboom), waarop zij gerold is, zijn, aan hun uiteinden, met granaatappels en klokjes versierd en bekroond met de „diadeem der *Torah*". Het Boek zelf, is in een soort, rijk geborduurd, zijden of fluweelen kleed gewikkeld. En wanneer op Sabbat-dagen de *Torah*-rollen aan de bezoekers getoond worden, roepen deze uit: „Dat is de *Torah*, die Mozes, op bevel des Heeren, aan de kinderen Israëls schonk. Zij is een Levens-boom, voor degenen die zich aan haar binden en zij maakt hen gelukkig, die op haar steunen. Haar wegen zijn wegen van heerlijkheden en al haar paden leiden tot de Vrede. Lengte van dagen aan haar rechterzijde, aan haar linkerzijde rijkdommen en eer. Het is den Heer, in zijn gerechtigheid, welgevallig, dat de *Torah* verheerlijkt en geëerd wordt." [8]) Met dergelijke uitingen is héél de Joodsche Liturgie doorzaaid.

De goddelijke Wijsheid *(Hochmah)* is dan ook, als het ware de *ziel* der *Torah* en in dien zin wordt van haar gezegd, dat zij bij den Schepper was, als een raadgever, en wordt zij, in de Haggadische literatuur, als met God sprekend en overleggend voorgesteld. Geen wonder dat dus aan de *Torah*, de belichaming in letters en woorden, van die Goddelijke Wijsheid, een plaats wordt gegeven, analoog aan die, welke de Christus in

---

7) Joseph Bousirven. *Sur les Ruines du Temple*, (1928), blz. 222.
8) *Ibid.*, blz. 216, 230.

het Christendom inneemt, — het Woord Gods (en deze doctrine is ook aan het Christendom niet vreemd [9]) dat zich in de „taal" manifesteert. De *Torah* is het „fundament der wereld", de „Levensboom", het „Wereldboek", het „Levensboek"; ieder woord sluit een „mysterie" in en die geheimen der *Torah* zijn een weerspiegeling van de Geheimen Gods. [10]) De *Torah* wordt met het „levend water" vergeleken : „Zooals het water leven is voor de wereld, zooals geschreven is (Prov. 4 : 22) ......Zooals het water gratis voor de wereld is, zoo zijn evenzeer de woorden van de *Torah* gratis voor de wereld, zooals gezegd is (Isaïas, 55 : 1) : „Alle, gij dorstigen, gaat tot de wateren, etc." [11])

Wij kunnen er hier niet verder op in gaan, maar mochten dit aspect der *Torah* niet voorbijgaan, aangezien het van essentieele beteekenis is voor het begrijpen van de commentaren.

Want dat er, van den beginne af aan, nadere toelichtingen en commentaar op de Pentateuch, haar leer, haar voorschriften en haar wetgeving, moet hebben be-

---

[9]) „. . . semper in Scripturis Verbum caro fit, ut habitet in nobis — ten allen tijde wordt het Woord vleesch in de Schriften, om bij ons te wonen" (Origines, Philocal., hs. XV.). Cf. hierover Mgr. Landriot. *Le Christ de la Tradition*, I, (1888), blz. 259 e.v. waar uitvoerig op de „innige betrekking tusschen de Heilige Schrift en de Incarnatie" wordt ingegaan.

[10]) Ook dat kent het Christendom : „Het is alleen in de Heilige Schrift nooit toegestaan om, ook maar in het minst, van de letter af te wijken, want alles is er heilig, mysterie-vol, tot zelfs de volgorde der woorden toe" (St. Hyron. De optimo genere interpretandi, — *Epist. XXXIII*, ad. Pammach.) en „De bijzondere zinnen, lettergrepen, hulpteekens en punten in de Goddelijke Schriften zijn vol beteekenis." (Id. *Epist. ad Ephes.*, c. III.)

[11]) *Siphre*, sect. eqeb, 37. Cf. *Taanith*, 7 a : de woorden der Wet worden daar met water vergeleken (*Is.* 55 : 1), met wijn en melk : „zooals deze drie dranken enkel in de eenvoudigste vaten goed blijven, zoo de Torah alleen bij hem die nederig is".

staan, staat vast; even goed als het onmiskenbaar vast staat, dat ook thans nog de Bijbel niet gekend en begrepen kan worden zonder traditioneele commentaar en zonder traditioneele hermeneutische methoden. Dat spreekt toch eigenlijk van zelf, waar het hier om iets anders gaat, dan de sentimenteele en moralistische beuzelarijen, die de moderne wereld uit de H. Schriften leest en waarvoor het toch heelemaal niet noodig is een goddelijke inspiratie te veronderstellen! Neen, het *feit*, door Jood en Christen erkend, dat God zelf de schrijver van de *Torah* is, sluit in, dat deze in *elk* van haar veelvuldige aspecten en ontwikkelingsmogelijkheden, een zéér preciese beteekenis heeft en dat ook de wijze waarop zij begrepen en vervuld dient te worden, nader is vastgelegd. Wat zou Israël, wat zou de wereld, aan een *Torah* hebben, als het iedereen vrij stond er uit te lezen, wat hem goed dacht en het Heilige aldus een bron van individualistische versplintering worden zou? De Joodsche Traditie zou nooit die eenheid hebben kunnen behouden, die er het kenmerk van is: het moderne protestantisme bewijst duidelijk genoeg, wat een Bijbel zonder traditioneele commentaar voor eindelooze scheuring en versnippering te weeg brengt. Het ontkennen van een traditioneele Joodsche commentaar is dan ook iets, wat karakteristiek is voor de protestantsche mentaliteit, [12]) die geen enkele traditioneele waarde erkennen kan, daar zij, te dien aanzien, essentieel negatief, protesteerend, ontkennend is. Waar men het bestaan zelf van deze commentaar nu eenmaal niet ontkennen kan, aangezien de teksten onafwijsbaar bestaan, ontneemt men er het traditioneele karakter aan, door ze voor te stellen als louter historische

---

[12]) Die, helaas, ook ten dezen, bij tal van Katholieken te constateeren is.

merkwaardigheden, die als bron kunnen dienen voor de opvattingen van een bepaalden tijd; — welke tijd men dan zoo dicht bij tracht te halen, als met het criticistisch apparaat maar mogelijk is. In geen geval mag het een commentaar zijn, die tot Mozes zelf terug reikt en een integreerend deel van de *Pentateuch* is!

Toch is het evident, dat er toen reeds een „commentaar" geweest moet zijn, want de *Torah* geeft, bijvoorbeeld, tal van ritueele, legislatieve en sociale voorschriften, waarbij alleen is aangegeven *dat* men iets moet doen, doch niet *hoe* men het moet doen; [13]) de *Torah* geeft tal van theologische, metaphysische, kosmologische en mystieke leeringen, die zóó synthetisch en symbolisch geformuleerd zijn, dat zij de Waarheid eerder versluieren dan openbaren en ontwijfelbaar een „sleutel" vereischen. De *Torah* schrijft trouwens uitdrukkelijk voor, op welke wijze hierin voorzien is: het zijn de legitieme vertegenwoordigers van het geestelijk gezag, die de traditie moeten handhaven, de „sleutel" doorgeven en, waar noodig, de toepassingen en ontwikkelingen vaststellen, die door bepaalde omstandigheden vereischt worden. Dit is het *Beth-din*, het tribunaal, waarvan dat door Mozes, met Aaron, Nadab, Abihu en zeventig Ouden uit Israël, ingesteld, het voorbeeld is. [14]) Uitdrukkelijk zijn de bevoegdheden daarvan omschreven als: „En gij zult komen tot de priesters van Levi's geslacht en tot den rechter, die er te dien tijde wezen zal; en gij zult hen ondervragen en zij zullen u het ware oordeel bekend maken. En gij zult alles doen wat zij zullen zeggen, die in overheid gesteld zijn ter plaatse,

---

[13]) Hierover handelt zeer goed, met duidelijke voorbeelden: Dr. S. Funk, *Die Entstehung des Talmuds*, (1919), blz. 14 e.v.
[14]) *Exod.* 24 : 9—14. Cf. *Mishnah*, tr. Rosh Ha-Shanah, 2, 9.

welke de Heer zal uitkiezen, en wat zij u zullen leeren volgens zijn wet ; en gij zult hunne uitspraak opvolgen en niet ter rechter- noch ter linkerzijde afwijken". [15])

In de traditioneele Joodsche commentaren, die eerst mondeling werden overgeleverd en pas laat [16]) op schrift werden gesteld en bekend zijn als de *Kabbalah*, de metaphysische en theologische interpretatie, en de *Talmoed*, de sociale interpretatie, wordt den oorsprong der overlevering dan ook tot aan Mozes terug-gevoerd en wordt, op verschillende plaatsen, een „keten der over-levering" *(shelsheleth ha kabbalah)* opgegeven, die tot den Mozaischen tijd terug reikt. Doch ook die interpretaties, die oogenschijnlijk van lateren datum zijn, zooals die, bijvoorbeeld, waarin de Romeinen vernoemd worden, gaan, in zooverre deze een *legitieme* ontwikkeling of toepassing van de Torah zijn, *in beginsel*, op Mozes terug. In dat opzicht is de tijd een factor, die niet mee telt en is een „historische" beschouwingswijze van geen beteekenis. Alleen wanneer men een historisch beeld geven wil, zijn dergelijke gegevens van beteekenis, maar men vergeet tegenwoordig maar al te veel, dat de historische methoden niet overal rechtsgeldigheid hebben en dat de Waarheid geheel onafhankelijk is van historische toevalligheden in haar uitdrukking of toepassing. De Waarheid is één in het „eeuwige nu" en de *Talmoed* zegt dan ook ergens, dat er in de *Torah* geen „vroeger

---

[15]) *Deut.* 17 : 9—11. Cf. *St. Mattheus*, 23 : 2 : ‚Op den stoel van Mozes zitten de Schriftgeleerden en de Pharizeërs. Al wat zij u dan zeggen, doet en onderhoudt dat . . ."

[16]) Over de schriftelijke fixeering van de „mondelinge wet" en over het „schrijf-verbod" bestaan uiteenloopende meeningen. Cf. H. L. Strack, *Einleitung in Talmud und Midras* (1930), blz. 9 e.v. Het staat vast, dat de oudste schriftelijke aanteekeningen, in den vorm van voor persoonlijk gebruik bestemde notities, niet vóór de tweede eeuw na Chr. gesteld kunnen worden.

of later" bestaat. Iedere *midrash*, iedere commentaar, behoort een toepassing, een ontwikkeling te zijn van beginselen, die in de *Torah* liggen opgesloten, is een „actualiseering" van in de *Torah* liggende „potenties" en als zoodanig maakt hij dus een intrensiek deel van de *Torah* uit, is hij dus door Mozes zelf gegeven ; óók al zou die toevallige toepassing pas eeuwen na Mozes in feite gemaakt en gebruikt zijn. De door het moderne criticisme gefabriceerde distincties tusschen het Mozaïsme, het Profetisme, het Rabbinisme, het Talmudisme, en dergelijke, zijn dus van uiterst ondergeschikte beteekenis en volkomen on-waar, wanneer men tusschen deze aspecten een onderlinge tegenstrijdigheid aan neemt : het is alles de ééne en ondeelbare *Torah*. [17]) Zelfs al zouden hierover geen directe getuigenissen zijn, dan nog blijkt dit onmiddellijk uit de teksten zelf, waar iedere beslissing, iedere uitspraak, iedere ontwikkeling, naar een tekst uit de *Torah* verwijst en waar elke onjuiste meening met zulk een tekst weerlegd wordt. Dat dit volgens bepaalde „technische" regels gebeurt, die bij de moderne exegese niet gebruikelijk zijn, welke te exclusief-rationeel (en zelfs rationalistisch) is ingesteld, doet aan het *feit* niets af, dat zij getuigen voor de principieele eenheid van de *Torah*.

De *Kabbalah*, de metaphysische en theologische inter-

---

[17]) Een analoge redeneering is te maken tegen hen, die „veranderingen" in het Christendom meenen te constateeren ten aanzien van de ritualistische en theologische „ontwikkelingen" in het Katholicisme, die in wezen strict traditoneele „ontwikkelingen" zijn van Evangelische beginselen. Moeten wij nog opmerken, dat wij het woord „ontwikkeling" hier in den „technischen" zin gebruiken en dat er niet in het minst een notie van ‚vooruitgang" of „evolutionnisme" mee verbonden is, die het groote bijgeloof der moderne wereld zijn.

pretatie der *Torah*, zou de woorden van den Psalmist tot motto kunnen hebben : „Ontsluier mijne oogen, en ik zal de wonderen (de heerlijkheden, de mysteriën) uwer Wet betrachten". [18]) Het is dus, vanzelfsprekend, ondoenlijk om in het korte bestek van enkele bladzijden, een karakteristiek van de Kabbalah te geven, die er geheel recht aan doet ; nog minder een, waarin de meest voorkomende misvattingen, die veelal het eenige zijn wat men er van weet, recht gezet worden. Zooals met zoo vele zaken het geval is, moeten wij ons ook hier beperken tot enkele aanduidingen omtrent de wijze waarop zij beschouwd dienen te worden, waarbij de nadruk natuurlijk op die aspecten valt, die voor het onderwerp, waarover wij hier handelen, het belangrijkst zijn. [19])

Het gaat hier voornamelijk om de plaats, die de Kabbalah inneemt *in* de Joodsche Traditie en om den aard der „invloeden" die zij uitgeoefend kan hebben *buiten* die Traditie. Dat hangt innig met elkaar samen, want de Kabbalah is een essentieel onderdeel van de Joodsche Traditie en dat sluit dus in, dat de „invloed" die zij heeft uitgeoefend, samen valt met die welke deze Traditie zèlf heeft uitgeoefend op de Christelijke Traditie. Die „invloed" is op de eerste plaats te vinden in de Nieuw-Testamentische geschriften. De Evangeliën bevatten tal van spreekwijzen en exegetische toepassingen, die Kabbalistisch zijn, de brieven van Sint Paulus, en de Apocalyps vooral, zijn, zonder kennis van de Kabbalistische symboliek en hermeneutiek, niet te verstaan. Ook bij verschillende Kerkvaders zijn vele uitin-

[18]) Ps. 118 : 18 : „Revela oculos meos : et considerabo mirabilia de lege tua."
[19]) Een uitstekende inleiding is het door ons vertaalde werkje van P. L. Drach, *De Kabbalah der Joden*, (Uitgeverij „De Gouden Ring" te Enschot N.-Br.)

gen te vinden, die een kennis van de esoterische doctrine der Joden verraden.[20]) Dat ligt voor de hand, aangezien het Messianisme een der belangrijkste onderwerpen is, die in de Kabbalah ontwikkeld worden en juist die esoterische, metaphysisch-theologische doctrine het universeele aspect van de Joodsche Traditie, zooals dat in het Christendom is overgegaan, tot onderwerp heeft. Een der redenen (de andere is het rationalisme), waarom de *moderne* Joden meer of min vijandig tegenover de Kabbalah staan, is gelegen in het „apologetische" gebruik dat er, vooral ten tijde der zoogenaamde „Renaissance" en in de zeventiende eeuw, door Christelijke auteurs en bekeerde Joden, van gemaakt is. Overal waar dan ook authentiek-Kabbalistische „invloeden" op het Christelijke milieu te constateeren zijn, beteekenen deze een versterking van de geestelijke waarden en bij Protestanten, een toenadering tot het Katholicisme. Talloos zijn dan ook de bekeeringen van Joden tot het Christendom, die voortkwamen uit een beïnvloeding door Kabbalistische studiën.

Met opzet schreven wij *authentiek*-Kabbalistische „invloeden", want er bestaat een onafzienbare hoeveelheid literatuur, waarin over „Kabbalah" sprake is, doch waarbij geen spoor van deze traditioneele leer te vinden is. Dat woord is, in bepaalde milieu's, de deknaam geworden voor de meest heterogene opvattingen, die met bepaalde „occulte wetenschappen" en, later, met het

[20]) Uitvoerig hierover: P. Vulliaud, *La Kabbale Juive*, II, (1923), blz. 167—185., alsmede de daar genoemde en geciteerde literatuur. Betreffende de Kabbalistische inslag in de *Apocalyps* is ook een en ander te vinden in het hiervoor genoemd werkje van Drach. — Tegenover deze *feiten* slaan de onzinnige verketteringen van Jac. P. van Term, Mgr. Meurin, Nesta, H. Webster, Inquire Within, Léon de Poncins enz. enz. wel een erg droevig figuur!

„occultisme" in verband staan. Het betreft dan hier niet de authentiek-traditioneele wetenschappen, die een „geheim" karakter hebben, maar voornamelijk de ontaardingen daarvan in de echte of nagebootste vulgaire „magie" en „tooverij". Zoo bestaan er, over die onderwerpen, tal van tractaatjes, waarvan de oudste tot de Middeleeuwen zelf terug schijnen te reiken, waar over „Kabbalistische Procédés" van dien aard, gesproken wordt. Uit dien hoofde heeft de Kabbalah den slechten naam verworven, bron en oorsprong te zijn van deze verderfelijke practijken, waarbij dan vanzelfsprekend ook de duivel te pas komt. [21])

Wie eenigermate studie van dit onderwerp gemaakt heeft, weet, dat ‚magie" en „tooverij" heel de Oudheid en de Middeleeuwen door zijn voorgekomen en dat het een verschijnsel is, wat zo algemeen verbreid is, en niet alleen in Europa, dat een dergelijke bewering eenvoudigweg onzinnig is. Magie en toovenarij bestonden in Europa reeds vóórdat het Christenen of Joden telde en het zijn practijken, die even streng door de Joodsche traditie worden afgekeurd, als de Christelijke dat doet.

Nu bevatten, zoowel de Zohar als de Talmoed, een menigte zaken, die met „magie" of „tooverij" in verband staan. Doch deze zaken worden daar uitsluitend behandeld als constateeringen van bepaalde feiten en gebeurtenissen, die formeel en uitdrukkelijk veroordeeld worden. De *Zohar* zegt : „Wij hebben geleerd, dat ieder magisch vermogen uit de eerste slang, die de onzuivere geest is, voortkomt", en de *Talmoed* verklaart betref-

[21]) Cf. Jac. P. van Term, *Ontstaan, op. cit.*, blz. 309 : over toovenarij en duivelsvereering in „geheime spelonken der kabbalisten" . . . „gelijk uit schilderijen van dat tijdperk blijkt". Het lijkt wel een stuivers-roman !

fende tooverij : „...het heet (*Deut.* 18 : 9) „Gij zult het niet leeren om het na te doen", wel echter moogt ge het leeren omwille van het weten en het leeraren" [22]) Het is, bijvoorbeeld, bekend, dat de leden van het Sanhedrin in Jerusalem, deze practijken bestudeerd moesten hebben, zoodat zij er volkomen mee op de hoogte waren, als er in een rechtsgeding iets voor kwam, dat daarop betrekking had. Ook in de Middeleeuwsche Jurisprudentie, ook in de Christelijke moraaltheologische tractaten van lateren tijd worden deze onderwerpen, „omwille van het weten en het leeren" behandeld, omdat men de dingen nu eenmaal kennen moet, voordat men er een juridisch oordeel over uitspreekt. Het is dan ook even absurd om de Talmoed of de Kabbalah voor dergelijke practijken aansprakelijk te stellen, als om het even welk moraaltheologisch, juridisch of wetenschappelijk werk verantwoordelijk te stellen voor booze practijken, die een of andere verdorven geest er uit moge halen! En — dit terloops — precies hetzelfde geldt voor hetgeen deze werken omtrent het sexueele leven bevatten, wat door velen al te gretig geciteerd wordt!

Wij betwijfelen echter of er, ten deze, wel iets aan de Joodsche traditioneele geschriften ontleend is. De beelden, de bewoordingen en de heele „atmosfeer" van de „Clavicula Salomonis", de „Höllenzwang", de „Zwarte Draak", de „Groote Albert", en hoe zij verder heeten, is veeleer van een onbepaald en „gemengd" karakter en de Jehova's, de Adonaï's, de Agla's, de Salomo's en andere Joodsche benamingen, die men in de grimoires aantreft, geven den indruk achteraf op reeds bestaand materiaal aangebracht te zijn. Hoe dit echter ook zij, veel of weinig „overname", — nimmer kunnen

[22]) *Zohar*, I, 125b; *Sabbath*, 75a.

dergelijke tractaten een criterium voor de Kabbalah of de *Talmoed* zijn, omdat de wijze waarop die zaken beschouwd en beoordeeld worden, lijnrecht daar tegenover staan. Hier kan men slechts van pseudo-kabbalistische of pseudo-talmoedische procédés spreken, omdat zij, *als* zij overgenomen zijn, een totale ontaarding ondergingen, en overigens het meerendeel zelfs van alles wat er als zoodanig wordt voorgesteld, geen spoor van kabbalisme of talmoedisme inhoudt en die namen slechts looze etiketten voor heel andere dingen zijn.

Hetzelfde geldt voor datgene, wat door de moderne occultisten als Kabbalistisch wordt voorgesteld. Daar is ook geen schijn van authentieke Kabbalistische doctrine te vinden en dient deze benaming enkel om aan allerhande onzinnige en onbegrepen leeringen, die uit de uiteenloopendste bronnen bijeengesleept zijn, een schijn van geheimzinnige gewichtigheid te geven. Een veelvuldig voorkomende fout, die de bron van veel verkeerde beoordeelingen en gevolgtrekkingen is, bestaat dan ook in het au sérieux nemen van de moderne occultistische literatuur en Eliphas Lévi, Papus, Mackey, Pike, Stanislas de Guaita, Péladan, Bosc, etc. als autoriteiten te beschouwen. [23]) Bij alles, waar occultisten over schrij-

---

23) Jac. P. van Term *Van Heidendom, op cit.* blz. 434, citeert, bij wijze van „bewijs", Eliphas Lévi, *Histoire de la Magie* : „De Kabbalistische leer, die het dogma der hoogere tooverkunst (haute magie) is . . . " Eliphas Lévi onderscheidt echter de „haute magie" nadrukkelijk en uitvoerig van de tooverkunst, die hij o.a. „basse sorcellerie" noemt en onder de onzinnige term „haute magie" valt, volgens hem, óók . . . het ritueel der Katholieke Kerk ! Wel een gelukkig en veel „bewijzend" citaat dus !

Het is een treurig feit, dat *alle* constructies betreffende „Kabbalistische" invloeden bij „wereld-revolutie" en „wereld-overheersching" (v. Term, Nesta, H. Webster, Léon de Poncins, Inquire Within e.d.) niets anders van de „Kabbalah" kennen dan...... dergelijke occultistische vervalschingen.

ven, zou men het woordje „pseudo" moeten toevoegen: pseudo-kabbalisme, pseudo-mysteriën, pseudo-inwijding, pseudo-esoterisme, pseudo-rozenkruiserdom, pseudo-alchemie, enz. enz.

Is eensdeels de invloed, door de Kabbalistische doctrines buiten het Jodendom uitgeoefend — de *werkelijke* Kabbalistische doctrines dus — er eene, die volkomen aanvaardbaar is en geheel met het eigen wezen van het Christendom strookt; anderzijds is de invloed van die doctrines binnen het Jodendom er eene van verdieping, verinnerlijking, vergeestelijking. De Kabbalistische doctrine is er eene van overwegend metaphysischen aard, waarin de hooge mysterien der Schepping *(Maaseh Bereshith)* en die van den Wagen *(Maaseh Merkabah)* ontwikkeld worden. In het eerste worden de kosmogonische en de kosmologische mysteriën der *Torah* ontwikkeld, in het tweede de theologische en metaphysische, saamgevat in het symbool van den Wagen, zooals die in *Ezechiël* I en II beschreven is. Het zijn doctrines, die hooge geestelijke capaciteiten veronderstelden en die alleen werden over-geleverd aan oudere, in kennis en wijsheid beproefde personen. Het is de *kern* der Joodsche Traditie, de zuiver-intellectueele „ruggegraat" er van. De *Torah* is daar aanleiding tot metaphysische beschouwingen, die in geestelijke contemplatie hun eigenlijke vervulling vinden.

Wanneer dan ook in de *Talmoed*, dat gedeelte der „mondelinge wet", dat over de sociale aspecten der doctrine handelt, over de Kabbalisten gesproken wordt, dan krijgen die titels, die op zich reeds een aanduiding zijn van de hooge eer en achting waarin de Kabbalistische Wijsheid bij de Joden stond. Zij heeten er: de wijzen

der Waarheid *(Hochmê ha-emeth)*, de nederigen (*tsenouim)*, de verklaarders der symbolen *(Dorshe Reshoumoth)*, de verklaarders der mysteriëen *(Dorshe Hamouroth)*, zij die in het Geheim Gods verblijven (*Meaomedim besod Adonaï*), en dergelijke. Rabbijnen, die als „steunpilaren der Orthodoxie" beschouwd worden, waren dan ook tevens beroemde Kabbalisten: R. Hay Gaon, Arabad (R. Abraham ben David), R. Eliezer en zijn leerling Ramban (R. Nachmanides) Reschba (R. Schimeon ben Adereth), Mozes van Cordovero, R. Joseph Karo, R. Abarbanel, R. Schimeon ben Jochai. In de Joodsche Liturgie zijn de Kabbalistische factoren ontelbaar en zelfs in de *Shulchan Aroech*, een uittreksel uit de *Talmoed*, wordt de *Zohar*, het Kabbalistische hoofdwerk, 35 maal geciteerd. [24])

De Kabbalah was, zooals wij reeds zeiden, een doctrine, die alleen aan personen van beproefde intellectueele capaciteiten werd door-gegeven: een esoterische leer, een ontwikkeling van het zuiver-geestelijke aspect

---

[24]) Men kan nu begrijpen, welk een kennis van zaken het verraadt, te schrijven: „Aanvankelijk stonden de Talmudisten vijandig tegenover de kabbalistiek. Na de 10de eeuw verwierf het stelsel echter groeienden aanhang, ..." etc. (Jac. P. van Term, *Driehoek* etc. *op cit.* blz. 13, die hier een praatje, door Graetz, een anti-kabbalistisch rationalist, uitgevonden, herhaalt.) Het tegendeel is waar: in den *Talmoed* is geen enkele anti-kabbalistische uitspraak te vinden en de tegenstand ontstaat pas later om redenen die wij reeds vermeld hebben. Als we verder lezen: „Een godsdienstige beteekenis zooals de Thora en de Talmoed heeft voor de Joden de Kabbalah niet" en: „De Talmoed was hun geloofsleer, de Kabbalah een bijkomstige wetenschap", (Ibid., blz. 13) is het duidelijk, hoe weinig deze auteur afweet van datgene, waarvan hij de „invloeden" nagaat en wat hij veroordeelt!

Het fraaiste staal van onzin, op dit gebied, dat ons bekend is, leverde echter C. W. Heckethorn, *Secret Societies of all Ages and Countries, (1897)*, die schreef, dat Kabbalah afgeleid is van de Hindou-leeraar Kapila (I, blz. 83) en dat „litteral Kabalah is called the Mishna" (I, blz. 85). En op grond van dergelijke „wetenschap" (!) velt men zijn oordeel!

der doctrine, die een élite voorbehouden bleef, in volkomen *harmonie* met de exotérische leer, de Talmoedische, die voor alle Joden bestemd was. Daar mogen wij hier wel even den nadruk op leggen : in volkomen harmonie, de een de ander aanvullend, als twee aspecten van één en dezelfde grond-doctrine, die ieder hun eigen middelen en hun eigen doel hebben en zoodoende strict van elkander te onderscheiden zijn, doch desalniettemin elkander volkomen verdragen en ieder, op hun eigen terrein, volkomen legitiem en orthodox zijn. Er zijn nu eenmaal zaken, die de groote meerderheid niet begrijpen kan en die men niet ongestraft binnen het bereik van de eerste de beste brengt. Dat is een simpel feit, dat ook in het Evangelie, met Rabbijnsche krasheid van taal, is neergeschreven en waarop veelvuldig toespelingen bij de Kerkvaders voorkomen. [25])

De ontkenning van het esoterisme is een uiting van de moderne mentaliteit : hoe kan het ook anders, bij degenen die de democratische „gelijkheid" van allen verheerlijken en „gelijk" onderwijs voor iedereen verplichtend

---

[25]) „Geeft het heilige niet aan de honden en werpt uwe paarlen niet voor de zwijnen ; opdat zij ze niet vertreden met hunne voeten en zich omkeerende u verscheuren" *(St. Mattheus, 7 : 6.)*.

Om geen Alexandrijnsche Vaders te noemen : St. Ambrosius (In Ps. 118) : „. . . het is zondigen tegen God, de geheimen die men ons heeft toevertrouwd, te geven aan wie er niet waardig toe zijn. Het is dus gevaarlijk, niet alleen om de leugen te verbreiden, maar zelfs om de waarheid te propageeren, als men haar dezulken toevertrouwt, aan wie men haar niet openbaren moet." St. Joh. Chrysostomos *(Homel.* XL.) : „Ik zou openlijk willen spreken, maar ik durf het niet vanwege hen die niet ingewijd zijn. Deze maken ons de uitleggingen moeilijker, daar zij ons noodzaken ofwel duister te spreken ofwel geheime dingen te openbaren ; ik zal echter mijn best doen om mij zoo duidelijk mogelijk in bedekte en versluierde termen uit te drukken."

Luther's uitlating, welke ieder esoterisme uitsluit, is bekend : „Der Sinn des Buchstaben thut's". En de consequentie daarvan ligt voor het grijpen !

stellen. Het esoterisme moet denzulken een gruwel zijn. Ook in het godsdienstige uit zich dit, en wel ten koste van de hoogere geestelijke waarden : het geheele niveau daalt tot een oppervlakkige „vroomheid" en een nivelleerend „moralisme", zonder meer, en ook in de historie wil men niets anders zien. Waar men echter de werkelijkheid niet omzeilen kan, maakt men van het esoterisme een verborgen heterodoxie, een gnosticisme of manicheïsme : twee woorden die het schrikbeeld zijn, dat een bepaalde cliëntèle onmiddellijk bevredigt. [26]) Zeker : het moderne pseudo-esoterisme, dat door de verschillende occultistische scholen gefabriceerd is, is daar mede schuld aan, maar ook hier maakt men de ongeoorloofde fout „de prendre pour la chose la corruption de la chose", met als gevolg, dat niemand in de warboel meer den weg weet en de toegangen tot de ware Wijsheid versperd zijn voor velen, die de kwaliteiten bezitten, die voor haar assimilatie vereischt worden.

Terwijl de Kabbalah „uitgaat van een geestelijk oogpunt en een geestelijk einddoel voor oogen heeft, met betrekking tot de Wet en haar verklaring" is de *Talmoed* „in hooge mate practisch, zoowel in zijn uitgangspunt als in zijn doel en heeft hij, ten overstaan van de onwetendheid, gemis aan begripsvermogen en natuurlijke grilligheid van de massa, slechts de strikte naleving van de Wet in al haar onderdeelen, op het oog". [27]) De *Tal-*

---

[26]) Zie b.v. R. P. Roure S.J. *Au Pays de l'Occultisme*, blz. 83 en de werken van Jac. P. van Term, *Ontstaan, op cit.* blz. 67, 81, 305 ; *Heidendom, op. cit.* blz. 67 103, die niet het minste begrip van het echte esoterisme heeft en het schrikbeeld van „gnosticisme" met afschrikwekkende virtuositeit hanteert. Over occultisme en kabbalah zie men ook verderop Hoofdstuk VI en VII.

[27]) Isaac Meijer. *Philosophy of Ibn Gebirol*, (1888), blz. 35.

moed geeft dan ook, in hoofdzaak, voorschriften en interpretaties, die het sociale aspect van de Joodsche Traditie raken, zooals wetgeving, moraal, ritueele handelingen, cultuspractijken, reinheidsvoorschriften enz. waarbij dan tal van theologische en godsdienstige uitweidingen, hagiografische en historische bijzonderheden, parabelen en exempelen tusschen dat materiaal liggen uitgestrooid.

De *Talmoed* is wel eens, om hem te karakteriseeren, met het Nieuwe Testament vergeleken. Men stelt het dan eerst voor, alsof de *Talmoed* een product was van het na-Christelijke rabbinisme, dat den Christus verworpen heeft en een ontaarding van het Mozaïsche Jodendom beteekent. „De godsdienstleer der Joden van den na-Christelijken tijd is gebouwd op de Thora en den Talmud, gelijk die der Christenen berust op het Oude en Nieuwe Testament." [28]) Deze vergelijking gaat geheel mank, daar de verhouding van *Torah* en *Talmoed* er een is van geheel anderen aard en zij, als men een vergelijking uit de Christelijke Traditie wil nemen, analoog te noemen is aan die tusschen de H. Schrift (dus Oud en Nieuw Testament tesamen) en de verzamelde Kerkvaders, moralisten, juristen en liturgisten. Men kan de Talmoed dan ook het beste vergelijken met een compendium, waarin korte gezegden, uitspraken, anecdoten, beslissingen en voorschriften bijeenverzameld zijn, meerendeels onder weergave van verschillende en tegenstrijdige meeningen over een bepaald onderwerp, welke getrokken zijn uit de werken der Kerkvaders, de besluiten van Concilies, handboeken van kerkelijk recht, van moraaltheologie, van exegese en liturgie: waardoorheen gestrooid korte parabelen, allegorische verhalen, tref-

---

[28]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op cit.*, blz. 5.

fende gebeurtenissen uit het leven van groote geleerden en heiligen. Zulk een compendium, dat als het ware een samenvattende encyclopedie van het traditioneele kerkelijke leven uit de eerste eeuwen zou zijn, zou eenige analogie vertoonen, met datgene wat de *Talmoed* in de Joodsche Traditie en ten opzichte van het *Oude Testament*, beteekent. [29])

Ook een directe vergelijking van de *Talmoed* met het *Nieuwe Testament*, is onjuist en kan geen norm tot een beoordeeling zijn, daar de *Talmoed* heelemaal niet het product is van de Rabbijnen uit den tijd na Christus, als een soort contra-evangelie ter neutraliseering van de Christelijke interpretatie der *Torah*. De Talmoed is een commentaar op de *Torah* en de vraag, of deze commentaar legitiem is in haar soort, kan redelijkerwijze alléén beantwoord worden, door na te gaan of zijn interpretaties kloppen met de *Torah*.

Het is hier dus niet de vraag, in hoeverre zij kloppen met het *Nieuwe Testament* en met de Christelijke interpretatie der *Torah*; de vraag, die men in dezen stellen moet is deze: is de interpretatie, die de *Talmoed* geeft, er eene, die inderdaad in de *Torah* ligt opgesloten, óók al is *die* interpretatie de Christelijke niet. En dan moet het antwoord luiden: inderdaad, afgezien van enkele

---

[29]) Zoo kan men ook de passages, waarin het „gezag" van den *Talmoed* boven dat der *Torah* gesteld wordt, begrijpen: in zeker opzicht is, voor de Joodsche godsdienst, de *Talmoed* belangrijker dan de *Torah*, omdat men uit de *Talmoed* leeren kan, *hoe* de *Torah* te vervullen. Het heeft analoge waarde, als wanneer in de Christelijke godsdienst practisch het gezag van den Priester hooger gesteld wordt dan dat van den Bijbel, omdat de „gewone leek" door het woord des Priesters, van den Katechismus, etc. op te volgen, de voorschriften van den Bijbel vervult. De Bijbel zonder meer, is voor deze waardeloos en is hem ook verboden, daar het om de traditioneele uitleg er van gaat en in het woord des Priesters etc. krijgt hij *de Bijbel traditioneel geinterpreteerd.*

later aangebrachte toevoegingen, is héél de interpretatie van de *Torah*, zooals die in de *Talmoed* gegeven wordt, een in zich legitieme interpretatie. En dan doet het er verder, zooals wij in het begin van dit hoofdstuk uiteengezet hebben, niet toe, of deze interpretaties vroeger of later tot stand kwamen : zijn zij legitiem, dan maken zij deel uit van de *Torah*. De vraag, waarom het Christendom dan geen rekening met deze interpretaties houdt, waarom het den *Talmoed* verwerpt is er een van anderen aard en staat ten nauwste in verband met het idee van „uitverkoren Volk", waarmede wij onze uiteenzettingen over het Traditioneele Jodendom thans besluiten.

De Joodsche Traditie heeft immers als bijzonderheid, dat het niet een godsdienst met een algemeen karakter is, zooals dat woord thans gewoonlijk verstaan wordt, maar dat het een Traditie is, die alleen voor een *bepaald volk* bestemd is. In het Christendom is dat idee van *volk*, van *natie* vergeestelijkt tot het algemeener idee van volksgemeenschap op religieuze gronden, van *Kerk*; — en het ligt dus voor de hand, dat de Kerk de *Talmoed*, de sociaal georiënteerde interpretatie van de *Torah*, die er geheel op gericht was om de Joodsche particulariteit *als Volk* te handhaven, te versterken, te regelen en te heiligen, verwerpen moest, daar de taak van dit uitverkoren Volk: de Messias voort te brengen, vervuld was. In Christus, de „vervulling van de Wet en de Profeten", „het einde der Wet", is „de belofte" overgegaan naar de Kerk, het nieuwe „Israël". Daardoor komt een andere „sociale" interpretatie der *Torah* naar voren, die aansluit op de „universalistische" motieven, die het Oude Verbond niet geheel vreemd waren en waarin „Israël" tot een religieuze heilsgemeenschap, die

„alle volkeren en talen" omvat, tot de Katholieke, dat is Algemeene, Kerkgemeenschap omgeschakeld wordt.

Alleen vanuit dit oogpunt is een rechtvaardige beoordeeling van den *Talmoed*, door den Christen mogelijk. Want het is volkomen in strijd met de Waarheid, het voor te stellen, alsof de *Talmoed* een product is van de na-Christelijke Rabbijnen; *dus* een samenraapsel van menschelijke verzinsels, zonder eenige hoogere autoriteit en voor het meerendeel in strijd met de *Torah*. Dat wordt nochthans vrij algemeen door de apologetische critiek gedaan, klaarblijkelijk omdat men anders voor het dilemma komt te staan : als de *Talmoed* een traditioneele commentaar is, die een in zich legitieme ontwikkeling en toepassing van de *Pentateuch* uitmaakt, waarom staat het Christendom er dan afwijzend tegenover? [30]) Voor ons is dat echter heelemaal geen dilemma en is het volkomen duidelijk, dat de Kerk *deze* sociale interpretatie, die gebaseerd was op de exegese van „Israël" als een religieuze en tevens nationale eenheid, welke in Christus haar vervulling had gevonden, vervangen moest door een andere, gebaseerd op de exegese van „Israël" als uitsluitend religieuze eenheid.

De *Talmoed* immers, als sociale interpretatie van de *Torah*, heeft ten doel de nationale en religieuze eenheid van het Israëlitische volk te hoeden, te verdiepen en te regelen. „De gemeenschap van Israël is ingesteld met het oog op het in practijk brengen van de *Torah* : haar nationaal doel is tegelijkertijd haar religieuze plicht : Israël is het volk van de Torah en zijn godsdienst is de

---

[30]) Een recent voorbeeld hiervan vindt men in een apologie, die er zelfs overeenkomst met het „vrije onderzoek" binnen het Protestantisme in ontdekt! Begrip voor traditoneele waarden is bij de Katholieken, zoodra het hun eigen godsdienst niet meer betreft, nog maar zelden te ontdekken!

godsdienst van de Torah." [31]) Wanneer Israël dan ook proselyten maakt, dan veranderen deze zoowel van godsdienst als van natie; de moeilijkheden die dat meebracht zijn er oorzaak van, dat de Joodsche Orthodoxie in het algemeen niet veel voor proselyten voelt en voelde; zij verklaren ook het verschijnsel der z.g. „half-proselyten", die vooral in den tijd dat het Christendom verschijnt, veelvuldig voorkwamen. [32])

De Israëlitische heilsgemeenschap, het idee van „uitverkoren Volk", is volkomen in de *Torah* gefundeerd en wat de *Talmoed* daarover aan voorschriften en verklaringen geeft, is geheel en al daaruit ontwikkeld. Met Joodsche „hoogmoed" of „streven naar wereldheerschappij", zooals het, met Talmoedische „citaten", zoo gaarne in de anti-Joodsche literatuur wordt voorgesteld, heeft dat niets te maken: het is God's Woord dat zoo spreekt en de *Talmoed* doet, in dat opzicht, niets anders dan zich daarbij aansluiten. Alle Talmoedische uitlatingen, over de heiligheid van het Israëlitische volk, over zijn bijzondere en uitverkoren positie temidden der andere volkeren, zijn stuk voor stuk op de *Torah* gebaseerd en wie deze uitlatingen bestrijdt, bestrijdt een idée, dat een essentieel bestanddeel is van het Oude Testament èn van het Christendom! [33]) De *Talmoed* doet in dat opzicht niets anders dan die beginselen van de *Torah* in practijk brengen, die wezenlijk gericht zijn op een afscheiding, een af-grenzing van het „heilige Volk" van de „profane wereld". De idée van „heilsgemeenschap", van „uitverkoren Volk" sluit in, dat alles wat buiten deze

31) Joseph Bonsirven, *op cit.* blz. 141. Cf. ook Dr. J. Nikel in *Christus*, (1927), blz. 879.
32) Cf. Joseph Bonsirven, *op cit.* blz. 134 e.v.
33) Cf. *Rom.*, XI 18: „Roem niet op de takken, *de wortel draagt u.*"

gemeenschap staat, voor haar profaan, onrein, duisternis, onheilig is. Wie de ritueele voorschriften niet volbrengt, heeft geen deel aan het heilige en wordt als on-rein beschouwt; wie het „licht" niet erkent, wandelt in de „duisternis". Het streven eener „heilsgemeenschap" is dan ook natuurnoodzakelijk gericht, op afscheiding van datgene wat buiten die heilsgemeenschap staat, op isolatie, hetzij alleen geestelijk, hetzij bovendien sociaal. Heel het streven van den *Talmoed* nu, *is op die „isolatie" van de Joodsche gemeenschap, geestelijk zoowel als sociaal, gericht.* Alle voorschriften, wetsbepalingen en verklaringen, die de *Talmoed* geeft, hebben ten doel de Joodsche gemeenschap te heiligen en te isoleeren: te heiligen, door heel het sociale leven één doorloopende toepassing en vervulling van de *Torah* te doen zijn, in de individuen zowel als in de communiteit; te isoleeren, door het nader omschrijven der „verboden", door het tot een juridische en sociale eenheid te maken. Dat is een geheel legitieme en consequente doorvoering van den Oud-Testamentischen geest: uitverkoren *volk* van Jehova te zijn [34]), al is het dan ook een consequentie, die na Christus betrekkelijk ijdel geworden is.

Overal waar men, in de geschiedenis, het orthodoxe Jodendom dan ook aantreft, vormt het een afgesloten geestelijke en sociale communiteit: als zelfstandige staat in het oude Palestina, onder de vreemde overheerschers, in de diaspora, in de ghetto's. Dat dit idée practisch somtijds overtreden wordt, doet er niets aan af, dat het ge-

---

[34]) Dat „exclusivisme" sluit echter niet uit, dat er steeds een bewustzijn van „universalisme" levend bleef, dat boven de kring der bijzondere „heilsgemeenschap" uitsteeg, b.v. „.... hij is God van alle vleesch, van iederen mensch die in de wereld komt maar hij heeft zijn Naam op heel bijzondere wijze aan Israël willen verbinden." (*Mechilta,* 107b.)

heele streven van de Joodsche Traditie als zoodanig op isolatie gericht is. Een tractaat als *Aboda Zara*, (Afgodendienst), geeft duidelijk de geheele strekking van die isolatie weer: vanwege de afgodendienst der „volkeren". De aanraking van het werkelijk „Orthodoxe" Jodendom met andere volken beperkt zich dan ook tot datgene, wat onmisbaar is om in het levensonderhoud te voorzien. De relatie is en blijft er een „op een afstand"; beperkt zich tot dingen, die het wezen der Traditie niet raken en gedaan kunnen worden zonder inbreuk te maken op de „geboden en verboden". De handel is er een van; traditioneele wetenschap een ander. In de Middeleeuwen, bijvoorbeeld, zoowel de Christelijke als de Islamische, is er alléén op deze twee gebieden sprake van een relatie tusschen Joden en Christenen en Joden en Moslems, niet alleen omdat de laatsten geen verder gaande relaties toestonden, maar evenzeer omdat de Joodsche orthodoxie deze niet wenschte; het Ghetto, dat door *beide* partijen gewild werd, is er een duidelijk voorbeeld van. En deze relaties op wetenschappelijk gebied, waren dan nog alléén maar mogelijk, omdat de Christenen en de Moslems door de Joodsche Orthodoxie niet als „Afgodendienaars" [35]) beschouwd werden, maar als monotheisten, waarmede een enger contact geoorloofd

---

[35]) In de veel geciteerde teksten, die het tegendeel zouden bewijzen, wordt steeds over „niet-Joden" gesproken, d.i. een vertaling van *goy* of *akoem*. Nu zijn dit echter termen, die door *de censuur* zijn aangebracht, ter vervanging van *verschillende* andere, die niet hetzelfde, doch „niet-Jood" „afgod" en „afgodendienaar" beteekenen! Om die juiste beteekenis te vinden, dient men dus een ongecensureerde uitgave na te slaan en dan blijkt duidelijk, dat de Christenen *niet* tot de *Obed Elilim*, de afgodendienaars, gerekend worden. Zie hiervoor het degelijke werk, dat geen der auteurs die dergelijke „teksten" misbruiken, schijnt te kennen, van Dr. H. Hoffmann, *Der Schulchan-Aruch und die Rabbinen über das Verhältnisz der Juden zu Andersglaubigen*, (1894²), passim.

was.

Er is dan ook geen enkel voorbeeld bekend, waaruit blijken zou dat het traditioneele Jodendom zou streven naar profane heerschappij over anderen of naar ontaarding van een gemeenschap, temidden waarvan het in de verstrooiïng leeft. Het streeft er enkel naar, zijn religieuze en sociale zelfstandigheid te behouden en zijn eenige hoop op verlossing en heerschappij is een Messias-verwachting. Het is de Messias, die de Joden uit de „Verstrooiïng" zal terug voeren naar het „Heilige Land" en die aan Israël de heerschappij over de wereld brengen zal. Het is geen politieke, maar een eschatologische verwachting en de Joodsche Orthodoxie is dan ook, bijvoorbeeld, pertinent tegen het Zionisme: „De hoop, die onze godsdienst in ons wakker roept, veroorlooft ons niet de intrigues, de politieke combinaties, de woelingen of de oorlogen te rechtvaardigen, die ten doel zouden hebben Palestina te veroveren en er een Joodschen staat te vestigen." [36]), en : „De Zionisten zijn de *Torah* onwaardig ; de goede Jood doet het best met hen uit den weg te gaan." [37])

Ook dit Messianisme dringt de traditioneele Jood slechts sterker naar isolatie en heiligheid, want alleen door heiligheid, boete en trouwe wetsvervulling, kan de komst van den Messias verhaast worden; [38]) alleen de

[36]) Friedländer, *Die Jüdische Religion*, p. 129 ; gecit. naar Joseph Bonsirven, *op. cit.* blz. 188.
[37]) „Wonderrabbijn" Spira in een preek te Mucacewo. (Verslag in *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, 11 Juni 1934).
[38]) „Als Israël de voorschriften der *Torah* onderhield, zou de verlossing onmiddellijk komen" : *Sabbath*, II, 86. Verschillende van de hier genoemde onjuistheden begaat Prof. Dr. H. de Vries de Heekelingen, *Israël* (1937) — Nederl. vert. *De Joden in de Christelijke samenleving*, in het Hoofdstuk „Wat ons scheidt" (resp. blz. 41 ev. en blz. 54 ev.) Dat is jammer voor het overigens, in vele opzichten, belangwekkend gedocumenteerde boek.

Joden die de *Torah* volledig onderhouden, zullen deel hebben aan Zijn Rijk.

Heel de Joodsche Traditie, de *Torah*, de Kabbalah en de *Talmoed*, vormt een eenheid, die niet verbroken kan worden, zonder die Traditie te verbreken, zonder de stricte Joodsche orthodoxie te verbrijzelen. De Kaballah is, zooals wij gezien hebben, voor de geestelijke „élite" bestemd en ofschoon zij dus niet overal aanwezig behoeft te zijn, is de erkenning er van toch wezenlijke voorwaarde voor de orthodoxie. Het meest evidente teeken dier orthodoxie, voor den buitenstaander, is echter de volledige en onverkorte aanvaarding van de *Torah* en den *Talmoed*. Het karakteristieke daarvan is dan, de isolatie van het Joodsche Volk, als „uitverkoren Volk", zoowel religieus als sociaal.

II.

Het moderne Jodendom echter, hoe het ook geschakeerd is, verwerpt de Kabballah en aanvaard het gezag van den *Talmoed* niet „volledig en onverkort". Orthodoxe Joden zijn er in West-Europa dan ook haast geen te vinden ; de vervulling van de *Torah* volgens de Talmoedische uitleg en interpretatie, vereischt zoo veel dat afwijkt van het Europeesche milieu, dat het alleen vervuld kan worden in een geisoleerde Joodsche omgeving. Alleen daar, waar deze nog bestaat, in Oost-Europa en Noord-Afrika, zijn nog groepen van geheel-orthodoxe Joden te vinden, die een gesloten eenheid vormen, afgescheiden van de hen omringende wereld. Ook in de West-Europeesche Jodenwijken zullen, hier en daar, nog wel strict-orthodoxe Joden aanwezig zijn, maar zij vormen daar een kleine minderheid temidden der moder-

nen en zijn juist dat gedeelte, waarvan de buitenwereld niets merkt.

Het moderne Jodendom verschilt essentieel van het traditioneele, doordat het, (voor zoover het nog iets van de Joodsche Traditie behouden heeft en niet geheel in onverschilligheid, godsdienstloosheid of godloosheid is weggezonken), het Jodendom niet meer aanvaardt als een godsdienstige en tevens sociale band, *doch louter als een bijzondere godsdienst, zonder méér.* Zoodra Joden, op wie de traditioneele leer geen invloed meer had en waarin haar inhoud tot een doode letter was geworden, de aantrekkingskracht der Europeesche beschaving ondergingen, zagen zij het eerst van al, dat de sociale en legislatieve voorschriften van den *Talmoed* een onoverkomelijk beletsel vormden voor een assimilatie van de moderne beschaving.

Mozes Mendelssohn (1729—1786) schijnt een der eersten te zijn, die daaruit de gevolgtrekking gemaakt heeft, dat deze sociale verplichtingen dan maar behoorden te vervallen en het Jodendom tot onderhoud van de godsdienstige ceremoniën beperkt diende te worden. Door zijn voorbeeld en propaganda, speciaal in de Salon van Henriëtte Herz, leidde dit tenslotte tot emancipatie en assimilatie der Joden op groote schaal. [39])

Deze Joden, die het sociale aspect der Traditie geheel verworpen hebben voor de sociale orde der moderne wereld, maar die nog tal van godsdienstige elementen behouden hebben en zelfs zeer „vroom" kunnen zijn, worden gewoonlijk ook „Wetsgetrouwe" of „Orthodoxe" Joden genoemd, doch zij zijn dat, strict genomen, niet.

---

[39]) Dat is heel aardig geteekend, door J. et J. Tharaud, *Petite Histoire des Juifs,* (1927) : Hs. V. L'Attrait de l'Occident ; Hs. VI, La Liberté en Hs. VIII, L'Inquiétude au Ghetto.

Zeker, wij geven gaarne toe, dat zij niet geheel te vereenzelvigen zijn met de liberale, de gereformeerde, de politiseerende, de revolutionnaire of de anti-godsdienstige Joden. Maar zij hebben de eerste stap gezet en er is dan geen enkele dwingende norm meer, waarom zij daar op zouden houden. Het motief, waarom zij „verbeteringen" in hun godsdienst hebben aangebracht, waarom de *Talmoed* geen onverkort bindend gezag meer voor hen heeft, is : *dat de tijdgeest dat eischt, dat de vooruitgang dat vraagt*. Daarom wordt dan datgene, in de Talmoedische voorschriften en interpretaties, wat een belemmering is voor een assimilatie van de moderne beschaving, niet meer ingevolgd en hoe verder men de reeks, die van deze „Wetsgetrouwe" Joden loopt tot de geheel godsdienstlooze Joden, afdaalt, hoe meer en hoe radicaler deze besnoeiïng geschiedt, totdat er niets meer van over blijft. Enkele uitspraken uit den strijd om deze „moderniseering" zullen deze omkeering der normen duidelijk maken :

„....Het gaat er om, zooals wij in dit tijdschrift reeds meer gezegd hebben, uit onze tempels te verwijderen wat niet meer tot onzen tijd behoort; wij hebben rabbijnen noodig, die werkelijk (d.i. in modern-wetenschappelijken zin, K.) ontwikkeld zijn; bij ons moet het preeken ingesteld worden; in één woord: de openbare eeredienst moet hervormd worden". [40]) „....voortreffelijke geesten erkenden het enorme verschil tusschen de zuiverheid en de intrinsieke waardigheid der goddelijke waarheid van hunnen godsdienst en de onteerende misbruiken der uitwendige vormen. Zij waren, door een liberaler opvoeding, op de hoogte met de intellectueele vooruitgangen van het volk waartusschen zij leefden en zagen met

[40]) *Archives Israélites*, 1844 tome V. blz. 2.

afschrik den afgrond, die hun uitwendig gepractiseerde godsdienst scheidde van de ideeën die bij de Europeesche natiën van kracht waren." [41]) „Ingelicht over hun rechten en zwichtend voor de intellectueele beweging, die zich reeds meer dan een halve eeuw aan het voltrekken is, willen de Joden zich vereenigen met de vooruitgang en met de zuivering der religieuze ideeën, die door de rede en de philosophie verwerkelijkt zijn." [42])

Als eerste slachtoffer van dat streven valt dan natuurlijk de *Talmoed*, die juist het Jodendom isoleerde en vrij hield van die moderne afgoden: *vooruitgang, vrijheid, rede, humaniteit, philosophie*. Eenerzijds verwerpt men den Talmoed geheel en al: „De verzameling van controversies, redeneeringen en voorschriften, die gewoonlijk onder den naam Talmoed begrepen worden, heeft in het geheel geen gezag voor ons, noch onder dogmatisch opzicht, noch onder juridisch opzicht." [43]) Anderen, die minder ver gaan, eischen: „Men mag zich niet op den Talmoed beroepen, als hij verklaringen geeft, die overeenkomen met den staat der wetenschappen van vroeger en in strijd zijn met de huidige kennis," [44]) In beide gevallen treft men de grond-opvatting, die karakteristiek is voor het gemoderniseerde Jodendom: niet de *Talmoed* heeft gezag, als traditioneele commentaar en dus (voor de Joodsche Traditie) integreerend onderdeel van de Torah, maar de moderne opvattingen, de mo-

---

[41]) Verklaring van de Frankfurter Reformbeweging, in *Archives Israélites*, 1844, tome V, blz. 296.
[42]) *Archives Israélites*, 1844, tome V, blz. 490. Deze en dergelijke citaten gelden slechts als voorbeelden. Het heeft geen zin om, bladzijden lang, gelijkluidende getuigenissen te herhalen!
[43]) als noot 41, blz. 299.
[44]) Eisch, waaraan de candidaat voor de plaats van Opperrabbijn van het Centrale Consistorie in Frankrijk, zou moeten voldoen volgens de *Archives Israélites*, 1844, tome V, blz. 749.

derne wereld heeft gezag en de *Talmoed* wordt alleen erkend, waar zijn besluiten en interpretaties vereenigbaar zijn met de moderne wereld. De *Talmoed* is, bij het moderne Jodendom, niet meer de vormer van de opvattingen omtrent recht, religie, moraal en theologie, *maar de moderne wereld is die vormer der moderne Joden, het individualisme is de grond van het moderne Jodendom.* [45])

Het gemoderniseerde Jodendom is enkel een bijzonder gekleurd onderdeel der moderne beschaving, door deze gevormd en door dezer invloed in het leven geroepen. De reeds lang bestaande Europeesche ontaarding, heeft op haar beurt, de Joodsche Traditie aangetast, zooals zij overal alle traditioneele waarden aantast en ondergraaft, waar zij haar invloed kan doen gelden. Dat deze ontaarding in het moderne Jodendom een bijzondere „kleur" kreeg, spreekt vanzelf: bron van die ontaarding is het individualisme, de overheersching van louter-humane elementen, en hier speelt dus de factor van ras en volk, de factor die het humane, het menschelijke in zijn uitingswijze mede nader bepaalt, een groote rol. Ook de, door de moderne beschaving gemoderniseerde, Moslem is anders dan de moderne Europeaan, en ook de gemoderniseerde Hindoe, Chinees of Neger is anders. Zij allen verschillen onderling, in de wijze, waarop zich het moderne individualisme uit, maar het zijn desalniettemin allemaal verschijningsvormen van een en hetzelfde beginsel (of liever: van een en dezelfde beginselloosheid): het individualisme en zijn moderne exponenten.

Wat er dan ook in het gemoderniseerde Jodendom,

---

[45]) Hoe die „moderne wereld", de moderne mentaliteit, dan „ontstaan" is en welke krachten daarbij van invloed zijn geweest, geven wij in het laatste Hoofdstuk aan.

aan strevingen en verschijnselen, tot uiting komt, dat in zekere opzichten afwijkt van de mentaliteit der Europeesche wereld in het algemeen, zooals, bijvoorbeeld, de neiging om steeds tot het uiterste te gaan, een overheerschende functie in te nemen, de rol van drijfkracht en wegwijzer te spelen, — dat is een gevolg van den bijzonderen Joodschen volksaard, een ethnologische kwestie, en geen van Kabbalisme of Talmoedisme. Deze traditioneele doctrines waren veeleer een rem, een beschutting en een geneesmiddel voor die ethnologische aanleg tot verzet en tot naturalisme: heel de Oud-Testamentische geschiedenis der Joden is een voortdurende wisseling tusschen: verzet tegen de Wet en afval van Jehovah; — straf en bedreigingen; — inkeer, berouw en onderwerping. Het gericht zijn op het aardsche welzijn, op aardsche glorie en op aardsche macht, dat door vele, ook Joodsche, auteurs als karakteristiek voor *het* Jodendom wordt aangegeven, en dat een verklaring vormt voor veel moderne verschijnselen [46]) is dan ook, op geen enkele wijze, op de *Torah*, de *Kabbalah* of de *Talmoed* terug te voeren, zooals zeer dikwijls gebeurt. [47]) De voorstelling, die moderne Joodsche auteurs van deze traditioneele ideeën geven, is dan ook een geheel individualistische wan-interpretatie, die neer komt op een profaneering, een laïciseering, een naturaliseering, is dus een *algeheele ontaarding* daarvan.

Het idee van „uitverkoren Volk" te zijn, dat in de traditioneele beteekenis er een is van „heilsgemeen-

---

[46]) Cf. hiervoor Prof. Dr. H. de Vries de Heekelingen, *op cit.* blz. 71 e.v. (Nederl. Vert. blz. 87 e.v.)
[47]) A. Nossig, E. Fleg, B. Lazare, Kadmi Cohen, enz. en, in hun voetspoor, tal van Christelijke anti-joodsche auteurs.

schap", zooals wij hiervoor verklaard hebben,[48]) wordt dan op profaneerende wijze opgevat alsof het beteekende, een volk dat bestemd is politiek en economisch over andere te heerschen ; — het idee van Messianisme wordt gelaïciseerd, zoodat men het verklaart als een aardsche geluksstaat, die, bijvoorbeeld, socialisme of bolschevisme brengen zullen ; de Messias is dan niet meer een persoonlijke, door God gezonden Verlosser, maar het Joodsche Volk is zelf die „Messias" ; — het idee, dat de Messias redding zal komen brengen, uit de verdrukking en de verstrooing, en zijn Volk naar het heilige Jeruzalem zal terug voeren, wordt geprofaneerd tot een politieke kwestie, met als ondergrond het nationalisme (een specifiek modern verschijnsel), zooals in het Zionisme gebeurt ; — het idee van méér te beteekenen, in Gods oog, dan de andere volkeren, hetgeen verplicht tot grooter heiligheid, wordt genaturaliseerd tot een profane hoogmoed ; een theocratische instelling als het jubeljaar wordt beschouwd als een communistische opvatting, enz.[49])

---

48) Zie blz. 76 ev.

49) Dit laatste door Kadmi Cohen. Cf. Prof. Dr. H. de Vries de Heekelingen, *op. cit.*, blz. 77-78 (Nederl. vert. blz. 95-96), die hem ten onrechte, daarin volgt. Cf. *Jac. P. van Term, Driehoek, op. cit.*, blz. 17-32, die heelemaal door dergelijke wan-interpretaties van het goede spoor gebracht is en (blz. 29-31) zelfs A. Nossig, *Integrales Judentum*, (1922), heelemaal excerpeert om te „bewijzen" dat het Talmoedische Jodendom naar socialistische wereldheerschappij voert en daarop dan zijn gansche interpretatie van het Maçonnieke symbolisme baseert !......

Een boek als dat van Laurent Viguier, *Les juifs a travers Léon Blum*, (1938), dat zich aandient met de slagzin : „De wreedheid, de lage Joodsche instincten zijn door den Talmoed geïnspireerd", is dan ook, in den letterlijken zin der woorden, een monsterachtig bedrog, een vervalsching, met geen enkel authentiek gegeven uit den *Talmoed*. De waarheid is juist omgekeerd : indien er in den Jood „wreedheid en lage instincten" huizen, dan is juist het opvolgen

In al deze gemoderniseerde opvattingen is niets van het echte traditioneele Jodendom te vinden, noch van de *Torah*, noch van de *Kabbalah*, noch van de *Talmoed*. De meeste moderne Joden beroepen zich dan ook heelemaal niet meer op die traditioneele leeringen, maar pousseeren hun opvattingen geheel los daar van; in hun oogen belichamen die slechts „verouderde" opvattingen en met hun „menschelijke waardigheid" strijdige bijgeloovigheden. Zij zijn consequenter dan de anderen, die hun modernisme nog een zekere schijn van traditionalisme willen geven; een pseudo-traditionalisme, dat tot de *Torah* en haar orthodoxe commentatie louter in een verhouding van *ontaarding*, van *verbastering*, van *profaneering* staat.

Een invloed op de Europeesche beschaving, in politieken en cultureelen zin, zooals die door degenen die zich tegen de moderne ontaarding keeren, terecht wordt bestreden, is dan ook, zooals wij reeds uiteengezet hebben [50]) *niet*, en in geen enkel opzicht, uitgegaan van het Traditioneele Jodendom, van de Joodsche *werkelijke* Orthodoxie, maar van het daarvan losgeslagen Jodendom, waarvoor de traditioneele doctrines geen gezag meer hebben; — van het Jodendom, dat éérst door den invloed der moderne beschaving van zijn traditie is losgeslagen en dat dan, in versneld tempo, datgene tot ontwikkeling brengt, wat voor deze moderne individua-

---

van de voorschriften des Talmoeds, d.i. het onderhouden en vervullen, volgens Joodsch traditioneele opvatting, van de voorschriften der *Torah*, een middel, om deze te beteugelen en te remmen. Juist waar de moderne Joden den *Talmoed* verwerpen, is iedere rem, iedere hoogere norm en wet, voor deze weg en krijgt de menschelijk-al-te-menschelijke natuur de vrije baan!

50) Cf. blz. 79.

listische beschaving karakteristiek is. En reeds wàs, vóórdat die Joden er hun invloed op lieten gelden! De „invloeden" welke het Traditioneele Jodendom op de Europeesche wereld uitgeoefend heeft, zijn uitsluitend van geestelijken aard : godsdienstig of wetenschappelijk. En deze is door hen *nimmer* opgedrongen, doch komt voort: ofwel via het Christendom, in zooverre dit een voortzetting der Joodsche Traditie is, ofwel door tot het Christendom bekeerde Joden, ofwel doordat Christenen de Joden opzochten, om hun kennis deelachtig te worden — zooals ook vele Middeleeuwsche heerschers Joden, om hun bekwaamheden, voor *bepaalde doeleinden,* gebruiken. Maar die isolatie ging zoo ver, dat de synode van Rabbijnen in Barcelona (XIIde eeuw) alle Joden excommuniceerde, die andere boeken dan de *Torah* en haar commentaren lazen. Dat teekent het orthodoxe Jodendom : volkomen anti- expansief en antimodern!

Ook thans nog ziet de *werkelijke* Joodsche Orthodoxie in deze moderne beschaving haar vijand en wil deze van haar profane wetenschap en haar profane cultuur niets weten. Ook thans nog is deze geheel religieus en op geestelijke, cultureele en sociale isolatie gericht; óók tegenover het gemoderniseerde Jodendom. Tegen het bezoeken, bijvoorbeeld, van een door moderne Joden opgericht Hebreeuwsch gymnasium, waar profane wetenschappen gedoceerd worden, vaart een echte „Talmoed-jood" aldus uit: „Den Jood, die zijn kinderen naar dat goddelooze en verachte gymnasium stuurt, of anderen daarvan niet afhoudt, moge de aarde verzwelgen; diens kinderen mogen met schande geslagen worden! ...Al tien jaar moest hij, Spira, van walging en verachting op den grond spuwen, zoo vaak hij in de

buurt van dat onreine gebouw kwam...". [51]) Zoo, met Joodsche felheid uitgedrukt, staat de Traditioneele Jood, die *Kabbalah* en *Talmoed* getrouw is, tegenover de moderne Europeesche wereld, ook waar hem die verschijnt in de gemoderniseerde Jodenheid zelf. Hij staat daar vijandig tegenover, omdat zij de heilsgemeenschap ondermijnt en de heiliging, die deze ten doel heeft, tegen werkt. Van invloed willen uitoefenen is geen sprake; het eenige gebaar, dat hij er tegen maakt, is er een van *afwijzing*.

Men zal dus, om een juist inzicht te krijgen in, en een rechtvaardig oordeel te vellen over, *invloeden en strevingen*, streng moeten onderscheiden tusschen het traditioneele Jodendom en het daarvan losgeslagen Jodendom van moderne mentaliteit. Het eerste streeft slechts naar geestelijke, cultureele en sociale isolatie; het tweede alleen is een factor van invloed op de moderne beschaving, die wij in haar geheel, als ontaarding zien. Vanzelfsprekend is die invloed van gelijken aard; of zij essentieel dan wel bijkomstig is gaan wij, na eerst de aard der relaties tusschen „Jodendom" en „Vrijmetselarij" bestudeerd te hebben, in het laatste hoofdstuk nader uiteenzetten..

---

[51]) Uit een preek van „Wonderrabbijn Spira", als noot 37. Zie hierover ook Nico Rost, „De Wonderrabbi van Mucacewo", in *Haagsch Maandblad*, December 1932, blz. 645 e.v. waar een goed beeld van deze orthodoxie gegeven wordt. Wie, op aangename wijze, kennis wil maken met de geest en de atmosfeer van het hedendaagsche traditioneele Jodendom, leze de romans van J. et J. Tharaud: *L'Ombre de la Croix* en *Un Royaume de Dieu*, waar deze zéér juist beschreven is.

HOOFDSTUK III

„Vrijmetselarij" en „Jodendom"

„Ces gens sont tellement aveuglés par la passion, qu'ils n'aperçoivent plus l'arbitraire et le ridicule de leurs assertions"

F. X. DE FELLER.

Het zal, na de beide voorafgaande hoofdstukken, zonder meer, duidelijk zijn, dat het meeste wat zoo al over de betrekkingen tusschen „De Vrijmetselarij" en „Het Jodendom" geschreven en beweerd is, naar het rijk der fantasie verwezen dient te worden en, bij een serieuze beoordeeling van dit vraagstuk, van geen waarde kan zijn. Het komt niet met de werkelijkheid overeen, omdat daar nimmer de door ons uiteen gezette en gemotiveerde distincties gemaakt worden.

Terecht verzetten velen zich tegen den ongunstigen invloed, die door *moderne* Joden of Vrijmetselaars, op de moderne beschaving wordt uitgeoefend, maar het is toch al te dwaas, om die invloed toe te schrijven aan de traditioneele Vrijmetselarij of het traditioneele Jodendom, waar die modernen geheel mee gebroken hebben en ten opzichte waarvan hun invloed evenzeer van destructieven aard is. Als men zulk een denkwijze consequent doorvoerde, dan zou men, waar zulke ontaardingen bij de Christenen te constateeren zijn, de oorzaak daarvan in het Christendom zelf moeten zoeken!

Er is dan ook wel degelijk rekening mee te houden,

van *welken aard* eventueele betrekkingen zijn, die geconstateerd worden, wil men tot een juist begrip en een juist oordeel geraken. Want er zijn, inderdaad, in de riten, symbolen en overleveringen der Vrijmetselarij tal van onderdeelen aan te wijzen, die uit de Joodsche Traditie stammen, zooals ook bij het Christendom zelf het geval is, — en er is inderdaad, in verschillende moderne strevingen en groepeeringen, die als Maçonniek worden voorgesteld en die ook een omhulsel der Vrijmetselarij zelf kunnen zijn, een penetratie of invloed van Joden merkbaar, die plaatselijk zéér sterk kan zijn, zooals o.a. in Frankrijk ten tijde van Crémieux en de „Alliance Israélite Universelle", in Oostenrijk en Hongarije na de Wereldoorlog van 1914, in Italië met als toppunt Nathan burgemeester van Rome, gebleken is. Doch dat zijn twee geheel van elkander te onderscheiden dingen, waartusschen geen enkel oorzakelijk verband behoeft te bestaan, daar men in het eerste geval met traditioneele waarheden te maken heeft en in het tweede geval met individueele en practische samenwerking in een antitraditioneele richting.

Het is dan ook onjuist, om deze beide gevallen, waar zekere betrekkingen tusschen „Vrijmetselarij" en „Jodendom" te constateeren zijn, die van geheel verschillenden aard zijn, zonder meer met elkander in verband te brengen en die moderne strevingen en verklaringen te gebruiken als norm van interpretatie voor wat de *werkelijke* inhoud van de Maçonnieke riten en symbolen of de Joodsche Traditie, is. Dat is de methode, die Léo Taxil bij zijn befaamde vervalschingen toepaste, wiens naam men wel zorgvuldig vermijdt te noemen, maar wiens mentaliteit desalniettemin nog met onver-

minderde kracht voortwoekert. [1])

Het zijn, voornamelijk, de veelvuldig voorkomende uitlatingen van Joden, Vrijmetselaars of Joodsche-Vrijmetselaars, welke de aanleiding en het „bewijsmateriaal" vormen voor de strijdschriften, waarin de onverbrekelijke en essentieele eenheid van „Het Jodendom" en „De Vrijmetselarij" wordt betoogd. De meesten daarvan keeren zich aldus, en volkomen te goeder trouw, tegen een verschijnsel, waarvan zij de gevaarlijke en verkeerde uitwerkselen duidelijk genoeg kunnen waarnemen in de geschiedenis van de laatste honderd jaar; — van welk verschijnsel zij dan in die uitlatingen een verklaring meenen te vinden. Helaas berusten al die reacties slechts op gronden van gevoelsmatigen aard en het gevoel is nu eenmaal een „slechte raadgever", die een beletsel vormt voor een zakelijk overdenken en een juist onderscheiden. De moderne propaganda van allerlei aard, trekt dan ook heel handig partij van die onvereenigbaarheid en ook in het geval wat wij hier behandelen, is de meening van bepaalde milieu's daaromtrent, geheel gevormd door op het sentiment werkende propaganda, hetzij van religieuzen, hetzij van politieken aard.

Maar ook die uitlatingen zèlf, berusten op gronden van sentimenteelen aard en dragen veelal een propagandistisch cachet, voor een ander milieu bestemd, dat in een bepaalde richting gedreven moet worden, ook al zijn degenen die ze doen, zich deze strekking niet bewust. Hier is meestal de wensch, „de vader der gedachte",

---

[1]) De historische „lijn" en de interpretaties, die in de boeken van Jac. P. van Term gevolgd worden zijn geheel op Taxil geïnspireerd. De schrijver schijnt de maçonnieke literatuur alleen gelezen te hebben met het oogmerk citaten en gegevens te verzamelen, ter bevestiging van dat vooropgezette beeld en met verwaarloozing van *al* het overige en *alles* wat er tegen in gaat.

waarbij dan deze zelfbewuste uitspraken een middel zijn om die gedachte ook aan anderen te suggereeren. Al die geweldig klinkende uitspraken kunnen dan ook aan een nadere toetsing niet weerstaan. Het is zelfs haast ongeloofelijk, dat zoo velen er door verblind konden worden en het eerst degenen die ze deden! Maar ook dat is een kwestie van sentiment, van hartstocht zelfs; hetgeen in eng verband staat, met het milieu waaruit zij voortkwamen en waarvoor zij bestemd waren, en dat zich geroepen voelde, een drijfkracht te zijn voor een mentaliteit, die in alle opzichten tegengesteld aan de Christelijke was. De duidelijk merkbare bedoeling van die uitspraken is dan ook, het Christelijke karakter der Vrijmetselarij onzichtbaar te maken, door er iets anders omheen te suggereeren; — in het geval, wat ons hier bezig houdt, een Joodsch schaduwbeeld; in andere gevallen, al naar de bijzondere instelling van het milieu, maakt men er iets anders van: heidendom, humanisme, liberalisme, democratie, socialisme, republikanisme, athéisme, vrijdenkerij, Egyptologie, magie, occultisme, theosophie, en zoo verder: de reeks is onafzienbaar groot. Zoo zijn er dus, náást en tegenover de uitspraken, dat de Vrijmetselarij „Joodsch" is, minstens evenveel uitspraken te zetten, waarin categorisch verklaard wordt, dat zij „heidensch" is, dat zij „humanistisch" is, en zoo de heele reeks af. Dat feit alleen al, ontneemt aan deze beweringen, van welken aard zij ook zijn, dus óók waarin verklaard wordt dat de Vrijmetselarij „Joodsch" is, elk karakter van „bewijs" ....

Het lijkt ons echter wenschelijk, — gezien de hardnekkige felheid, waarmede de Vrijmetselarij als een „Joodsche instelling" wordt gedoodverfd, en niet minder

vanwege het belang dat deze kwestie zelf heeft, daar bij de „ontkerstening" der Vrijmetselaars klaarblijkelijk Joden geen geringen invloed hebben uitgeoefend, — om het hierbij niet te laten, maar een korte analyse dezer uitspraken te geven, zoodat ook langs dien weg hun draagkracht vernietigd wordt en duidelijk blijken zal, dat zij op een „misverstand" berusten.

Deze uitspraken zijn alle van algemeenen aard, zonder dat er concrete aanwijzingen bij gegeven worden, en bovendien, voor zoover ons bekend, ook *alle* door Joden, die al dan niet tevens Vrijmetselaar waren, gedaan. [2]) Het heeft dan ook geen zin, om er veel van te citeeren, want het zijn slechts variaties op één en hetzelfde thema, dat iedereen in zijn eigen bewoordingen repeteert. Wij zullen ons hier dan ook, zooals op meerdere plaatsen in dit boek, beperken tot enkele karakteristieke uitingen, die voldoende zijn om een juisten kijk er op te krijgen.

Men kan dan lezen: „De Vrijmetselarij is een Joodsche instelling, welker geschiedenis, graden, waardigheden, paswoorden en uitleggingen Joodsch zijn van begin tot eind." [3]) Ofwel: „Het denkbeeld der Vrijmetselarij is evenzeer door innerlijken natuurdrang aan het Jodendom ontsproten; deze voert toch ook den oorsprong der Orde terug tot op den Koning, die Israëls hoogste bloeitijd aanschouwd heeft. Een belangrijk deel van haar ceremonieel heeft uitdrukkelijk betrekking op den bouw van den Tempel van Salomo en haar zegs-

---

[2]) Die, waarin verband tusschen Vrijmetselarij en Joodsche Kabbalah gelegd wordt, zijn in het algemeen meer gespecifieerd en . . . niet van Joden afkomstig. Dat, en ook omdat zij van anderen aard zijn, zooals ter plaatse blijken zal, is de reden waarom wij er een afzonderlijk hoofdstuk (VI) aan wijden zullen.

[3]) Rabbi Isaac M. Wise in *The Israelite of America*, 3 Aug. 1866. (Gecit. in Jac. P. van Term, *Driehoek, op cit.*, blz. 39).

wijzen zijn dikwerf daaraan ontleend..." [4]) Geen wonder kan het dan ook baren, verder te lezen: „Geldt het onze Mac.:. symboliek en onze pas- en heilige woorden en ons ritueel en sommigen onzer gebruiken, dan is de redelijke beteekenis, de goede verklaring, het welverstaan in den Talmud te vinden..." [5])

Dergelijke verklaringen nu zijn het, die anti-maçonnieke auteurs, ook die van Christelijken huize, er toe brengen hun onderscheidingsvermogen op te bergen en te spreken van „Judeo-Maçonnerie", die dan „La Synagogue de Satan" genoemd mag worden [6]) en boeken te schrijven, om de stelling „te bewijzen", „dat de Maçonnieke organisatie gesproten is uit een bepaalde geestesstrooming „in" het Jodendom en „onder" de Jodenheid". [7])

Wat houden dergelijke verklaringen echter in? Dat is toch zoo duidelijk als iets: Joden kwamen, in de negentiende eeuw in de Vrijmetselarij en zij zagen daar zeer veel, wat *aan het Oude Testament ontleend was*. Wij kunnen niet inzien, dat daaraan iets verwerpelijks is, te meer waar in de Vrijmetselarij die Oud-Testamentische

---

[4]) Dr. G. Karpeles in *Festschrift zur Feier des zwanzigjahrigen Bestehens des U.O.B.B.* (Gecit. in Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op cit.* blz. 456; cf. id. *Driehoek, op cit.*, blz. 34. — Wij corrigeerden hier, en doen dat waar noodig steeds, de vertalingen die deze auteur geeft.)

[5]) S. J. Moscoviter in *Maçonniek Weekblad*, 21 April 1890. (Gecit. in Jac. P. van Term, *Ontstaan, op cit.*, blz. 71; cf. ook id. *Driehoek, op cit.*, blz. 35).

[6]) Aldus Mgr. L. Meurin S.J. *La Franc-Maçonnerie, Synagoue de Satan* (1893), welk boek, voor wat de Vrijmetselarij betreft, geheel op Léon Taxil is gefundeerd, wiens opvattingen overigens ook anderszins den auteur beïnvloed hebben. Dit boek is voor van Term een gezaghebbende bron, waarop wij in Hs. VI nog terug komen. De dwaasheid van „Synagogue de Satan" is onlangs nog in ons land geponeerd door F. Hendrichs S.J. (*De Tijd*, 3 April 1936, ook door andere bladen overgenomen!)

[7]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 1.

elementen geheel in Christelijken zin en in Christelijken geest worden aangewend, wat die Joden, en de hen navolgende humanisten, natuurlijk *niet* zien. Want deze maken immers van het Christendom zelf ook iets, wat in wezen Joods is en het Jodendom dient! Voor hen is het Evangelie „slechts een aan de Haggada ontnomen bladzijde" [8]) en „Voor de Joden schijnt het Christendom niet anders dan een stadium in de voorbereiding der wereld tot een gelouterd, ontwikkeld en universeel Jodendom". [9]) Op grond van zulke uitlatingen (en wij herhalen het: dit zijn slechts twee voorbeelden om een heel genre te typeeren), zou men dus óók moeten komen, tot een „ontmaskering" van het Christendom zelf, als een instrument ten dienste van het Jodendom! Want als die uitspraken, door moderne Joden gedaan, gezaghebbend zijn ten opzichte van de Vrijmetselarij, dan zijn zij het ook ten opzichte van het Christendom zelf en ontkent men het laatste, dan ontkent men daardoor ook het eerste. En al het overige, wat dan met deze uitlatingen verweven is, is dan *ipse facto* ook van nul en geener waarde, want het is toch geen moeilijke taak, om, waar elementen uit het Oude Testament aanwezig zijn, deze te interpreteeren in een beteekenis, die moderne Joden er aan kunnen geven. Even goed als men dat bij de Vrijmetselarij kan, kan men dat bij het Christendom doen, uit Missaal, Brevier en Rituale; en even goed als het laatste on-zin is, is het eerste on-zin. Men moet, om de beteekenis der Maçonnieke riten en symbolen te achterhalen, de ritueele toelichtingen ter hand nemen, (die vooral in de achttiende eeuw veel uitvoeriger en

---

[8]) (Rabbi) Elie Benamozegh, *Israël et l'Humanité* (1914), blz. 2.
[9]) Dr. Claude G. Montefiore, *Het Liberale Jodendom*, Vert. F. Heilbut-Kalker (1934), blz. 172.

expliciter zijn, dan later) en dan krijgt men een heel ander beeld, zooals wij in een volgende hoofdstuk zullen laten zien.

De methode, die gewoonlijk gevolgd wordt, en waarvoor wij hier van Term *als voorbeeld* nemen, omdat diens boeken in bepaalde kringen werkelijk „gezaghebbend" zijn en tevens voor iedereen gemakkelijk te raadplegen, berust op louter fictieve interpretaties. Neem het reeds meermalen door ons geciteerde boek: *Driehoek, Delta en Davidsschild,* dat heelemaal aan die stof gewijd is, dan zal men zien, dat de schrijver *geen enkele* van zijn interpretaties, in den zin van „streven naar Joodsche wereldheerschappij", heeft kunnen baseeren op *authetiek* materiaal. Hij begint met een uiteenzetting van wat hij onder het Jodendom, onder de *Torah,* de *Talmoed* en de Kabbalah verstaat, waarbij hij enkel modernistische en verpolitiekte Joden, vervalschte vertalingen en waardelooze studies tot grondslag neemt. [10]) Geen wonder dat hij dan komt tot een beeld van het Jodendom, waarin alles spreekt van „streven naar wereldheerschappij".

Dan komt een uitvoerige analyse van Dr. Alfred Nossig, *Integrales Judentum* (1922), een socialist, die alles wat hij nog aan religieuse reminescenties uit het Jodendom behouden heeft, interpreteert in de richting van een Joodsche en Socialistische heerschappij over de wereld. Aan het slot komt hij nog eens op de proppen, met Isaac Blümchen, die „Jood en Vrijmetselaar" genoemd wordt, doch wiens boekje een ordinaire ver-

---

[10]) Vervalschte vertalingen: Gerson en Rohling (Cf. o.a. Hoffmann, *op cit.),* waardelooze studies: Franck (Cf. P. Drach, *De Kabbalah der Joden, op cit.*), Bischoff (die de Kabbalah met moderne philosophen en pseudo-kabbalistische geheimwetenschappen identificeert). Mgr. Meurin (zie noot 6).

valsching is, een mystificatie à la Taxil![11])

Het materiaal, dat echt is, geeft alléén een beeld van het streven onder bepaalde groepen *gemoderniseerde, van allen Godsdienst* (dus ook van *Talmoed* en Kabbalah) *vervreemde Joden*, maar het heeft niets te maken met het traditioneele Jodendom, evenmin met de werkelijke beteekenis der Maçonnieke symbolen. Wij ontkennen heelemaal niet, dat er onder *moderne* Joden en onder *moderne* Vrijmetselaars opvattingen heerschen en doeleinden worden nagestreefd, die meer of min overeenkomen met het beeld dat hier gegeven wordt; wij ontkennen ook niet, dat er Joden of Vrijmetselaars zullen zijn (ofschoon van Term er geen citeert), die zulk een interpretatie aan de Maçonnieke symboliek geven, — maar wij ontkennen, en met klem, dat dit iets te maken heeft met de Joodsche traditie, met *Torah, Talmoed* of Kabbalah, met het traditioneele idee van Uitverkoren Volk, e.d. (zooals wij in Hoofdstuk II uiteengezet hebben) — en evenzeer dat het iets te maken heeft met de werkelijke beteekenis der Maçonnieke symboliek. Het is van het een en van het ander *een ontaarding* en de waarheid is precies tegenovergesteld aan wat van Term c.s. beweren: het is géén schijn-Christelijke, doch in wezen Joodsche symboliek, die een Joodsch streven uitdrukt ; maar het is een wezenlijk Christelijke symboliek, die Christelijke ideeën uitdrukt en de „Joodsche" interpretatie is de

---

[11]) Hij citeert (op blz. 212 en 222) Blümchen uit Baos, *Israëls uur*, die er ook ingevlogen is. Over Blümchen zie : *La Juste Parole*, 20 Jan. 1937, blz. 6. Het boek is een falsificatie, geschreven door Urbain Gohier. Een zin, die van Term verminkt citeert, ter karakteriseering van Blümchen's boek : „Nous (les Juifs) régnons sur la France en vertu du même droit qu'ont invoqué les Européens pour anéantir les Peaux-Rouges et pour asservir les Cafres ou les Congolais : le droit de la race superieure sur une race inferieure". Van Term geeft alleen, op blz. 222, als „citaat" het laatste stuk, na de : , uit deze zin.

„schijn-beteekenis", die op „eenvoudigen" misleidend moet werken (blz. 53) en niet omgekeerd! Dat niet gezien te hebben, is het groote bezwaar tegen al dergelijke werken, die de grove fout maken, waarop wij reeds eerder wezen, „qui est de prendre pour la chose, la corruption de la chose".

Ook de rijkelijk misbruikte uitlatingen, waarin gezegd wordt, dat de verklaring der Maçonnieke riten en symbolen grootendeels in de *Talmoed* of de Kabbalah te vinden is, zeggen in dat opzicht niets. Want, zooals wij gezien hebben in Hoofdstuk II, de *Talmoed* en de Kabbalah zijn commentaren op het Oude Testament en het ligt dus voor de hand dat daar ook verklaringen te vinden zijn van Oud-Testamentische elementen, die in de Vrijmetselarij aanwezig zijn! Zij hebben dezelfde waarde, als de uitspraken, dat het Christendom zelf verklaard kan worden door *Talmoed* of Kabbalah. De vraag is alleen maar, of de verklaring, die daar te vinden is, een Christelijke verklaring is. Soms, vooral in de Kabbalah, zal de Joodsche verklaring met de Christelijke overeenstemmen, soms ook niet. Dat is een kwestie, die voor ieder punt afzonderlijk nagegaan moet worden. Hetzelfde geldt voor de Vrijmetselarij. Het is de vraag niet, of er voor de Maçonnieke symbolen, die een Oud-Testamentisch karakter vertoonen, een verklaring te vinden is in de *Talmoed* of de Kabbalah; de vraag is, integendeel, *of die verklaring werkelijk Maçonniek is* en dat zal, voor wat de *Talmoed* betreft, practisch nooit uitkomen! Want de Vrijmetselarij is een inwijding, die kennis, van kosmologischen aard, door-geeft, en de Talmoed is een sociale interpretatie van de *Torah*, hetgeen een gansch ander gebied bestrijkt. Alleen in de Kabbalah zal men verklaringen vinden, die overeen-

komst vertoonen met de Maçonnieke, omdat daar ook kosmologische wijsheid gegeven wordt, maar dan heeft men met *analogie* te maken, niet met „het zelfde", in alle opzichten.

Doch wij moeten terug keeren tot de stof van dit hoofdstuk: de Joodsche uitspraken over het Joodsche karakter der Vrijmetselarij. Daarover is nog op te merken, dat men ook, en ten onrechte, over het hoofd ziet *de tijd en het milieu,* waaruit zij stammen.

Zij zijn allen een product van de negentiende eeuw; de *oudste,* ons bekend, dateert van 1844. Het is de tijd, dat door de Europeesche beschaving een hernieuwde golf van rationalisme, humanisme en liberalisme vaart. Deze beweging gaat óók door het Jodendom, dat amper geëmancipeerd is; gaat óók door de Vrijmetselaars. En wanneer wij die uitspraken in hun milieu willen situeeren, dan dienen daarbij zeer zeker ook uitspraken als de volgende gereleveerd te worden: „Wat is de valsche godsdienst, die men den menschen in moskeeën, synagogen, tempels en kerken zoo angstvallig opdringt, anders dan imams-, popen- en papenspel?..." [12]) „Als de Vrijmetselarij aan een Jood, een Mahomedaan, een Katholiek, een Protestant den toegang tot haar tempels verleent, dan is dat op voorwaarde dat deze een nieuwen mensch worde, dat hij de dwalingen van zijn verleden afzwere, dat hij het bijgeloof en de vooroordeelen, waarmee men zijn jeugd gestild heeft, aflegge." [13]) Zeer juist is dan, omtrent *dat milieu* opgemerkt: „Wat, in

[12]) *Wiener Journal für Freimaurer,* II, blz. 143. (Gecit. bij Jac. P. van Term, *Ontstaan op cit.,* blz. 260).
[13]) J. Goffin, *Histoire Populaire de la Franc-Maçonnerie,* blz. 517. (Ook gecit. in Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op. cit.,* blz. 268; Dr. J. M. Raich, *Innere Unwahrheit, op. cit.,* blz. 47; enz.)

ieder geval, zeker is, is dat de Jood-Vrijmetselaar zoo goed als iederen band met de synagoge verbroken heeft; hij is „ontjoodscht", evenzeer als de Vrijmetselaars van Christelijke origine ontchristelijkt zijn, tot welke Kerk zij door afkomst ook mogen behooren". [14])

Uit dit milieu, dat men ten onrechte met de Vrijmetselarij-als-zoodanig identificeert, maar dat een rationalistisch-humanistische gevel is, waarachter deze onzichtbaar geworden is, komen die uitspraken voort: het milieu der godsdienstlooze en zelfs godsdienst-vijandige strevingen, (waarin moderne Joden een belangrijke plaats innemen) dat naar geestelijk nihilisme leidt en sociaal in een democratisch „liberalisme" het middel ziet, om de ontkerstening der Europeesche beschaving door te voeren. Dat milieu is geheel tegenstrijdig aan het Maçonnieke milieu van de voorafgaande eeuw, de achttiende, waar het, zooals wij in het volgende hoofdstuk zullen zien, uitgesproken Christelijk was, dus veel meer overeenkomstig de werkelijke inhoud en beteekenis der Vrijmetselarij.

In de negentiende eeuw, na de emancipatie door de Fransche Revolutie, wordt het moderne Jodendom pas een factor, die van invloed is op de Europeesche beschaving, op den tijdgeest die deze drijft. Eerst dan dringen deze moderne Joden de Vrijmetselaars-loges binnen en ontstaat ook daar een snel voortschrijdende ontkerstening, in de richting van den tijdgeest daarbuiten. Deze ontkerstening geschiedt natuurlijk niet overal even sterk: in de z.g. Latijnsche Vrijmetselarij is het een ware furie; in de z.g. Angelsaksische Vrijmetselarij dringt zij, in het algemeen, gematigder voort en in de z.g. Germaansche Vrijmetselarij is die invloed

[14]) Oscar de Férenzy, in *La Juste Parole*, 5 Jan. 1937, blz. 8.

het minst merkbaar geweest. Ook zijn, in het algemeen, de Vrijmetselaars der „hoogere graden" in dat opzicht „conservatiever" gebleven, hetgeen de aanvallen, der Vrijmetselaars der drie Blauwe graden, verklaart. In ieder opzicht is hier dus te onderscheiden, zoodra men concrete invloeden en strevingen onderzoekt; elke identificatie er van met „De Vrijmetselarij", hoe ook opgevat, is onjuist en oneerlijk.

Om den staat van zaken juist te stellen, zou men moeten zeggen: er is in de moderne wereld een zekere strooming, een zekere beweging, die verschijnt in de veelvuldige schakeeringen, die den tijdgeest eigen zijn, maar waarvan het individualisme, het humanisme, de wortel is. Die strooming heeft ook in het Jodendom gewerkt, en daaruit is het moderne, geëmancipeerde Jodendom voortgekomen, dat op zijn beurt een belangrijke factor geworden is bij den voortschrijdenden invloed dier strooming. En in de negentiende eeuw heeft deze zich ook binnen het raam der Vrijmetselarij genesteld en is de invloed en de uitwerking er van ook dáár merkbaar; hier minder, elders meer.

De uitspraken nu, waarin de fundamenteele eenheid van Jodendom en Vrijmetselarij, als een heugelijk feit, wordt meegedeeld, komen allen uit dat milieu voort en zijn enkel een uitdrukking van die strooming. En wel van een specifiek-Joodsche modaliteit er van. Zij dienen tot propaganda, tot verblinding, — eensdeels om de „verjoodsching" van Maçonnieke milieus zoo sterk mogelijk te bezegelen; anderendeels om Joden zelf voor die Vrijmetselaars-organisaties te winnen. Opmerkelijk is immers, dat het meerendeel van die uitspraken, waarin verklaard wordt dat Jodendom en Vrijmetselarij een fundamenteele eenheid zouden vormen, *niet in Maçon-*

nieke publicaties voorkomen, maar in Joodsche. In het Maçonnieke milieu wijst men slechts op de zoogenaamd-Joodsche, in werkelijkheid Bijbelsche factoren, die in de Vrijmetselarij voorkomen; in de Joodsche publicaties zegt men, zonder meer, dat de Vrijmetselarij een Joodsche instelling is. En de „samenwerking", die aldus gefabriceerd wordt, is uitsluitend ten benificie van het Jodendom, zooals uit de volgende uitlating blijkt: „Die geest echter (der Maçonnerie), is de geest van het Jodendom, in zijn meest fundamenteele geloofspunten; het zijn zijn ideeën, het is zijn taal, het is bijna zijn organisatie.... De hoop, die de Vrijmetselarij stut en sterkt, is die welke Israël verlicht en versterkt op zijn smartvollen weg, door de zekerheid der toekomstige overwinning te toonen. Wat is de komst der Messiaansche tijden anders, dan de plechtige constateering en de definitieve uitroeping van de eeuwige beginselen van broederschap en liefde, de vereeniging van alle harten en alle pogingen, in het belang van eenieder en van allen, de bekroning van dat prachtige gebedshuis van alle volkeren, waarvan Jerusalem het gloriëerende middelpunt en symbool zal zijn?" [15])

De rol, die de vrijmetselarij hierbij, voor het streven der moderne Joden, speelt, is dezelfde als die, welke zij het Christendom toegedacht hebben: men legge slechts het citaat van Montefiore, op blz. 97 gegeven, naast dit en men zal zien, dat de overeenkomst treffend is. Maar het bewijst juist, dat de Vrijmetselarij géén essentieel Joodsche instelling is, doch eene, waarvan talrijke Loges door een mentaliteit en een streven, dat moderne Joden dienstbaar is, geënterd werden en met

15) *Vérité Israélite*, 1861, t. V., p. 74 (Gecit. in Paul Vulliaud, La Kabbale Juive, II, (1923), blz. 327.

een nieuwe inhoud, die er slechts kwalijk in past, uitgerust.

Zeer interessant is, in dat opzicht, het eerste stuk, waarin aldus openlijk propaganda gemaakt werd voor de eenheid van Jodendom en Vrijmetselarij. De schijver daarvan, die anonym bleef, ziet den oorsprong der Vrijmetselarij in den Salomonischen Tempelbouw en acht deze aldus zuiver Joodsch te zijn. [16]) Hij erkent echter dat, na de verwoesting van den tempel, via de Esseners, de Christenen van die organisatie gebruik maakten en dat het een geheel gekerstende instelling werd, wat het de heele Middeleeuwen door, tot aan het eind der achttiende eeuw toe, gebleven is. Eerst na de Fransche Revolutie, zoo gaat hij verder, „toen de Joden in de politieke maatschappij werden opgenomen", wierpen zij zich vol vuur op het Maçonnieke pad, waar als een hemelsche muziek, die zoete woorden van broederschap, gelijkheid, philosophie en gerechtigheid weerklonken". Maar: „Toen had er een ander verschijnsel plaats: wij hebben gezien, dat de Christelijke geest zich gedurende langen tijd verzet, tegen de opneming van Israëlieten in de gelederen der Vrijmetselarij; in het begin van onze eeuw (de negentiende, K.), toen die barrières vernield waren, *was het de Israëlitische geest, die aan die opneming een hinderpaal in den weg kwam leggen.* De onzinnigste vooroordeelen, de onwaarste opvattingen dreven boven de diepe duisterheden der Vrijmetselarij, en gedurende langen tijd meende men, dat de Israëliet geen Vrijmetselaar kon worden, zonder aan den godsdienst van zijn vaderen te verzaken, of minstens, zonder dat zijn godsdienst er ernstig nadeel van ondervond.

---

[18]) Hetgeen onjuist is, zooals wij in Hoofdstuk V zullen motiveeren.

Maar de duisternissen der onwetendheid, verdwijnen tenslotte steeds voor de zon der rede, en de Vrijmetselarij .... sloot weldra, alles wat de Israëlieten aan eminente menschen en deftige burgers telden, in haar boezem." [17])

Allerduidelijkst blijkt wel, dat de „samenwerking" tusschen Joden en Vrijmetselaars, zoover zij bestaat, van zeer recenten datum is en eerst mogelijk is geworden, door de ideeën, die de Fransche Revolutie heeft doorgevoerd. Het getuigenis der historie dien omtrent, dat wij in het volgende hoofdstuk zullen geven, laat dan ook niet de minste twijfel meer over. Maar ook blijkt uit het bovenstaande getuigenis zonneklaar, dat de Joodsche orthodoxie zich verzet tegen de toetreding van Joden tot de Vrijmetselarij, omdat deze in werkelijkheid niet Joodsch, maar Christelijk, is. En de desbetreffende uitspraken dienden, op de eerste plaats, voor *dat* Joodsche milieu, dat bewerkt en overgehaald moest worden, zijn wantrouwen tegen de Vrijmetselarij te laten varen — en dáártoe herhaalde men, in allerlei toonaarden, de propagandistische slagzin, dat „De Vrijmetselarij" in werkelijkheid een Joodsch instituut was. Meestal gaan zij dan ook nog vergezeld van enkele hatelijke insinuaties tegen de Joodsche orthodoxie! Want het verzet, waar de schrijver op doelt, is dat der Traditioneele Joden en het „licht der rede" is dat, wat ook de Joodsche leer ontwaardde tot een verhumaniseerd modernisme, dat alleen in ethnologischen zin nog „Joodsch" genoemd kan worden. Zoodra de Joodsche Traditie teruggedreven was en het modernisme heerschte, was voor *dat* Joden-

---

[17]) W... Vénérable de la Loge le mont Sinaï, Orient de Paris, art. „Du rôle des Israélites dans la Franc-Maçonnerie" in *Archives Israélites de France* 1844, tome V, blz. 424—426.

dom natuurlijk het „godsdienstige bezwaar" weggevallen en gold de Vrijmetselarij niet langer meer, voor dezulken tenminste, als onvereenigbaar met het Jodendom. Integendeel, zij was hun een instrument, dat in zekere mate bruikbaar te maken was, voor het moderne Joodsche streven, — en dat, dat alléén, is, in werkelijkheid, de verhouding van „Jodendom" tot „Vrijmetselarij" ; in zooverre er tusschen beiden tenminste een verhouding bestaat ! Heel de rest is slechts looze fraze.

Fraze, waardoor het Christelijk karakter der Vrijmetselarij onherkenbaar gemaakt moest worden ; fraze om de eenvoudigen te verblinden en fraze, om de actieve werking der *ware* Christelijke Maçonnieke beginselen, die de moderne ontaarding in den weg staan, te verlammen.

HOOFDSTUK IV

Het getuigenis der Historie

„Non sibi res, sed se submittere rebus".

TACITUS.

Wat nu leert ons een serieus historisch onderzoek, — dat wil dus zeggen, een onderzoek, waarbij men niet tevreden is met propagandistische exclamaties en beweringen, doch waarbij de eventueele feiten worden opgespoord, op hun waarde of onwaarde getoetst en dan grondslag zijn voor een uiteindelijk oordeel — omtrent een eventueele verhouding tusschen „Vrijmetselarij" en „Jodendom" ?

Wanneer de Vrijmetselarij werkelijk een „Joodsche instelling" is, „uit innerlijken natuurdrang aan het Jodendom ontsproten", die werd „overgeleverd door de Joden", — wanneer werkelijk „aan haar wieg Kabbalistische Joden hebben gestaan" en achter ieder van haar uitingen „het streven naar de Joodsche wereldheerschappij" bemerkbaar is, dan moeten daarvan, zoo zou men meenen, toch zeker wel duidelijk herkenbare sporen en aanwijzingen in de geschiedenis der Vrijmetselarij zijn achtergebleven. Wij zouden verwachten, dat degenen, die dusdanige beweringen tot begin en slot van hun betoogen maken, zeker wel de noodige namen en feiten zouden noemen, die, zoo zij al geen stricte *bewijzen* konden zijn, toch minstens duidelijke *aan-*

wijzingen opleveren, voor de waarschijnlijkheid dezer beweringen. Ons verlangen naar klaarheid in dezen werd echter steeds teleur gesteld; bij geen enkelen auteur hebben wij iets kunnen vinden, wat daar op lijkt. Wij hebben niets dan enkele namen kunnen ontdekken, die bij alle aanhangers der Joodsch-Maçonnieke these terugkeeren, als een eentonig refrein, dat enkel de armoede van hun feitenmateriaal demonstreert; — en zelfs deze namen bleken, bij nader onderzoek, niet steekhoudend te zijn, zooals verderop zal blijken. Het beeld, dat de historische feiten, omtrent de verhouding van Vrijmetselarij tot Jodendom, opleveren, is van geheel anderen aard en de leuze der „Joodsche Vrijmetselarij" heeft *historisch* slechts de waarde eener roman-feuilleton, die zooals wij in het vorige hoofdstuk zagen, uit opportunistische redenen ontstaan is en enkel een schijn van werkelijkheid heeft kunnen aannemen, door een onverantwoord terugverplaatsen van *moderne* opvattingen en verschijnselen in een verleden, dat daar geheel vreemd aan was.

Noch bij de stichting van de „speculatieve" Vrijmetselarij in 1717, noch bij de instellingen die als voorloopers daarvan gelden, heeft men ook maar een enkele persoon of een enkel feit kunnen ontdekken, dat recht geeft tot de veronderstelling, dat er van „Joodschen invloed" sprake kan zijn. [1]) Dat zal, trouwens, niemand

---

[1]) De vraag, naar een mogelijke invloed op het symbolisme, hoort in een afzonderlijk hoofdstuk thuis, waar de eventueele „Joodsche inslag" in de Maçonnieke riten en symbolen behandeld wordt. Want daar geldt het begrijpen en interpreteeren, hetgeen tot een aparte wetenschap, die van het symbolisme, behoort. Ook om practische redenen hoort dit vraagstuk niet in een historische beschouwing thuis: de oudst-bekende tekst der ritualen dateert immers van 1730 (in Prichard's *Masonry Dissected* gepubliceerd), hetgeen dertien jaar *na* de stichting der Londensche Grootloge is. Hoewel in het

verwonderen, die eenig inzicht heeft in de interne geschiedenis van het Jodendom en deszelfs verhouding tot de omgevende Christelijke maatschappij : het streven om invloed uit te oefenen op de niet-Joodsche omgeving, is enkel eigen aan een bepaalde *moderne* mentaliteit en geheel in strijd, zoowel met de algemeene houding van het traditioneele Jodendom, dat zich, uit zelfbehoud, sociaal en geestelijk totaal isoleerde van zijn omgeving en leefde binnen „de haag" der Wet, — als met de algemeene houding van het traditioneele Christendom, dat de Joden, om godsdienstige, geestelijke en cultureele redenen, buiten zich sloot.

Deze algemeen geldende opvatting, vinden wij ook terug in de Middeleeuwsche bouwgilden, die de hoofdsubstantie vormden van het materiaal, waaruit de stichting van 1717 ontstond. Waaruit deze Middeleeuwsche Vrijmetselarij is voortgekomen, doet er, voor het onderwerp waarover wij het hier hebben niets aan af : zooals met zoo veel oude instellingen het geval was, werd ook de Vrijmetselarij „gekerstend" en in de Christelijke traditie „geabsorbeerd". Zelfs een Joodsch-Maçonniek auteur, die een gemengden oorsprong aanneemt, erkent dat : „Vanaf dat tijdstip (het ontstaan van het Christendom. K.), dit moet erkend worden, heeft de Vrijmetselarij geleidelijk haar Joodsch, Egyptisch en Grieksch karakter verloren en een Christelijk karakter aangenomen" [2]) en als zoodanig heeft zij dan

---

algemeen gezegd kan worden, dat de symbolen en ritualen onmiskenbaar op veel ouder materiaal terugwijzen, ontbreekt dat oudere materiaal ten eenen male in zulke mate, dat een vergelijking, die dienomtrent *historische* conclusies wettigen zou, onmogelijk is geworden. Wij kunnen deze enkel nemen, zooals ze, sedert 1730, voor ons liggen en de herkomst er van, op interne gronden nagaan.

[2]) W . . . . , *op. cit.*, in *Archives Israélites*, 1844, blz. 424.

ook steeds de Joden uitgesloten. Alle „Oude Plichten" der operatieve bouwgilden van vóór 1717, die nog voorhanden zijn, dragen een uitgesproken Katholiek karakter, verplichten de leden o.a. tot trouw aan de Kerk, roepen de Heilige Maagd en andere Heiligen aan, zeggen dat het gewoonte is om de bijeenkomsten te beginnen met een aanroeping tot de H. Drieeenheid, enz. — allemaal zaken, die het een Jood ten eenen male onmogelijk maakten om in deze bouwgilden binnen te dringen, ook al zou men hem dat toegestaan hebben. Het oudst bekende manuscript stelt den eisch: „zij die de kunst kennen en uitoefenen moeten God en de Kerk veel eer bewijzen" en zegt aan het einde: „Bidden wij thans God almachtig en zijn moeder, de zoete Maagd Maria, dat zij ons helpen om deze artikelen en punten in alle omstandigheden na te leven, zooals vroeger de vier heilige martelaren, die het sieraad onzer gemeenschap zijn . . . Als gij in wijsheid te kort schiet, heft dan uw handen tot God, opdat Hij ze u zende, want Christus zelf heeft gezegd: de Kerk is het huis van God en is alleen ingesteld om er den Heer te bidden; dat leeren ons de heilige boeken." En ten bewijze, dat in dit opzicht niets veranderd is, vermelden wij nog hetgeen de laatst bekende vóór 1717 hierover zeggen: „Het eerste artikel van uw Instructies luidt, dat ge trouw zult zijn aan God en aan de heilige Kerk, en dat ge geen ketterij of dwaling bij uw oordeelen toe zult laten" (1693) en „De macht van den Vader der hemelen, met de wijsheid van zijn door Gods genade gezegenden (blessed) Zoon en de goedheid van den Heiligen Geest, die drie personen in één Godheid zijn, mogen vanaf het begin met ons zijn en ons de gave verleenen om ons zoodanig in dit leven te bewegen, dat wij tot zijn zaligheid, die nimmer een

einde heeft, mogen komen" (1704). [3])

Deze uitgesproken Katholieke geest der operatieve bouwgilden, die wij hier slechts kort konden demonstreeren, maar waarvan men de hooge zuiverheid en sterke belevenis slechts uit de volledige teksten en de werkstukken volkomen begrijpen kan, maakt zelfs de veronderstelling, dat hier „Joodsche machinaties" aanwezig zouden zijn, tot belachelijken nonsens. En wat wij hier over de bouwgilden zeggen, slaat ipso facto terug op de andere instellingen, die met het „ontstaan" der speculatieve Vrijmetselarij in verband staan: alchemisten, ridderschap, tempeliers, fidele d'amore, rozenkruisers, etc. Want deze stonden, van de vroegste Middeleeuwen af, in innig contact met de bouwgilden en wat van hen in de Vrijmetselarij is overgegaan, *is doorhéén de bouwgilden gegaan.* [4])

Wat men daar dan ook aan „Joodsche invloeden" heeft meenen te ontdekken, is van zuiver traditioneele, geestelijke, orde en van eenzelfden aard, als wat er „Joodsch" is in het Christendom. Feiten, die op de aanwezigheid van destructieve tendenzen zouden wijzen,

---

[3]) Wij citeeren hier naar A. Lantoine, *Histoire de la Franc-Maçonnerie Française, I, La F. M. chez elle,* (1927), blz. 131—132, waar meerdere dergelijke citaten gegeven zijn. De volledige teksten o.a. in: W. J. Hughan, *The old charges of British Freemasons,* (1872).

[4]) Op de z.g. „kerkelijke veroordeelingen" van de M. E. instellingen, waarvan Jac. P. van Term een veelzijdig gebruik maakt, kunnen wij hier niet ingaan. Een onderzoek naar de teksten dier „veroordeelingen" levert op, dat deze ofwel niet bestaan, ofwel dat het slechts excessen betreft, die het wezen der zaak niet raken. Wat de Tempeliers aangaat, deze zijn door de Kerk niet „veroordeeld" en „verdoemd", doch *enkel opgeheven.* Het spreekt vanzelf, dat het beeld, wat van Term, in aansluiting op die z.g. veroordeelingen er van construeert, in geenen deele als historisch aanvaard kan worden. Het berust slechts op Maçonnieke *beweringen,* zonder grond of bewijs en de bronnen wijzen overal heel iets anders uit!

bestaan er dan ook niet. Het eenige, wat men als historisch geldig argument, dat voor het „Joodsche karakter" der Vrijmetselarij zou pleiten, heeft aangevoerd, is de opname van Elias Ashmole in 1646 als Vrijmetselaar. Klaarblijkelijk afgaande op zijn oud-Testamentischen voornaam, heeft men van hem een Jood gemaakt! Waarbij men hem, bovendien, evenzeer zonder dat er bewijzen of argumenten voor worden aangevoerd, tot den ontwerper der ritualen van de eerste drie graden van Leerling, Gezel en Meester, heeft gepromoveerd! [5]) Prachtiger „bewijs" voor een „Joodsche invloed" bij het ontstaan der speculatieve Vrijmetselarij, kan men zich moeilijk voorstellen — als het waar was. Want er is geen enkel bewijs, dat Ashmole een Jood was, terwijl er wel degelijk een bewijs is, dat hij Katholiek was: „Tegen hen, die beweren, dat Ashmole een Jood was, kan men opwerpen, dat hij in October 1646, met Lilly en Booker, een der actiefste leden der Katholieke Kring in Londen was en dat hij begraven ligt in de Katholieke kerk van South Lambeth". [6]) Bovendien was hij een vurig partijganger der Katholieke Stuarts, zoodat hem zelfs zijn landerijen daarom werden ontroofd. Ashmole was dus Katholiek, hetgeen geheel met den geest der operatieve Vrijmetselarij strookt en hetgeen men, terecht

---

[5]) Jood: Cf. Jac. P. van Term, *Van Heidendom op. cit.*, blz. 133; Id. *Driehoek, op cit.*, blz. 38, 93. Auteur der ritualen: Cf. van Term. *Driehoek, op. cit.*, blz. 39, 93. Dit laatste is geen „uitvinding" van J. M. Ragon, *Cours Philosophique et interprétatif des initiations anciennes et modernes* (1841) en *Orthodoxie Maçonnique* (1853). Cf. A. E. Waite. *The Secret Tradition in Freemasonry* (1937) blz. 22, doch klaarblijkelijk van Nicolas de Bonneville: *Les Jésuites Chassés de la Maçonnerie*, etc. (1788), een uiterst „troebele" bron.

[6]) G. Bord, *La Franc-Maçonnerie en France*, I. blz. 53. Cf. ook: A. Lantoine, *La Franc-Maçonnerie Ecossaisse en France* (1930), blz. 58.

of ten onrechte, op zijn naam stelt, is het tegendeel van bewijs voor „Joodsche invloed".

Is er geen enkele redelijke aanwijzing in de geschiedenis van de „voorloopers" der speculatieve Vrijmetselarij te vinden, waaruit zou kunnen blijken, dat er van „joodsche machinaties" sprake is, ook bij en rondom de stichting van 1717 zijn ze niet aanwezig. Deze had niets met eenigen „Joodschen invloed" te maken en de Kabbalisten, die „aan de wieg der moderne Vrijmetselarij" hebben gestaan, zijn volkomen onvindbaar! Het was, zooals wij te zijner plaatse uitvoerig zullen aantoonen, een *protestantiseering* der oudere Katholieke instellingen en de menschen die daarbij de hoofdrol hebben gespeeld waren protestantsche Dominees. Zoover ons bekend, heeft men dan ook geen enkele Joodsche figuur kunnen noemen, die in die periode van invloed zou zijn geweest.

Ook de veranderingen, die bij deze „revolutie" plaats hadden, vertoonen een zuiver protestantsch karakter. De vervanging, bijvoorbeeld, van den eisch, dat de Vrijmetselaar den Katholieken godsdienst moest belijden, door dien van den „Algemeenen Godsdienst, waarin alle menschen overeenstemmen", had dan ook niet die onchristelijke humanistische beteekenis, die latere Vrijmetselaars er wel in zijn gaan zien; — evenmin die van „wereldgodsdienst", waarbij men dan een overeenkomst met zekere moderne Joodsche pretenties meende op te kunnen merken; — maar in het oog der stichters der Londensche Grootloge beteekende dat een soort beperkte tolerantie: beperkt, daar deze tolerantie zich enkel uitstrekte tot de verschillende secten en variëteiten van Christendom, waarvan het, in dien tijd, reeds wemelde.

Zoo lezen wij in de *Defence of Masonry*, die in 1733

door een lid dezer Grootloge gepubliceerd werd en die zoo goed de mentaliteit daarvan weerspiegelde, dat men geruimen tijd Anderson zelf voor den schrijver er van verklaarde: „De godsdienst, en alléén de Christelijke godsdienst, is in onze Orde aanwezig en kan er zóó moeilijk van gescheiden worden, dat zij er, om zoo te zeggen, de grondslag en de steunpilaar van is." De heele symboliek en ritualistiek is bovendien, zooals wij elders zullen zien, geheel en al Christelijk van inslag en de centrale idee er van is die van den Christus, het Woord Gods, het Licht der Wereld, de Hoeksteen; — in dat opzicht is er niets veranderd in 1717. De verandering betreft alleen het uiterlijk omhulsel, waarin de Vrijmetselarij was ingebed: vóór 1717, (en nog geruimen tijd nadien, in de Maçonnieke organisaties, zooals de „Antients", die tegen de Londensche Grootloge ageerden!) was dat het Katholieke Christendom; na 1717 was dat een vager, onkerkelijk Christendom; — doch zoowel vóór als na, was de geest der Vrijmetselarij onmiskenbaar Christelijk en was er voor Joden geen plaats. [7])

Eerst later, als zoowel het besef van het Christelijk karakter van het Maçonnieke symbolisme verder vervaagt en men de werkelijke beteekenis er van niet meer begrijpt; — en als anderzijds de Joden los raken van hun traditioneele orthodoxie en langs den weg van het individualistische rationalisme steeds meer „moderniseeren", komt de mogelijkheid open, van toetreding van Joden tot de Vrijmetselarij en daarmede voor hen de mogelijkheid invloed uit te oefenen op de geestesgesteld-

---

7) Cf. R. Le Forestier, *L'occultisme et la Franc-Maçonnerie Ecossaisse*, (1928), blz. 149—150 en A. Lantoine, *La Fr. M. Chez-elle*, *op. cit.*, blz. 28.

heid der Vrijmetselaars en op hun organisaties. Doch het zal nog eenigen tijd duren voordat het zóó ver gekomen is: eerst *na* de Fransche revolutie heeft deze penetratie op uitgebreidere schaal plaats kunnen vinden.

De eerste Joden, die in Engeland in de Vrijmetselarij opgenomen worden, zijn pas in 1732, vijftien jaar na de stichting van de nieuwe Grootloge, te vinden. Deze toelating veroorzaakte echter ernstige protesten in het Maçonnieke milieu, hetgeen ook weer bewijst, dat het een nieuwigheid was, die men als onjuist beschouwde. [8]) Naast deze Londensche Grootloge echter, bestond in Engeland nog het systeem der „Antients", dat zuiverder aan de operatieve Vrijmetselarij vast hield, zeven graden kende en in oppositie tot de Londensche stichting stond. Het „praedomineerde zeer sterk en in dat systeem was het een vereischte, dat men tot den Christelijken godsdienst behoorde". [9]) De zoogenoemde „Oud-Pruisische Grootloges", die nooit Joden aangenomen hebben, tot aan hun opheffing door de Nationaal-Socialistische regeering toe, (waarover aanstonds meer), hebben zich, wat dat betreft, strict aan deze Plichten der „Antients" gehouden. Merkwaardig, in dit verband, is wel, dat juist deze „Antients" door velen als sterker „Joodsch beïnvloed" beschouwd worden, dan de Londensche Grootloge, op grond van den sterker sprekenden Bijbelschen inslag in de riten, hetgeen de waardeloosheid van dergelijke conclusies weer eens te meer bewijst.

Ook de z.g. „hoogere graden", speciaal het Schotsche stelsel, dat het meest verbreide er van is, zouden door Joden gemaakt zijn, om als instrument van politieke

---

[8]) Dat blijkt uit een mededeeling in *Fog's Journal*, 7 Oct. 1732.
[9]) *Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren*, 5898, (1898) blz. 100.

heerschzucht te dienen! Om dat geloofwaardig te maken, ziet men alle historische gegevens over het hoofd en stelt men het voor, alsof deze hoogere graden een later toevoegsel zijn, dat dienen moet om de drie lagere graden te overheerschen en heimelijk te leiden. Maar deze hoogere graden bestonden reeds vóór 1717 en het is historisch bewezen, dat zij reeds in de tweede helft van de zeventiende eeuw naar Frankrijk werden overgebracht met de regimenten, die met de Engelsche Katholieke Pretendenten naar Frankrijk uitweken.[10]) Deze z.g. Jacobitische Vrijmetselarij was Katholiek en stond in felle oppositie tot de geprotestantiseerde Londensche Grootloge, die op de hand der Hannoverianen was. Het stelsel is trouwens zoo uitgesproken Christelijk van karakter, dat zijn oorsprong langen tijd aan.... de Jezuïeten is toegeschreven, door protestantsche tegenstanders er van, die de Blauwe Vrijmetselarij (de drie lagere graden), aanhingen.[11])

---

[10]) Cf. G. Bord, *Op cit.*, en A. Lantoine, *La Franc-Maçonnerie Ecossaisse*, die geheel aan deze kwesties gewijd zijn.

[11]) Nicolas de Bonneville, Frederik Nicolaï, Jos. Alois Maier, Knigge, Biester, Gedike, v. Röpert, Forster, enz. Ragon en Blavatsky schrijven de Rozenkruisers-graad aan de Jezuïeten toe en Findel ziet hun invloed op het Kapittel van Clermont! Forster schreef aan Sommering, dat hij van Nicolaï de bevestiging gekregen had, dat „Superiores Incogniti" (de onbekende oversten) te lezen was als „Societatis Jesu". En de „sleutel" paste op alles; zoo b.v. het boek *Des Rapports qui existent entre Dieu* (lees: de Generaal), *l'homme* (lees: de Jezuïet) *et l'Univers* (lees: de rest der wereld): op dezelfde wijze moesten de paswoorden, de tableau's, de hieroglifen etc. verklaard worden, om de ware beteekenis er van te begrijpen. Men ziet: zelfs *de methode* is dezelfde, als die waarmede men van dit alles thans „Joodsche invloed" maakt. Men lette ook eens op de treffende overeenkomsten en vertakkingen tusschen de anti-maçonnieke en de anti-christelijke agitatie, speciaal de anti-katholieke; b.v. tusschen de „onthullingen" van ex-vrijmetselaars en die van afvallige ex-kloosterlingen. De diepere oorsprong van *beiden* is bij één en dezelfde anti-traditioneele bron te zoeken en de christenen, die de Vrijmetselarij als zoodanig, in haar riten en symbolen, aanvallen zijn slechts blinde werktuigen van die destructieve kracht, die even goed tegen het christendom zelf gericht is!

Toen dat sprookje eindelijk zoo tastbaar onjuist was gebleken, dat het zijn polemische waarde verloren had, is door latere sectarische aanhangers der Blauwe Vrijmetselarij (voornamelijk Findel, Ragon en Clavel), wier fanatieke strijd tegen de hoogere graden alleen verklaarbaar is uit hun rationalistische vijandschap tegen het „mystieke" en positief-Christelijke karakter der hooge graden, een ander wapen ter hand genomen, dat van den „joodschen oorsprong" dezer graden, hetwelk later door de anti-semitische polemiek dankbaar werd aanvaard.

Het geldt dan, dat het Schotse stelsel rond 1761 door den Jood Stephen Morin „gemaakt" zou zijn. Dat is reeds herhaaldelijk weerlegd, o.a. door Albert Pike, maar degenen die het gebruiken kunnen, herhalen het desondanks onvermoeid. Er is, op de eerste plaats, geen enkel bewijs aangebracht, waaruit zou kunnen blijken, dat Stephen Morin een Jood was, noch dat het stelsel, speciaal in Amerika, door Joden gepropageerd zou zijn. De namen, die men daarbij noemt, zijn van menschen, die geen rol van beteekenis hebben gespeeld, en voor een deel niet-Joodsch. Bovendien bestond de Schotsche ritus reeds in Amerika vóór de komst van Stephen Morin [12]) en het eenige, wat waarschijnlijk aan hem kan toegeschreven worden, is èen her-ordening van bestaande graden in een afgerond, hierarchisch, stelsel van 33 graden.

In Frankrijk is, vóór de Revolutie, een Jood in de Vrijmetselarij kortweg een onmogelijkheid. „De aan-

[12]) A. Lantoine, *Op. cit.*, blz. 114. Hippelyto Jose da Costa en Frederik Dalcho b.v. waren géén Joden. De bewijzen bij: A. E. Waite. *A new Encyclopaedia of Freemasonry*, I, blz. 167—170 en 169—171.

hangers van den Joodschen oorsprong hebben, alles bij elkaar, in een Loge te Bayonne enkele Joden gevonden, waarmee hun broeders weigerden samen te werken. Men moet de Fransche toestanden uit de achttiende eeuw wel heel slecht kennen, om zulk een hypothese op te zetten. Sociaal gesproken, bestond de Jood voor 1790 niet. Het is onnoodig om langer bij dit onderwerp stil te staan, zoo lang men geen bewijzen gegeven heeft, voor de aanwezigheid van Joden in de Loges. Die gratis hypothesen, die worden uitgevonden om in de behoeften van een kleine secte te voldoen, hebben geen enkele historische waarde". [13]) Wat die Joden in Bayonne betreft, de éénigen die men tot nog toe heeft kunnen ontdekken, daarover lezen wij nog : „.... toen in 1778 enkele Broeders van Joodschen godsdienst, verzochten opgenomen te worden in het Souverein Rozenkruis-Kapittel van de Loge *La Zélée* te Bayonne, werd hen geantwoord, dat de Rozenkruis-graad aan geen anderen, dan aan Christenen, gegeven kon worden. Toen de aanvragers deze zaak voor het Groot-Oosten gebracht hadden, verklaarde dit, onder voorwendsel, dat het enkel de drie Blauwe graden officieel erkende, dat het *La Zélée* vrij stond, uit te sluiten van de Hooge Graden, wie het goed dacht". [14])

Dat is dan het wedervaren van de éénige Joodsche figuren, die men in Frankrijk, vóór de Revolutie, in de Vrijmetselarij heeft kunnen ontdekken, want Martinès de Pasqually, waarin men ook al een Jood heeft willen zien, is dat zeer zeker niet. [15])

[13]) G. Bord, *Op. cit.*, blz. 204. (Bord staat op anti-Maçonniek en anti-Joodsch standpunt, is nationalist, — maar een eerlijk historicus, die de consequenties der feiten aanvaardt!)
[14]) R. Le Forestier, *Op. cit.*, blz. 295.
[15]) Van Term, *Heidendom, op. cit.*, blz. 410, noemt hem zelfs een „Jood van Portugeesche richting". Deze bijzonderheid waaruit zou

Ook het Congres van Wilhelmsbad (1782), dat in verband met de ritus van Martinès de Pasqually en met andere riten der Hoogere Graden genoemd wordt, en waarover men den meest uiteenloopenden baarlijken onzin kan aantreffen, wordt genoemd als een congres, waarbij besloten werd, dat de Joden voortaan tot de Vrijmetselarij toegelaten zouden worden. [16]) — Wat is echter het geval? De Maçonnieke grondregelen, ten gebruike der Vereenigde en Gerectifieerde Loges, die op dat congres werden opgesteld, bevatten in hun proloog de volgende verklaring: „Het Evangelie is de grondslag van onze verplichtingen, als ge er niet in gelooft, houdt ge op Vrijmetselaar te zijn". [17]) En dat noemt men, Joden toelaten!

Interessant zijn, in dit verband, ook nog de bepalingen, die in de oude Fransche Maçonnieke „wetten" voorkomen, zooals in die van vóór 1743: „Niemand zal in de orde opgenomen worden, indien hij niet beloofd en ge-

---

moeten blijken, dat men wel bijzonder goed op de hoogte is, en zelfs zijn religieuse Joodsche nuance kent, — is klaarblijkelijk een uitvinding van dezen schrijver zelf. Overal immers, waar wij hem als Jood genoemd vonden, noemt men hem *omwille van zijn naam*, die hij dikwijls als „Don Martines de Pasqually" schreef, een „Portugeesche Jood" (d.i. een uit Portugal afkomstige Jood, waarvan v. Term gemaakt heeft, een „Jood van Portugeesche richting", d.i. een Sefardische Jood!!!). Hieruit blijkt weer eens te meer, hoe weinig waarde men aan dergelijke klakkeloos afgschreven beweringen kan hechten: een *Portugees* zou „DOM" voor zijn naam schrijven, terwijl de aanduiding die Martinès gebruikt in *Spanje* gebruikelijk is.... Evenmin was hij, wat ook zijn afkomst geweest moge zijn (daarover bestaat geen zekerheid) Jood, maar Katholiek! Dat wordt bewezen door de doopacte van zijn kind (Gepubliceerd door Papus, *Martinès de Pasqually*, (1902), blz. 10.) door zijn huwelijks-acte (Gepubliceerd door *Le Voile d'Isis*, 1930, blz. 50) en door het „certificat de catholicité", dat hem in 1772 is uitgereikt, ten gerieve van zijn reis naar San Domingo. (Gepubliceerd in *Ibid.* blz. 52.)

[16]) Van Term, *Heidendom, op. cit.*, blz. 411.

[17]) Gecit. in A. Lantoine, *La F. M. chez-elle, op. cit.*, blz. 34.

zworen heeft, onwankelbaar aan de Godsdienst, de Koning en de goede zeden getrouw te zullen blijven." [18]) En in die van 1755, die luidt: „dat slechts Christenen in de Orde konden worden opgenomen. De Katholieke broeders worden daarbij zelfs verplicht, op St. Jan de Mis bij te wonen." [19]) Veelvuldig zijn ook de gevallen bekend, dat een Maçonnieke Loge in Frankrijk, een Mis lieten lezen bij feestelijke gelegenheden, of een Zielemis voor een overleden broeder; evenzeer als dat wereld- en orde-geestelijken Vrijmetselaar waren. En ook dat is het tegendeel van een argument, ten gunste van de „Joodsche Vrijmetselarij."

In Oostenrijk, Spanje en Italië is, vóór de Fransche Revolutie, geen sprake van een Maçonniek leven. Hoogstens vinden wij er sporadisch een Loge, van buitenlandschen oorsprong, die weer even snel verdwijnt als zij opgekomen is. Ten overstaan van de verhouding tot Joden, is daar niets over te zeggen.

Mogen wij *Les Francs. Maçons écrasés* gelooven (waarvan de eerste uitgave in 1746 verscheen, doch waarvan wij geen jongere dan die van 1774 konden consulteeren), dan zou de auteur van dat schotschrift in Amsterdam drie Joden hebben zien aannemen, die den eed aflegden op het Evangelie van St. Joannes! (blz. XXIV, XXV en blz. 51). Dan zouden dat dus de eerste, in Nederland aangenomen Joden geweest zijn, die alzoo vóór 1774 — en wellicht nog eerder, dat kan

---

[18]) *Précis des Statuts, Maximes et Usages a présent dans les Loges de France, conformes a celles de Londres.* (Cit. Gaston Martin, *Manuel d'Histoire de la Franc-Maçonnerie Française,* (1934), blz. 19).
[19]) *Jaarboekje, op. cit.,* blz. 100.

alleen blijken aan wie een jongere editie toegankelijk is — werden opgenomen, overeenkomstig de sterke Engelsche invloed die zich op de oudere Nederlandsche Vrijmetselarij deed gevoelen. Maar tevens wijst het uit, dat die Joden hier in een *christelijk* genootschap werden opgenomen, daar zij den eed op het St. Jans-Evangelie moesten afleggen. Volgens een „officieuse" mededeeling echter, werden in Nederland voor het eerst in 1784 Joden toegelaten [20]) en in Duitschland is daarvan, gedurende de geheele achttiende eeuw geen sprake geweest. In de z.g. Oud-Pruisische Groot-Loges, die in die eeuw ontstonden en die ook later het grootste deel der Duitsche Loges bleven omvatten, was tot aan hun opheffing door de Nationaal-Socialistische regeering, de opname van Joden reglementair verboden. Alle pogingen, die in de negentiende eeuw ondernomen zijn, om daar een eind aan te maken, bleven vruchteloos. Wij noemen slechts die van 1843, toen 23 Joden, die in Engeland, België, Frankrijk en Nederland als Vrijmetselaar waren aangenomen, een verzoek richtten tot Prins Frederik van Pruisen, die Souverein Beschermheer der Pruisische

---

[20]) *Jaarboekje, op. cit.*, blz. 101. Doch niet overal! Nog in 1817 waren er in Amsterdam loges, waar de Joden niet opgenomen werden (*Jaarb. voor Nederl. Vrijm.*, 5868, (1868), blz. 166 en in het Jaarb. *voor Nederl. Vrijm.* van 1864 wordt nog het *christelijk* karakter der Vrijmetselarij verdedigd (blz. 275), tegen artikelen, in het *Maçonnieke Weekblad* verschenen. Ook het aftreden van Prins Frederik, in 1820, als Grootmeester-nationaal der *Hoogere Graden* in Nederland, vond zijn oorzaak in het feit, dat niet „elk mensch" lid der hoogere graden kon zijn maar alleen „zoodanigen, welke tot een bijzonder leerstelsel behooren" — d.w.z. dat zij uitgesproken christelijk waren en den Joden uitsloten. (cf. de gegevens bij Mr. H. Maarschalk, *Geschiedenis van de Orde der Vrijmetselaren in Nederland,* (1872), blz. 200—211). De Prins was in dezen „liberaler" dan de hooge graden; ook inzake de uitsluiting der Joden in de Duitsche Loges, heeft hij herhaaldelijk zijn „invloed aangewend" om er verandering in te krijgen (cf. o.a. Maarschalk, *op. cit.*, blz. 269).

Groot-Loges was, om zijn medewerking in te roepen, tot het doen ophouden van de „gedeeltelijke uitsluiting" en „onbehoorlijke scheiding, die het stempel van vooroordeel en onverdraagzaamheid draagt", zooals zij het noemden. Zij kregen ten antwoord van den Prins, dat hij als Beschermheer op zich genomen had, om de fundamenteele reglementen der betreffende Groot-Loges te handhaven, die eischten, dat de inwijdelingen den Christelijken godsdienst belijdden, waaruit volgde, dat ook niet-Christelijke „Bezoekers" den toegang tot de Loges geweigerd behoorde te worden en dat hij dus zijn medewerking niet kon verleenen, voor een doel, dat met de verplichtingen van zijn Beschermheerschap in strijd was.[21]) Alle overige pogingen, door Fransche, Engelsche, Belgische en Nederlandsche Grootmachten ondernomen, om verandering ten gunste der toelating van Joden te bewerken, hadden geen resultaat : zelfs het verbreken der „vriendschapsbetrekkingen" door de Engelsche Groot-Loge in 1877 leidde niet tot het gewenschte doel.[22]) Zij bleven hun Yorksche Oude Constituties getrouw en Joden werden, tot het einde toe, niet aangenomen. Wel konden, vanaf het midden der negentiende eeuw (1849 en 1857 in de Pruisische loges ; in het Zweedsche stelsel nog later), Joden, die in andere Loges als Vrijmetselaar waren ingewijd, de bijeenkomsten in de drie Blauwe graden, als „Bezoeker" (een algemeen Maçonniek gebruik) bijwonen. Dat is de eenige concessie aan den tijdgeest, die deze Loges, tenslotte, gedaan hebben.

Deze houding der Oud-Pruisische Groot-Loges leidde er toe, dat — in strijd met de geldende Maçonnieke op-

---

[21]) Cf. *Archives Israélites*, 1844, blz. 645—647.
[22]) Cf.*Jaarboekje, op cit.*, blz. 101—102.

vattingen — *naast* deze Loges, door buitenlandsche Groot-Loges, in Duitschland, Loges werden gefundeerd, waar Joden wel aangenomen werden. De eersten daarvan werden in den Napoleontischen tijd gesticht, zooals *L'Aurore Naissante*, die van het Fransche Groot-Oosten uitging, later omgedoopt in *Zur Aufgehenden Morgenröthe*, in Frankfort a/d Main. Later vereenigden deze Loges zich tot zelfstandige Groot-Loges, die der zoogenaamde „humanitaire richting", die in voortdurenden strijd verkeerden met de Oud-Pruisische Groot-Loges; strijd, die zelfs met advertenties in de dagbladen gevoerd werd!

Wanneer wij nu deze historische gegevens overzien, dan blijkt op de eerste plaats, dat het feiten-materiaal, wat na critische schifting overblijft, uiterst beperkt is. Ja, zóó beperkt, dat alleen reeds daardoor duidelijk wordt, dat de verhouding van Jodendom tot Vrijmetselarij allerminst als van causalen aard genoemd kan worden. Uit de reëele gegevens, waarop een conclusie mogelijk ware, blijkt dan, dat de Vrijmetselarij iets geweest is, wat geheel en al *buiten* Joodschen invloed om, zijn huidigen vorm gekregen heeft. In de Middeleeuwen en tot 1717 toe, was het een Katholieke instelling, daarna een met een onbepaalder-Christelijk karakter, die nog de heele achttiende eeuw door, door de Vrijmetselaren zelf, als alleen voor Christenen bestemd, beschouwd werd. De Joden, die tegen het eind dezer eeuw aangenomen worden, in Engeland en Amerika het eerst, in Nederland en Frankrijk later, in de andere landen pas in de negentiende eeuw, worden in het begin door de Christelijke Vrijmetselaars als *indringers* beschouwd, die niet in de Vrijmetselarij thuis hooren. De Joodsche

penetratie valt ongeveer samen met de Fransche Revolutie en de daardoor in het leven geroepen „emancipatie" en „assimilatie" der modernistische Joden. In Engeland heeft dit iets eerder plaats, evenals in Amerika; in Duitschland, Oostenrijk, Spanje en Italië daarentegen later, — hetgeen overeenkomt met datgene, wat ons bekend is omtrent het aannemen van Joden in de Vrijmetselarij. *Daaruit blijkt onweersprekelijk, dat er verband bestaat tusschen de Joodsche emancipatie en het binnendringen van Joden in de Vrijmetselarij.*

Eenzelfde simultaneïteit vinden wij, wat de ideeën betreft, die de religieus-ontaarde christenen en Joden bij elkander brengt, buiten zoowel als in de Vrijmetselarij: „Zoodra de revolutie van 1789 de opvattingen van recht en tolerantie, waardoor zij (de Joden, K.) in de politieke gemeenschap opgingen, gepopulariseerd had, wierpen zij (de Joden, K.) zich dan ook met vuur op het Maçonnieke pad, waar in hun ooren, als een hemelsche muziek, die zoete woorden van broederschap, gelijkheid, philosophie en gerechtigheid weerklonken". [23]) Woorden, die den revolutionnairen tijdgeest eigen zijn, zoowel met de Joodsche als met de Christelijke traditioneele opvattingen in strijd en die slechts wapens zijn, om de traditioneele instellingen te ondermijnen en te vernietigen. Eerst wanneer dergelijke opvattingen zich meester hebben gemaakt van Joden *en* van Vrijmetselaren, hetgeen door den revolutionnairen tijdgeest bewerkt werd, konden zij elkander vinden en was het mogelijk, dat Joden in de Vrijmetselarij toegelaten werden.

Dat zij sindsdien, op enkele plaatsen, in zulke mate daarin toegetreden zijn, dat daar van een *overwegend*

[23]) W...., *op. cit.* in *Archives Israélites,* 1844, blz. 425.

Joodschen invloed gesproken kan worden, bewijst enkel, dat zij in deze instelling een instrument zagen, dat zij gebruiken konden.

Het bewijst niets over het vroegere verleden, noch over het wezen der Vrijmetselarij. Het bewijst enkel, daar alles er op wijst, dat zij essentieel Christelijk is, dat zij te dien aanzien is ingeschrompeld tot een onwerkzaam omhulsel, waarachter krachten werkzaam zijn, die geheel vreemd zijn aan haar wezen; — krachten, die zich o.a. uiten in het streven naar humanistische „vrijheid", „gelijkheid" en „broederschap" en waarvan in hooge mate moderne, van hun godsdienst vervreemde, Joden, werktuigen en exponenten zijn.

Maar ook hier generaliseere men niet: ieder tijdvak en elke maçonnieke groepeering is, ook in dat opzicht, op zichzelf te beschouwen en van al het andere te onderscheiden! Bekend is b.v. de sterke Joodsche inslag in de Oostenrijksche en Hongaarsche Vrijmetselarij tijdens en na den Wereldoorlog; daartegenover is in Frankrijk, waar ten tijde van Crémieux van een overwegend Joodsche invloed sprake is, na de wereldoorlog in verschillende groepeeringen een sterke anti-joodsche stemming merkbaar. [24]) Over de tweespalt, in dit opzicht, in de Duitsche Vrijmetselarij, spraken wij reeds; in de Vrijmetselarij in Engeland en de Engelschsprekende landen is de Joodsche „inslag" op de hoogere graden klaarblijkelijk zeer miniem: in ieder geval eischen die van hun candidaten een christelijke geloofsbelijdenis, inclusief die aan de Drieëenheid. [25]) Dit ales over één

---

[24]) Oscar de Férenzy in *La Juste Parole* van 5 Jan. 1937, blz. 7—8, die zich op het getuigenis van Marquès Rivière, een Katholiek anti-maçonniek auteur, die ex-vrijmetselaar is en uit eigen ervaring spreekt, beroept.

kam te scheeren, is dus geheel onjuist en in strijd met de werkelijkheid.

En juist omdat de christelijke rudimenten in de Vrijmetselarij onverwoestbaar bleken, gingen de moderne Joden er toe over een eigen vereeniging te stichten, de „B'nai B'rith": „Zoo kwam het, dat de menschheidsgedachte, nadat men haar plaatselijk in Christelijke vormen besloten had, een joodsch kleed kreeg. De Orde B'nai B'rith belichaamt het." [26]) Deze vereeniging, die met Vrijmetselarij niets te maken heeft (zij heeft er slechts enkele uiterlijkheden van geïmiteerd) voert nu de strijd voor de moderne Joodsche „belangen" op sociaal en politiek gebied, waarvoor men eerst — doch (enkele locale gevallen uitgezonderd) tevergeefs — de Vrijmetselarij heeft willen bruikbaar maken.

---

[25]) A. E. Waite *The Secret Tradition in Freemasonry* (1937), blz. 510.
[26]) *Zum 50-jährigen Bestehen des Ordens Bne Briss in Deutschland*, (1933), blz. 11.

HOOFDSTUK V

Over het Christelijke karakter van het Maçonnieke Symbolisme

„....les symboles, qui sont l'expression humaine des lois divines, ne se démontrent pas, ils s'exposent, et la conviction descend d'elle-même dans les âmes préparées à la recevoir."

LOUIS MENARD.

Het hoeft eigenlijk, na al hetgeen vooraf gegaan is, geen betoog meer, dat het Maçonnieke symbolisme niet „Joodsch", nog minder „heidensch", doch wezenlijk *Christelijk* van karakter wezen zal. Dit onderdeel der kwestie is echter, tot een beter begrip der zaak, belangrijk genoeg om er nochthans uitvoerig op in te gaan, vooral omdat men juist, bij gebreke aan historische feiten en gegevens, in het symbolisme de argumenten zoekt, die het „Joodsche" of „heidensche" karakter der Vrijmetselarij zouden „bewijzen".

Al die uitspraken echter, waarin verklaard wordt, dat men de beteekenis van de Maçonnieke symboliek in Joodsche of Heidensche leeringen kan vinden, berusten dan ook louter op onbegrip en onkunde : onbegrip omtrent het wezen van het symbolisme en onkunde omtrent de inhoud en de beteekenis zoowel wat het Maçonnieke symbolisme zelf betreft, als wat dat van Jodendom en Heidendom aangaat. Het Maçonnieke symbolisme is niet méér en niet anders „Joodsch" of „Heidensch", dan het

de Christelijke godsdienst zelf is. De geheele Liturgie is doordeesemd van dergelijke „Joodsche" overleveringen en het geheele Kerkelijke symbolisme is vol van symbolen, zoowel in de verwoording en in de denk-wijzen, als in de plastische ver-beeldingen, die aan het „Heidendom" „ontleend" zijn. In alle factoren der Christelijke Traditie komt dat voor en reeds in de Catacomben en bij de eerste Kerkvaders zijn daarvan voorbeelden in overvloed aan te wijzen. De Waarheid is immers één en er is geen enkel bezwaar tegen, om deze ook als zoodanig te erkennen en te accepteeren, wáár en wannéér dat van pas komt! Het is een eigenaardig-bekrompen opvatting om alles, wat in „oorsprong" van de Klassieken, de Joden, het Oosten, of welk buiten-Christelijk gebied ook, stamt, blindelings en onbegrepen als on-Christelijk voor te stellen. Dat is een specifiek-protestantsche opvatting: de groote leus van het Protestantisme was immers, in allerlei variaties, „terug naar de oorspronkelijke zuiverheid van het Evangelie", waarbij dan alles wat schijnbaar niet onmiddellijk op een Bijbeltekst was terug te voeren, als „heidendom" en „paapsche afgoderije" verworpen werd. Alsof een Waarheid ooit in strijd zou kunnen zijn met het Evangelie, met den Bijbel, en alsof deze louter een soort receptenboeken zijn, pasklaar voor het gebruik en door Jan en alleman te consulteeren! De Bijbel, zoowel het Oude als het Nieuwe Testament, belichamen goddelijke Wijsheid, die alzijdig toegepast en ontwikkeld moet worden, hetgeen in de Kerk vervuld is, en vooral in de Middeleeuwen een practische uitwerking tot op alle gebieden van het leven en het kennen verkreeg.

Wanneer dan elders waarheden aangetroffen worden, die een rol kunnen vervullen bij die toepassing en ont-

wikkeling, — wanneer er vormen en uitdrukkingen zijn, die daartoe bruikbaar geacht worden, dan is er geen enkele reden, waarom deze niet als zoodanig erkend zouden mogen worden en opgenomen in het geheel, dat ons als Christelijke Traditie verschijnt. Dat ligt, integendeel, volkomen voor de hand, aangezien de aspecten der Waarheid die bij voorkeur ontwikkeld zullen worden en de vormen waarin deze uitdrukking krijgen: het *kleed*, de *taal*, dus waarin zij verschijnt, grootendeels bepaald wordt door de physische en psychische gesteltenis van het volk, waarin zij woont. De historie leert dan ook, dat, wanneer het Christendom bij zijn verbreiding gevestigde vormen aantrof, welke de belichaming waren van bepaalde waarheden, het deze absorbeerde, kerstende en inlijfde in de geestelijke Orde des Christendoms, door ze te verbinden met, (terug te brengen tot) de Christelijke Beginselen. Want zij waren niet louter een bijkomstige „verrijking", die aan de Christelijke gegevens werd toegevoegd, het was geen „optelsom"; — maar zij waren de aanleiding tot de ontwikkeling der Christelijke Beginselen in bepaalde richting en langs bepaalde lijnen, die correspondeerden met de natuurlijke gesteltenis en aanleg van de volkeren, waar dergelijke vormen, reeds van oerouden oorsprong af aan, innig mee vergroeid waren. Dat proces is reeds bij de oudste Kerkvaders te onderkennen en heeft heel de Middeleeuwen door geduurd, zoodat in de verschijningsvormen van het Christendom, zoowel in wat in eigenlijken zin de Kerk genoemd kan worden, als vooral in de verschillende onderdeelen der Christelijke beschaving, allerlei elementen te ontdekken zijn, van velerlei oorsprong : Klassieke, Joodsche, Celtische, Germaansche, Slavische, Oostersche en speciaal Islamische,

die allen geabsorbeerd werden en geheel „gekerstend", doordat zij op de Christelijke Beginselen werden geënt. Het spreekt vanzelf, dat dit tevens een selectie inhield: alles wat „uitgeleefd" en „krachteloos" geworden was, alles wat aan oorspronkelijke waarheid had ingeboet en verdorven was, werd uitgestooten en alleen wat zuiver en levenskrachtig was, werd opgenomen en kreeg nieuwe levenssappen, zoodat alles wat de autochtone Tradities, die door het Christendom vervangen werden, aan waardevolle factoren bezaten, behouden bleef en als vernieuwd werd.

Dat proces, dat de geestelijke vitaliteit der Christelijke beginselen op éclatante wijze toont, had natuurlijk enkel in de onderdeelen, die de beschaving betreffen, op gróótere schaal plaats. De kunsten en wetenschappen vooral, danken de aard en de richting van hun ontplooïng grootendeels aan de inspiratie en het voorbeeld van die der andere, al dan niet in het Christendom overwonnen, beschavingen. Maar nergens was dat een slaafs overnemen of een imitatie; primair was, steeds en overal, het Christendom de geestelijke drijfveer en stuwkracht; primair waren steeds de Christelijke Beginselen, waarop dan het nieuwe gebouw, met een eigen, specifiek-Christelijk karakter, werd opgetrokken. De „vreemde" voorbeelden en invloeden, waren hier niet meer dan „aanleiding" tot eigen geestelijke activiteit; en niet meer dan „bouwmateriaal", somtijds in ruwen staat, somtijds pasklaar. De Graal-romans leveren een goed voorbeeld voor de kerstening van Celtische Tradities; de Scholastiek geeft er een voor die van Klassieke en Islamische doctrines.

In de Vrijmetselarij nu, is het karakter van het symbolisme zuiver *Pythagoreesch* en deze klassieke ge-

gevens werden eveneens in geheel-Christelijken geest en naar Christelijke beginselen her-ordend. Joodsch van oorsprong is het heelemaal niet, want tusschen het Klassieke en het Joodsche symbolisme is zulk een fundamenteel onderscheid, dat hier geen twijfel zelfs mogelijk is. Het Joodsche symbolisme is essentieel een *literair* symbolisme, dat onverbrekelijk verbonden is aan de *sacrale taal*: het Hebreeuwsch. De elementen, waarmede het werkt zijn de *letters* en de *woorden* van den sacralen tekst en de getalswaarde, die aan die letters gegeven wordt, is ondenkbaar zonder die letters zelf. [1]) Het woord, van Griekschen oorsprong, waarmede men die manipulaties aanduidt: „Gematria" is dan ook niet afgeleid van „Geometrie" [2]) maar van „Grammateia"; — met geometrie heeft het geen enkel verband en is iedere taalkundige overeenkomst tusschen deze woorden ipse facto uitgesloten. — Het Klassieke symbolisme daarentegen is een specifiek *geometrisch* symbolisme en onverbreekbaar verbonden aan *de ruimte*. In het Pythagorisme hebben de getallen en de geometrische figuren een bepaalde overeenkomstige beteekenis, zoodat hier het getal essentieel met de correspondeerende geometrische figuur verbonden is. Een verband tusschen de getallen en de letters van het alphabet, kenden de Klassieken niet — er zijn ten minste geen gegevens voorhanden, die daar op wijzen en de speculaties, die men daarover bij enkele Kerkvaders aantreft, zijn kennelijk een transpositie van het Kabbalistische symbolisme en

---

[1]) In het volgend hoofdstuk geven wij een duidelijk sprekend voorbeeld daarvan, toegepast door Middeleeuwsche bouwgilden.
[2]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 53, gebruikt die vermeende overeenkomst van Gematrie met Geometrie, om heidensche invloeden op de Kabbalah en aldus „Kabbalistische" invloed op de Maçonnieke symboliek, te suggereeren!

verraden dit duidelijk voor wie eenigermate met dit laatste op de hoogte is, alsmede door de gekunsteldheid en het feit, dat het alleen voor enkele speciale woorden opgaat en verder niet toepasselijk is. Dat laatste wijst er duidelijk op, dat het iets is, wat niet inhaerent is aan het Grieksch of het Latijn : wanneer zulk een symbolisme organisch met een taal verbonden is, is het algemeen en zonder uitzonderingen, op die taal toepasselijk. Omgekeerd, kennen de Joden het zuiver Geometrische symbolisme, zooals dat o.a. in het Pythagorisme tot uiting komt, niet. Daar is de geometrische figuur als het ware *het lichaam* van het getal (het cijfer is er dan, als we in deze beeldspraak willen volharden, *het kleed* van) en heeft deze Geometrie een kosmologische beteekenis, geeft zij een beeld van de innerlijke structuur van den Kosmos, van de Harmonie van het Al. In het Joodsche symbolisme wordt, bijvoorbeeld, het ontstaan der wereld symbolisch voorgesteld door de successievelijke productie der (Hebreeuwsche) letters ; in het Pythagoreesche symbolisme door de successievelijke productie der Geometrische figuren, enz.

Nu is het Maçonnieke symbolisme een overwegend Geometrisch, een ruimtelijk symbolisme, zooals trouwens te verwachten is van een symbolisme, dat oorspronkelijk deel uit maakte van de bouwkunst. Het bestaat uit geometrische figuren en de werktuigen om deze voort te brengen : punten, lijnen, driehoeken, veelhoeken, — passer, winkelhaak, schietlood, waterpas, enz. Overal komt tot uiting het bouwen aan een „Tempel" en alles is uiteindelijk daarop gericht. Die Tempel is het synthetische beeld van de Kosmos (zooals iedere Tempel, in elke traditioneele bouwkunst, een *Pantaculum*, een verkleind, synthetisch Universum is) en dat symbolisme,

geheel overeenkomstig het Pythagoreesche symbolisme, geeft de structuur en de wetmatigheid van den Kosmos aan: van den grooten Kosmos en van den kleinen Kosmos, (hetzij den mensch zelf of het te bouwen Werk), waartusschen een alzijdige *analogie* bestaat.

Dat Pythagoreesche symbolisme is geheel in het Christendom opgenomen en gekerstend. Het werd geheel samengesmolten met Bijbelsche figuren en symbolen, speciaal die welke kosmologisch interpreteerbaar waren, zooals die van het Scheppingsverhaal, de Salomonische Tempelbouw, het eerste hoofdstuk van het St. Jans-evangelie, de Apocalyps, en dergelijke. Het werd dus van zijn Klassieke „legenden" ontdaan en met Christelijke samengeweven. Apollo (de Zon) verdween en Christus nam zijn plaats in; de beide Zonnewenden werden (zooals overal in de Christelijke Traditie) tot de beide Sint-Jansfeesten; de Tempel (van Eleusis?) werd vervangen door een anderen Tempel, die evenzeer een beeld was van het Heelal: de Salomonische Tempel,[3]) en zoo met alles, waar tot zulk een substitutie aanleiding was.

De symbolen, die aldus tot heden toe in de Vrij-

[3]) Om de Salomonische Tempelbouw tot een soort samenvatting van Joodsche politieke heerschappij-strevingen te kunnen maken, zegt Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.* blz. 98, dat deze niet bij de bouwgilden voorkwam „want dezen interesseerden zich voor den tempel van Salomon even weinig als voor het paleis van Semiramis." Dat is letterlijk on-zin, want de Salomonische Tempel was het oer-beeld, het ideale voorbeeld, waarop ALLE christelijke kerken en kathedralen, vanaf Constantijn, gebaseerd zijn. Cf. A. Kempeneers. *Le Type des Eglises, bâties par et depuis l'Empereur Constantin, ou Analogies des Anciennes Basiliques Chrétiennes avec le Temple de Salomon et leurs différences avec les Basiliques Profanes.* Liège, 1881. Ook in Alberdingk Thijm's *Hoofdstukken over de Heilige Linie,* liggen vele gegevens verspreid, die hierop wijzen. Het rijke materiaal, waaruit dit boek is opgebouwd, kan overigens met vrucht gebruikt worden, tot een juister begrip van het Maçonnieke symbolisme.

metselarij werden overgeleverd, zijn dan ook een integreerend bestanddeel van het Christelijke symbolisme geworden en overal, vanaf de Catacomben, in de Christelijke kunsten terug te vinden. Iedere uitvoerige iconografie kan daarover voldoende uitsluitsel geven, en aanstonds zullen wij er eenige voorbeelden van aanhalen.

Als *secundaire* „bron" van het Maçonnieke symbolisme moet dan het Hermetisme, de Alchemie beschouwd worden. Ook deze is van vóór-Christelijke herkomst (n.l. uit Egypte en uit de Klassieken) en vooral in Alexandrië, op analoge wijze als wij hiervoor betreffende de Geometrie aangaven, gekerstend en in de Christelijke Traditie overgegaan. Het is eveneens een kosmologische wetenschap, maar al is het object hetzelfde als dat der Geometrie, het oogpunt van waaruit dat beschouwd wordt is anders en daardoor is het een daarvan te onderscheiden wetenschap. Als derde „bron" moet nog de Ridderschap genoemd worden, die vooral vele Celtische elementen in zich heeft opgenomen en die eveneens op een kosmologisch symbolisme gebaseerd is. [4]) Hier, in de overeenkomst als kosmologie, vanuit verschillend oogpunt beschouwd, ligt trouwens ook de reden van de innige band tusschen de Vrije Metselarij, de Alchemie en de Ridderschap, die reeds door velen geconstateerd is, maar niet voldoende verklaard kon worden. Dat is iets, wat de heele Middeleeuwen door bestaan heeft. Het einddoel van alle drie dezer kos-

[4]) Over deze functie der Ridderschap, leze men met vrucht Dante's *De Monarchie*, speciaal III, 16, waarin hij als functie van den Keizer stelt: de menschheid „volgens philosophisch onderricht, tot haar tijdelijk geluk te brengen", het Aardsch Paradijs, het Hart der Wereld: een Koninklijke Kunst. Het spreekt vanzelf, dat de normale verhouding, zooals zij ook in de Middeleeuwen bestond, die is, dat op deze „Koninklijke Kunst" een „Sacerdotale kunst" aansluit!

mologische Inwijdingen was een zoodanig verstaan en assimileeren van de wetmatigheid en de orde der geheele Natuur, dat men doordrong tot haar „Hart", tot haar Middelpunt, vanwaaruit zij haar zijn en haar bestaan ontving. Zooals iedere oude wetenschap, was ook deze kosmologie geen beschouwing van de natuur op zichzelf, als zelfgenoegzaam en onafhankelijk geheel, maar de natuur werd hier gezien als afhankelijk van hoogere Beginselen en als, in haar Orde en Harmonie, een beeld te zijn van een hoogere wereld.

Zoodoende treffen wij er telkens rechtstreeksche verwijzingen naar die hoogere Wereld in aan, — en dat is het wat deze kosmologische wetenschap een essentieel Christelijk karakter geeft. De geheele Natuur werd gezien, als door Christus voortgebracht en door Hem bewogen en in stand gehouden. [5]) Hier is dus geen sprake van „naturalisme"; integendeel, want de Natuur, de Schepping, had geen eigen waarde, maar was geheel afhankelijk van een hooger Beginsel. Wanneer moderne Vrijmetselaars de Vrijmetselarij dan ook als „naturalisme" beschouwen, is dat louter een ontaarding, doordat men het karakter der natuur miskent en haar van de hoogere Beginselen los maakt. Ook de opvatting, dat Vrijmetselarij iets is als „natuur-godsdienst" (een contradictio in terminis!) berust op een gelijksoortige ontaarding, waarbij dan komt een onbegrip omtrent den aard van het ritueele karakter der Vrijmetselarij : haar riten zijn géén godsdienstige riten, maar „wetenschappelijke" riten, die kennis en inzicht mededeelen : kennis en inzicht omtrent de Orde in de Schepping, die een gesluierde afbeelding is van de Orde in het Ongeschapene.

---

[5]) Cf. *Hand.* 17 : 28 ; *Jo.* 1 : 3 ; *Col.* 1 : 15-16 ; *Hebr.* 1 : 2.

Dat leeren de „Oude Plichten" der Middeleeuwsche bouwgilden, als zij allen, unaniem, verklaren dat de Vrijmetselarij identiek is met Geometrie en deze Geometrie te verstaan is als de synthese van de zeven Vrije Kunsten, die allen ofwel door de Geometrie gegrondvest zijn, ofwel er in begrepen zijn. Een echo daarvan vinden wij nog na 1717 in de volgende uitspraak : „Door middel der *Geometrie*, die zoowel de basis is der Vrijmetselarij als van alle andere wetenschappen, vorschen wij de Wijsheid, Kracht en Schoonheid na, die in alle wonderbare werken van den grooten Maker der Natuur uitgespreid is en dan brengen wij ze, met bewondering, terug tot hun al-wijze, al-machtige en hoogst-beminnenswaardige Oorsprong. Door deze aanschouwing der goddelijke Volmaaktheid, worden wij er natuurlijk toe gebracht, navolgers daarvan te zijn en degene, die het dichtst dit heerlijke Model evenaart, is ontegenzeggelijk de uitstekendste in de uitoefening der menschelijke werkzaamheid." [6]) Dat dit idee niet geheel verloren is gegaan, bewijst het volgende citaat, waarin een volkomen juiste omschrijving van Vrijmetselarij gegeven wordt : „Het Maçonnieke symbolisme is een zichtbare vorm van een philosophische synthese, van transcendenteele of abstracte orde. De begrippen, die door de symbolen der Vrijmetselarij voorgesteld worden, kunnen geen aanleiding zijn tot eenig dogmatisch onderricht ; zij ontsnappen aan de concrete formules der gesproken taal en kunnen niet in woorden vertaald worden. Het zijn, zooals zeer juist is gezegd, Mysteriën, die zich aan de profane nieuwsgierigheid onttrekken ; dat wil zeggen : Waarheden, die den Geest

[6]) *The Free-Mason's Pocket-Companion*, by W. Smith, London 1736, blz. 1.

niet vatten kan dan na er zorgvuldig op voorbereid te zijn. De voorbereiding tot het inzicht in de Mysteriën wordt, op allegorische wijze, in de Maçonnieke Inwijdingen opgevoerd. Die beproevingen hebben, in tegenstelling met wat men zich daarover wel heeft ingebeeld, heelemaal niet ten doel om de moed of de moreele qualiteiten van den aannemeling te laten uitkomen; zij stellen een onderricht voor, dat de denker zal moeten onderkennen, om het dan, in heel zijnen loop als ingewijde, te overdenken." [7])

Het is dan ook niet mogelijk, om een symbool door een enkel woord of een korte, alles samenvattende, definitie te vervangen. Daarvandaan, dat het symbolisme zoo zeer ten prooi valt aan allerlei fantastische en willekeurige interpretaties. En toch is het *echte* symbolisme een „exacte" wetenschap, waarvan men echter de „taal" en de „wetten" dient te verstaan, voordat men zich op dat gebied beweegt. Want het symbolisme berust op de universeele wet der „correspondenties" tusschen de verschillende „werelden". Het vóóronderstelt een kennis van de hierarchische orde der dingen, waarbij ieder verschijnsel gezien wordt als de uitdrukking van het Beginsel, waardoor het bepaald wordt. Ieder ding is dan een symbool van het hoogere beginsel, waardoor het bepaald wordt; iedere wetmatigheid is dan een symbool van het beginsel, waardoor zij veroorzaakt wordt. Hier is dus geen plaats voor vaagheid, noch voor fantasie, doch enkel voor kennis en inzicht.

[7]) Groupe Maç. d'Etud. Init. *Rituel Interprêtatif pour le Grade d'Apprenti*, (1893). De officiëele rapporteur op het Maç. convent in Frankrijk van 1865, formuleerde het eveneens geheel juist, door te zeggen, dat de Vrijmetselarij „zich er toe beperkt, het zijnde te verklaren, door middel van haar riten en symbolen", maar vandaar tot de „afschaffing" van den Opperbouwheer des Heelals is een stap, waarvan de consequentie ons, ten eenen male, ontgaat!

Fantasie, bijvoorbeeld, is het, wanneer men aan allerlei symbolen een sexueele beteekenis geeft, zooals een tijd lang de mode is geweest in rationalistische milieu's, en nu door de Psycho-analyse, op nog giftiger schaal, wordt voorgestaan. Steeds geldt als grondwet, dat een symbool de uitdrukking is van een werkelijkheid van *hooger* orde; dat is de bestaansreden en het wezen er van. Dergelijke symbolen [8]) geven een kosmologisch en een metaphysisch gebeuren weer; gebeuren dat óók door sexueele motieven gesymboliseerd kan worden. De kosmologische beginselen essentie-substantie, actief-passief (of plastisch), geven er ruimschoots aanleiding toe. Het sexueele is immers zelf ook symbool van een hoogere werkelijkheid! [9]) Anderzijds is de veelvuldig voorkomende verklaring van astronomische symbolen als „sterrendienst", grootendeels fantasie. De hemellichamen en hun wetmatigheid zijn symbolen voor een *hooger* werkelijkheid, en alleen in enkele gevallen van degeneratie, zou men terecht van „sterrendienst" kunnen spreken. Maar dat is geenszins de oorspronkelijke en werkelijke beteekenis van de astronomische figuren en het is zelfs de vraag, of de werkelijke *astrolatrie*, waarmee men sinds Dupuis en Volney zoo kwistig is, wel ergens is voorgekomen!

Het spreekt vanzelf, dat een echt symbool, zonder iets van zijn exactheid in te boeten, meerdere be-

---

[8]) Vele voorbeelden, met hun onzinnige interpretaties, door Vrijmetselaars er aan gegeven en goedgeloovig overgenomen in Jac. P. van Term, vooral in *Van Heidendom, op. cit.* blz. 14-58.

[9]) Men zie hierover slechts het *Hooglied*, en de bekende passage, waarin St. Paulus het huwelijk teekent als een symbool van Christus en de Kerk, *Ephes.* 5 : 22-32. cf. ook een zeer belangrijk artikel van Dr. A. Hoegen, „De Symboliek van het Huwelijk" in *Nederlandsche Katholieke stemmen*, April 1937, 37e jaargang, blz. 135 ev.

teekenissen kan hebben, al naar de omgeving waarin het voorkomt. Dat is een logisch gevolg van de analogie, die noodzakelijk bestaan blijft, wanneer eenzelfde iets vanuit verschillend oogpunt beschouwd wordt. Een symbool kan, bijvoorbeeld, een godsdienstige, een metaphysische, een geometrische, een hermetische en een algemeen-cosmologische beteekenis hebben, maar die beteekenissen hebben dan noodzakelijk eenig verband met elkander. De zon, bijvoorbeeld, kan zoowel Christus, als de Waarheid, de Eenheid, de Kennis, of het Licht voorstellen. Bovendien kunnen tal van symbolen een twee-ledige beteekenis hebben, die men als weldadig en kwaadaardig kan aanduiden. De slang bijvoorbeeld, is zoowel het symbool van Christus als, anderzins, van den Satan. Het hangt er heelemaal van af, in welke omgeving, in welke verhouding en in wat voor situatie een symbool voorkomt. Het zij daarom nogmaals gezegd, dat het symbolisme een wetenschap is, die, als elke wetenschap, van den beoefenaar kennis vereischt omtrent haar methoden, wetten en gronden, alsmede de noodige eruditie en vaardigheid. Het is als een bijzondere „taal", die men moet leeren om haar te verstaan; interpretaties en verklaringen op „het gevoel" of op oppervlakkige „overeenkomst" berustend, hebben geen enkele waarde.

Wij meenen hiermede voldoende aanwijzingen gegeven te hebben, om een beter begrip voor het symbolisme in het algemeen en voor het Maçonnieke in het bijzonder, mogelijk te maken. Bovenstaande beschouwingen bevatten, zij het zéér in het kort, alles wat noodig daartoe is en vereischen enkel verdere uitwerking en toepassing. Het valt buiten het bestek en de bedoeling van het onderhavige werk, om er verder over

uit te wijden ; alsook om een volledig inzicht te geven in de Vrijmetselarij, haar wezen, haar riten en haar symbolen. Het veronderstelt, dat den lezer reeds een en ander over het onderwerp weet, zoodat hij zelf verschillende toepassingen kan maken. Overigens is het stof, zooals wij reeds in de inleiding opgemerkt hebben, voor een afzonderlijk werk. Wanneer wij slechts duidelijk hebben kunnen maken, in welke richting men te zoeken heeft, wanneer men er dieper op in wil gaan en dat het soort verklaringen, dat meestal opgeld doet, zinloos is, is het doel dat wij ons hier gesteld hebben, bereikt.

Wij willen hier dan alleen nog even ingaan, op een bepaald soort „verklaringen", die alles wat de Vrijmetselarij aanbiedt, als „Joodsch" meenen te moeten interpreteeren, hetgeen ons tevens de gelegenheid zal bieden om eenige symbolen nader te bespreken.

Zoover ons gebleken is, is die verklaring zèlf door Joden, al dan niet Vrijmetselaars, in het leven geroepen en gepropageerd. Wanneer men alle Bijbelsche figuren, voorstellingen, legenden en uitdrukkingen, die in de Vrijmetselarij voorkomen, als kenmerk van haar „Joodsche oorsprong" en „Joodsche wezen" wil doen gelden, dan moet men eerst een streep halen door de Kerk en zijn oogen sluiten voor de fundamenteele en ingrijpende omvorming, die de Joodsche Traditie in en door Christus heeft ondergaan. [10]) Zij behooren tot het zelfde genre van agitatie, als dat, hetwelk in Christus de Goddelijkheid ontkent en in het Christendom zelf slechts een soort af-takking van het Jodendom ziet. Zij zien die dingen louter door een modernen Joodschen

10) Zie hiervoor Hoofdstuk III, voornamelijk blz. 97.

„bril" en degenen die hen napraten, die allerlei Christelijke waarden, van welken aard deze ook zijn, als „Joodsch" voorstellen, zijn slechts epigonen van dit moderne Joodsche criticisme en zien de dingen evenzeer louter door een Joodschen „bril", ook al zijn zij overigens geheel anti-Joodsch ingesteld. Het spreekt vanzelf, dat voor ieder Christen, geen enkel gegeven, dat verklaarbaar is door den Bijbel of door de Christelijke overlevering, als „bewijs" kan gelden voor Joodsche invloed of voor Joodsch karakter. De „uitsluiting van de vrouw" in de Vrijmetselarij „Kabbalistisch" te noemen, [11]) als bij St. Paulus hetzelfde te vinden is, en bij hem niet alléén ; de „Jacobsladder" van „zuiver Joodschen oorsprong" en als bewijs voor Joodsche invloed, voor te stellen, [12]) terwijl dit een Bijbelsch gegeven is, dat overigens ook elders in de Christelijke symboliek voorkomt ; figuren als Hiram, Ruth en Jephta voorstellen als „een symboliseering van het brengen van de victorie aan Israël door niet-volbloed-Joodsche hulp" [13]) en analogiën tusschen de twaalf aartsvaders en de twaalf stammen Israëls als Joodsch voor te stellen, [14]) terwijl dit evenzeer in de Liturgie der Kerk gebruikelijk is — dergelijke methoden verraden een mentaliteit, die geheel is gehypnotiseerd door een anti-christelijk drogbeeld en de „Judaïseering" van alle Christelijke symboliek in de hand werkt. De funeste uitwerking van zulk een onwaardig procédé heeft natuurlijk zijn terugslag op héél het gebied van de Christelijke symboliek en het vormt, bij zeer velen, een mentaliteit, die het Bijbelsche niet anders meer zien kan dan als uitdrukking eener Joodsche

[11]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.,* blz. 55.
[12]) *Ibid.* blz. 69.
[13]) *Ibid.* blz. 111-122.
[14]) *Ibid.* blz. 72, 73, 100, 130, 148.

machts-streving : een mentaliteit, die moordend is voor het Christelijk besef.

Daarbij komt dan nog, dat de evident-Christelijke symbolen en teksten, voorgesteld worden als „schijn-christelijk", als een handigheid om de Christenen te verblinden. [15]) Hoe kan het anders, wanneer iemand dat allemaal serieus in zich opneemt, of hij zal in *al* dergelijke Oud-Testamentische beelden louter verkapte pogingen tot „Judaïseering" gaan zien en volkomen rijp zijn om, als hem ook *die* propaganda bereikt, met de moderne Joodsche invloeden tevens het Christendom als een Joodsche machts-factor te verwerpen! In dat opzicht slaat de oneerlijkheid en de onjuistheid der meeste anti-Maçonnieke propaganda op het Christendom zelf terug. En dat alléén, omdat men het onderscheid niet weet te maken tusschen de woorden en daden van moderne Vrijmetselaars en het echte Maçonnieke symbolisme, dat van zuiver-Christelijken huize is.

Wil men zich daarvan overtuigen, dan neme men de ritueele teksten uit de achttiende eeuw. Deze immers zijn veel expliciter en zoo onmiskenbaar Christelijk, dat ook voor dengene, die verder weinig begrip er voor heeft, geen twijfel mogelijk is. De latere teksten zijn niet veranderd, maar er is veel in gesnoeid en uit weg gelaten, omdat het niet meer overeenkwam met de „geest des tijds", die ook in de Vrijmetselaars-organisaties was doorgedrongen. Zij zijn, zooals zeer karak-

---

[15]) *Ibid.* Passim. Juist het feit, dat er zoovéél is, wat zóó sprekend Christelijk is, dat men het onmogelijk ontkennen kan, gevoegd bij het andere feit, dat alles wat op „Joodsche" bron wordt teruggevoerd, óók als Christelijk te verklaren is, ontneemt aan de argumenten van deze orde iedere bewijskracht. Alléén als men symbolen aan kan wijzen, die *uitsluitend* Joodsch zijn en *niet* Christelijk geïnterpreteerd *kunnen* worden, zouden deze iets bewijzen.

teristiek gezegd werd, „gephilosofeerd", d.w.z. van hun sprekend-Christelijke karaktertrekken ontdaan, zoodat er alleen het geraamte overbleef, wat een „neutraal" karakter had en voor iedereen, ook de ongeloovige rationalist, aanvaardbaar leek. Enkele voorbeelden uit de oude Fransche ritualen mogen dat duidelijk maken. In de Meestergraad werd de eed steeds op het Nieuwe Testament afgelegd; in de graad van „Entered Apprentice" werd de candidaat naar zijn „doopnaam" gevraagd en legde hij de belofte af op het Nieuwe Testament. In de graad van „Geheim Secretaris" (Intimate Secretary) wordt gezegd, dat de Bijbel de beide Testamenten moet bevatten en wordt elders verklaard, dat het Kleinood van de graad, een driehoek, de drie theologische deugden, Geloof, Hoop en Liefde voorstelde. Voor de graad van „Uitverkorene van Negen" is het Evangelie een vereischte en in die van „Sublieme Uitverkorene van Twaalven" moet de candidaat zweren de Christelijke Godsdienst tot zijn laatsten droppel bloed te verdedigen. In tal van Graden moet de Candidaat beloven zijn „Heilige Godsdienst" trouw te zullen blijven, bidt hij om hulp tot God en zijn Heilig Evangelie, enz. enz. Alles wat het Oude Testament betreft, werd in deze ritualen onmiskenbaar duidelijk voorgesteld met betrekking tot het Nieuwe Testament. De voorbeelden liggen er voor het grijpen.[16])

Al deze specifiek-Christelijke herinneringen zijn, voor het meerendeel, uit de ritualen verdwenen in den loop

---

[16]) De voorbeelden ontleenen wij aan A. E. Waite, *The Secret Tradition in Freemasonry*, (1937), blz. 12, noot. In dit werk, dat een monument van 658 blz. ten gunste van het Christelijk Karakter der Vrijmetselarij en aldus uitstekend gedocumenteerd, mag heeten, zijn een overvloed van dergelijke voorbeelden te vinden, speciaal op blz. 169 e.v., Hoofdstuk: „Christology of the secret Tradition".

der negentiende eeuw. Maar het spreekt dan toch vanzelf, dat hetgeen er thans nog van deze riten is overgebleven, alsmede van de erbij behoorende symbolen, alleen legitiem geïnterpreteerd kan worden in den geest van die vollediger teksten. Wil men de werkelijke beteekenis, die riten en symbolen hebben, achterhalen, dan moet men, op de eerste plaats, zijn licht op steken bij die oudere uitvoeriger ritualen en bij de ritueele commentaren, de z.g. „instructies", die er toen bij gegeven werden. Dan alléén zal men iets verstaan van den geest, waarin het gansche Maçonnieke symbolisme te begrijpen is en bestaat er de mogelijkheid, dat men de juiste beteekenis er van kan achterhalen. Alle latere interpretaties, die op rationalistischen, humanistischen en on-godsdienstigen geest berusten, die a- of antichristelijk zijn, mogen niet als Maçonniek-orthodox gelden en zijn geen echt-Maçonnieke interpretaties, doch individualistische fantasieën.

De meeste van die moderne would-be interpretaties, die door Vrijmetselaars en door anti-Maçonnieke auteurs ten beste gegeven worden, zijn niet alleen in strijd met het Christelijk karakter der vollediger teksten, maar zijn ook veelal on-zin, in den letterlijken zin van het woord. Wij spreken dan nog niet eens van Taxil en zijn volgelingen, die, welbewust en met opzet, tal van symbolen en afkortingen, waarvan de beteekenis nog zeer goed bekend was, vervalschten. Een enkel voorbeeld ter opheldering. In de zesde Graad van het „Moderne Stelsel", Ridder van het Oosten genoemd, komt een brug voor op het tableau, op de boog waarvan de letters L.D.P. staan. Daarvan heeft men gemaakt: Lilia Destrue Pedibus, Trap de leliën onder den voet,

het aldus voorstellende alsof hier een samenzwering tegen het Fransche Koningschap in werking was.[17]) Anderen verklaren het als „Liberté de Presse"[18]), terwijl de beteekenis er van, volgens het ritueel en geheel logisch in verband met de rest, luidt: „Liberté de Passage, Vrijheid van Doorgang"... Een ander, laaghartiger voorbeeld, geven de letters „A.N.D.L.T.S.E.I.T.", die door de la Rive ingevuld worden als „A Notre Dieu Lucifer Très Saint Et Infinie Toujours", terwijl de juiste en algemeen geldende en bekende beteekenis er van moet luiden: „Au Nom De La Très Sainte Et Indivisible Trinité." Zulke procédé's zijn beneden iedere qualificatie.

Enkele andere voorbeelden, die meer aan onwetendheid dan aan kwade trouw toe te schrijven zijn, mogen dit hoofdstuk besluiten. De bekende term „Landmerken" noemt men gaarne „een begrip van Joodschen oorsprong".[19]) Volgens het Cooke-Ms. der „Oude Plichten", dat uit het begin der vijftiende eeuw dateert en van de Middeleeuwsche bouwgilden stamt, luidde de oude overlevering, dat de Egyptenaren de Geometie uitvonden, omdat zij door de overstroomingen genoodzaakt waren de weggespoelde *landmerken* te herstellen. Deze stellen het dus voor als van Egyptischen oorsprong. Hoe dat echter ook zij, in de moderne Vrijmetselarij is de term geen insluipsel door Joden aangebracht, maar een term, die uit de Middeleeuwsche bouwgilden stamt, en daar beteekende: het middelpunt en de vier hoekpunten, die werden uitgezet, voordat men met het bouwen aanving.

---

17) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.* blz. 167.
18) *Ibid.* blz. 167. Ook vindt men wel: „Liberté de Penser"!
19) *Ibid.* blz. 56.

Het „Schootsvel" der Vrijmetselaren, wordt voorgesteld als een „Joodsch insluipsel" en moet dienen om de Joodsche invloed te bewijzen, ofschoon „men meenen zou, dat althans dit tooisel toch wel van de bouwgilden afkomstig zou zijn". [20]) Edoch... het is inderdáád uit de bouwgilden afkomstig, hetgeen o.a. het volgende bewijst: „Omstreeks het jaar 1450, gedurende de regeering van Hendrik VI, sloot eene Bouwcorporatie in Engeland een contract met de kerkmeesters in het graafschap Suffolk, waarbij deze bedong, dat elk werkman een wit *tablier* (schootsvel) en een paar witlederen handschoenen zoude ontvangen..." [21])

Het kruis, in den vorm eener T (Tau), dat in de Christelijke Iconografie veelvuldig voorkomt, wordt voorgesteld als „door de Joodsche Gnosis in de Kabbalah overgenomen", [22]) terwijl elders toch een andere oplossing aangeboden wordt, als wij lezen, dat in den Graad van „Ridder van de Koperen Slang" het symbool der T, waaromheen een slang geslingerd is, voorkomt. [23]) Het is het symbool van Christus en diens Kruis, en heeft niets met Gnosis of Kabbalah te maken. Aldus werd het reeds door de Kerkvaders verklaard.

Over de Salomonische Tempel in de Vrijmetselarij hebben wij reeds voldoende gezegd, zoodat wij hierover kort kunnen zijn. Het symbool is, zooals wij enkele bladzijden terug hebben aangetoond, uit de Bouwgilden afkomstig en een essentieel onderdeel van de Christelijke bouw-kunst. De vergeestelijkte be-

---

20) *Ibid.* blz. 76.
21) *Nederl. Jaarb. voor Vrijm.*, 5852 (1852), blz. 122.
22) Jac. P. van Term, *Driehoek, op cit.*, blz. 129.
23) *Ibid.* blz. 153.

teekenis er van, in den zin, dat de Mensch een Tempel is waarin de Godheid woont, is zóó Christelijk, dat men bij het elementaire onderricht al leert, dat „ons lichaam een Tempel van den H. Geest" is. In het Nieuwe Testament komt het veelvuldig voor (o.a. *S. Jo.* II ; 21 ; *1 Cor.* III : 16) en de Kerkvaders hebben er menige diepgaande beschouwing aan gewijd. Dat het in de Vrijmetselarij een „embleem" van het glorie-tijdperk van Juda's macht en aanzien onder de volken" [24]) zou zijn, en dat dus degene, die aan dezen Tempel bouwt, een soort „handlanger" van moderne Joodsche strevingen, die zulk een glorietijdperk van heerschappij over de Christenen willen vestigen, [25]) zou zijn, is louter conjectuur en berust op slechts één enkele bron : op Eliphas Lévi, die men eerlijkheidshalve noch als Joodsche, noch als Maçonnieke bron kan laten gelden.[26]) De beteekenis van den Tempelbouw in de Vrijmetselarij, is geheel conform de Christelijke beteekenis daarvan ; — wanneer er zelfs enkele Joden zouden te citeeren zijn, die de these van het „Judaïsme" zouden bevestigen, dan bewijst dat niets anders, dan dat deze personen in dat symbool leggen, wat zij er gaarne door uitgedrukt zagen en dat bij hen de wensch de vader der gedachte is. Het zegt niets over de Maçonieke beteekenis er van, die een geheel andere is, zooals wij reeds gezien hebben.

Ook de beide zuilen, Jachin en Boaz, die in elke Loge voorkomen en vele der Tableaux versieren, worden als teeken van Joodsche invloed weergegeven. [27]) Doch... ook deze zijn aldus uit de oude Bouwgilden

---

[24]) *Ibid.* blz. 88.
[25]) Zie o.a. *Ibid.* blz. 91.
[26]) Zie Hoofdstuk VII.
[27]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 62 e.v.

afkomstig. Wat zijn de beide torens, die iedere Kathedraal tooien, anders dan deze beide zuilen? Maar zij komen ook voor, in den vorm waarin de Vrijmetselarij ze thans nog kent. In den dom van Würzberg, aan weerszijden van de doodenkamer, staan twee zuilen, op welker kapiteelen resp. de beide woorden Jachin en Boaz zijn uitgehouwen! Deze zuilen zijn afkomstig van de Nieuw-munsterkerk uit diezelfde stad, welke kerk aan Johannes de Dooper was toegewijd en in het begin der elfde eeuw door Bisschop Hendrik I, Graaf van Rottenburg, werd gebouwd. [28]) Dat bewijst, dat deze kolommen reeds bij de Bouwgilden in eere waren!

Het Maçonnieke jaar, ook dat is als een Joodsche inslag aangemerkt, ofschoon men erkennen moet „hoewel niet zuiver overeenstemmend." [29]) De Joodsche jaartelling rekent echter vanaf 3.761 voor Christus, terwijl de Maçonnieke met 4000, 4004, of anderszins, rekent, doch *nimmer* met het juiste Joodsche getal, zoodat de Joden die het zoogenaamd invoerden, wel erg slecht op de hoogte zijn geweest. Deze Maçonnieke jaartelling, rekent, zeer logisch voor een kosmologische Inwijding, met het begin der wereld en noemt haar tijdrekening „Jaar des Lichts" of „Jaar der Wereld", hetgeen met Jodendom niets te maken heeft. De boven genoemde getallen zijn die, welke betrekking hebben op de normale en orthodoxe Vrijmetselarij; enkele extravaganties van lateren tijd, die dichter bij de Joodsche wijze van rekenen aansluiten, kunnen toch geen norm zijn en zijn volkomen te verklaren, uit de zucht

---

[28]) *Jaarboekje, op cit.* blz. 122-123. Zij komen ook, in de „Oude Plichten" voor, als de twee zuilen, waarop voor de zondvloed alle Wijsheid gebeiteld was en waarvan er een door Hermes en een door Pythagoras gevonden werd!

[29]) Jac. P. v. Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 84 e.v.

om zoo juist mogelijk met „Jaren der Schepping" te rekenen; een verlangen, dat eigenlijk geen doel heeft, aangezien heel deze tijdrekening in Maçonnieken zin een symbolisch karakter draagt.

En zoo zouden we kunnen doorgaan, met het ontleden en weerleggen van onjuiste en fantastische interpretaties, die, op gezag van een of ander Maçonniek auteur, moeten dienen om een bepaalde agitatie te ondersteunen. Het heeft geen zin, en zou al te eentonig worden. Wij meenen dat het bovenstaande voldoende is, om in te doen zien, hoe voorzichtig men dient te zijn met dergelijke interpretaties, die zelfs met bekende *feiten* in strijd zijn!

Om met een waardig slot dit hoofdstuk te eindigen, mogen we het met een fraai bewijs van onkunde besluiten. Het betreft de ster, het centrale symbool op het Maçonnieke Tableau voor leerlingen. Deze ster is de vijfpuntige, vlammende ster, waarin de letter G staat. Deze letter beteekent, al naar het standpunt waarop men zich plaatst, God, Geometrie of Glorie. Deze ster, het *pentagram*, is van Pythagoreeschen oorsprong en was zelfs het herkenningsteeken der Pythagoreërs, volgens sommigen. [30]) Dat deze ster, met dat inschrift, volkomen op haar plaats is, als centraal symbool, in een Christelijke Vrijmetselarij, bewijst het feit, dat deze ster ook symbool voor Christus was. Dr. H. A. Naber, wiens boek den bestudeerders der geometrische symboliek goede diensten kan bewijzen, heeft een afbeelding onder oogen gehad van een oude Avondmaalstafel, waarop twee hosties liggen, die allebei in

---

30) Matila C. Ghyka. *Le Nombre d'Or*, II (z. j. 3e druk) blz. 14. Voor de beteekenis van *Glorie*, cf. volgend Hoofdstuk, noot 4.

het midden een stip met daaromheen dit pentagram hebben. [31])

Maar volgens de these der „Joodsche Vrijmetselarij" zou deze ster eigenlijk zeshoekig moeten zijn, dat is dus, samengesteld uit twee gelijkbeenige driehoeken, de een met de top omhoog en de ander met de top omlaag. Want dat is het zoogenaamde Davidsschild of Zegel van Salomo! Zelfs de passer en de winkelhaak zouden dat symbool, op geheimzinnige wijze, in zich besluiten. Legt men ze immers op elkaar en knijpt men de passer wat open en de winkelhaak wat dicht, dan kan men, door hun respectieve uiteinden met een streep te verbinden, ook het Davidsschild verkrijgen! Wat een symbolisme! Een winkelhaak kan nooit een driehoek voorstellen, enkel Vierkant of Kubus. Een Passer evenmin, enkel een cirkel. En wat beteekenen zij dan hier, als passer en winkelhaak op elkaar liggen? Het vierkant is het beeld der aarde, de cirkel dat van het Paradijs. Hun vereeniging is dus die van Paradijs en Aarde, en zou dat zoo heel ver af zijn van een beteekenis, die men zéér legitiem aan den Christus kan geven?

Maar nu de beide driehoeken, die inderdaad het Davidsschild vormen. Dat symbool is verre van een specifiek-Joodsch symbool! Het is de Christelijke Middeleeuwen niet onbekend: in het hermetisme komt het voor, als aanduiding van de *analogie*, tusschen hemelsch en aardsch. In de heraldiek komt het voor, want de Fransche Lelie is een symbool, dat op precies dezelfde structuur berust als het Davidsschild. In de

---

[31]) Dr. H. A. Naber, *Van Theorema naar Sectio Divina*, (1939), blz. 199; *ibid.*, blz. 192, het getuigenis van Reuchlin. Afb. er van, in de Bysantijnsche Kunst, (8e eeuw) in H. Glück. *Die christliche Kunst des Ostens*, (1923), afb. 14.

Christelijke iconografie komt het voor, en dan beteekent de rechte driehoek de Godheid van Christus en de omgekeerde driehoek Zijn Menschheid. In het Joodsche symbolisme is het een symbool voor de Messias. Loopt dat zoo erg uiteen? Is dat niet zoo Christelijk als men maar wenschen kan? [32])

Maar het inschrift dan, zal iemand vragen, die het boek heeft opengeslagen, waarin de hier door ons gewraakte interpretaties staan. [33]) In het daar afgebeelde Davidsschild staan immers enkele Hebreeuwsche letters en die zeggen ons, volgens den schrijver althans, M. D., hetgeen beteekent „Malkuth David", d.w.z. Koningschap van David. Zelfs als dat waar was, beteekende het nog niets, want de bron waaruit de afbeelding is geput, wordt niet aangegeven en zij is zeer zeker niet Maçonniek. Wat hier is weergegeven, is *een amulet uit den tijd der eerste Christenen,* [34]) waaronder toen (zooals iedereen weet) veel Joden waren. En de beteekenis van dat amulet is precies dezelfde, als de boven aangegeven beteekenis voor het Davidsschild in de Christelijke symboliek. De rechte driehoek stelt de Godheid van Christus voor en de omgekeerde Diens Menschheid. En de letters die er in staan, zeggen ons luide, wat de verborgen taal van het symbolisme ons reeds leerde, die letters zeggen ons niet M. D. maar tusschen

---

[32]) Ook in de Germaansche Oudheid komt het symbool voor! cf. *Völkische Beobachter* (Süddeutsche Ausgabe), 4 *Maart* 1936: art. met afb. „Das Harmoniemasz der Germanen" van L. Eberhard.
[33]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.,* blz. 78-81. De betreffende afbeelding op blz. 79.
[34]) Het kan ook van „Tephillin" afkomstig zijn, die ook door de oude Joden-christenen gedragen werden, maar, zoover ons bekend, komt daar enkel de signatuur *Iod Daleth* = Joshua ben David = Jezus, zoon van David, op voor. (cf. Michael L. Rodkinson,*History of amulets, charms and Talismans* (1893.)

die twee staat een *iod* en zij zeggen ons : *Malkuth Jeschua (ben) David : Het Koningschap van Christus (zoon van) David.*

Een betere conclusie op dit hoofdstuk ware niet mogelijk.

HOOFDSTUK VI

Kabbalisme en Pseudo-Kabbalisme

„Ne pas croire une chose parce qu'elle est imprimée est un principe qu'il faudrait inculquer non pas seulement au vulgaire, mais aux personnes qui se croient avisées."
PAUL VULLIAUD.

Over de verhouding van de Joodsche Kabbalah tot de Vrijmetselarij is zoo veel, en zoo ontstellend veel onzin, geschreven, dat er geen denken aan is, om dat alles volledig de revue te laten passeeren. Toch is dit onderdeel onzer studie niet onbelangrijk, omdat er inderdááđ van Kabbalistische invloeden gesproken kan worden, zoowel in de oude Bouwgilden, als in het symbolisme der latere Vrijmetselarij. Het is dus zaak, hier wel te onderscheiden tusschen datgene wat werkelijk Kabbalistische „inslag" genoemd kan worden en datgene, wat wij niet anders dan loslippige frazen en pseudo-kabbalistische wartaal kunnen noemen. Laten wij daarom eerst, zij het kort, weergeven waar en hoedanig de werkelijke Kabbalistische invloed gezocht moet worden; dan zal er vanzelf een beter begrip ontstaan voor het tweede onderdeel van dit hoofdstuk.

Zooals wij in het vorige hoofdstuk reeds aangeduid hebben, is het Kabbalistische symbolisme van specifiek-literairen aard. De verschillende Hebreeuwsche letters hebben (en niet uitsluitend in de Kabbalah) ieder een getalswaarde, die men in de meeste Hebreeuwsche

grammatica's kan vinden. Daarop is dan een wetenschap gebaseerd, de Gématrie, waardoor men, volgens bepaalde regels en methoden, onder gebruikmaking van deze getalswaarden, bepaalde exegetische resultaten bereiken kan, die den dieperen, verborgen zin der H. Schrift bloot leggen en overwegend van metaphysischen aard zijn. In den vorm, zooals het hier gegeven is, is dat procédé uitsluitend op het Hebreeuwsch toepasselijk en inhaerent aan deszelfs karakter als „sacrale taal". Wanneer men deze methode zonder meer op een andere taal toepast (zooals sommige Kerkvaders op het Latijn en het Grieksch gedaan hebben), kan men somtijds wel eenige resultaten verkrijgen, maar deze zijn dan van toevalligen aard en zij ontberen de algemeenheid en de exactheid, die het procédé heeft, wanneer het op de Hebreeuwsche taal wordt toegepast. 1)

Dat proces is, als zoodanig, zoover ons bekend, niet in de Vrijmetselarij toegepast. Maar wel vinden wij in de oude Bouwgilden een toepassing er van, die geheel legitiem is en zeer diepzinnige resultaten oplevert. Als voorbeeld hiervan noemen wij Citeaux. Het gebruik, dat daarbij van de Gématrie gemaakt werd, staat buiten twijfel. „De Heilige Robertus, die dat klooster stichtte, had zich den Bijbel volgens de Hebreeuwsche tekst laten verklaren en had daarvoor Rabbijnen geraadpleegd; hij kende dus de Hebreeuwsche taal. Alle afmetingen van het klooster kunnen heel natuurlijk door de Gématrie verklaard worden." 2) Zoodoende wordt, door de af-

1) Andere sacrale talen, zooals het Arabisch en het Sanskrit, kennen eveneens een dergelijk procédé, resp. *ilmoel-hoeroef* en *niroekta* genaamd, met *eigen* wetten en methoden, overeenkomende met de eigen structuur der taal.

2) Edme Thomas. *Histoire de l'antique cité d'Autun*, avec introd. et notes de Mgr. Devoucoux. (1846), blz. XXXIII In dat boek kan men tal van concrete voorbeelden vinden, van de wijze waarop

metingen van kloosters, kerken en kathedralen, een geheele theologie uitgedrukt, waardoor zij inderdaad een *pantaculum*, een verkleinde, synthetische weergave van het Heelal, werden. Wanneer men, bijvoorbeeld, de hoofd-afmetingen van de Kathedrale Kerk te Autun, in het Hebreeuwsche equivalent vertaalt, krijgt men de volgende heilige namen: DaBar, EL, ADoNaI, IeHoVaH, MaCHaBI, hetgeen weergegeven wordt als: „Het Woord, opperste rechter, Koning der Koningen, hij is, hij is geweest, hij zal zijn. Wie is uws gelijke onder de goden der volkeren, O Jehovah!"

Aldus de Kabbalistische „inslag" in de Middeleeuwsche Bouwgilden. [3]) Anderszins is nog aannemelijk,

---

de Gématrie werd toegepast. Er blijkt dat ook andere gilden (o.a. dat der Sloten-makers) de Gématrie toepasten.

Dit feit geeft, implicite, een verklaring voor de herkomst der vele Hebreeuwsche benamingen in de Vrijmetselarij: wanneer aldus, in de Middeleeuwsche gilden, de toepassing van het Hebreeuwsch als sacrale taal, gebruikelijk was, ligt het voor de hand, dat de Hebr. paswoorden en titels, ook daar hun „oorsprong" vinden. Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op cit.*, blz. 390 e.v. geeft er een lange lijst van, waarvan het merkwaardige is, dat hij, bij een derde ongeveer, aanteekent, dat zij „verbasterd" of „verminkt" zijn. Het aantal van die verbasteringen is metterdaad veel grooter, maar dat doet er niet toe. Doch juist die verbastering, wijst er op, dat zij niet aldus van Joden kunnen stammen, die, tot aan hun emancipatie, in doorsnee beter Hebreeuwsch kenden. De ritualen waarin zij aldus voorkomen, dateeren echter, in den vorm waarin wij ze kennen, van vóór die emancipatie en zijn, vanaf de achttiende eeuw, *schriftelijk* bewaard en door-gegeven. *Die verbastering dateert van vóór hun schriftelijke fixeering in de ritueele teksten*, en is een gevolg van *mondelinge overlevering door menschen, die geen Hebreeuwsch kenden en enkel op de klanken van het woord afgingen*. Wanneer zij door Joden, of onder Joodsche leiding, opgesteld en geschreven waren, dan zouden die woorden juister geschreven zijn. Juist die verbasteringen echter, verraden hun oorsprong: de Christelijke Middeleeuwsche bouwgilden, vanwaar zij, na mondelinge overlevering, in de achttiende eeuw aldus neergeschreven werden.

[3]) Men kan zich hierbij de waarde voorstellen van exclamaties als de volgende: „Ook in niet-orthodoxe kringen der Christenwereld vond het systeem weerklank. Vooral de alchymisten, Rozenkruisers,

dat deze invloed zich ook heeft uitgestrekt op de kosmologische en metaphysische interpretatie van den Bijbel, niet alleen bij de Bouw-gilden, maar evenzeer bij de Alchemisten en de kosmologische „philosophie". Maar méér dan „invloed" of een „opwekking", ter verklaring en verdieping is het daar niet geweest: de Geometrie en de Alchemie hadden hun eigen, specifieke methoden en zienswijzen, die ànders waren als de Kabbalistische. Zij gingen hun eigen wegen en de Kabbalistische invloed is geheel accidenteel. In de bouwgilden was de Geometrie de hoofdzaak en het essentieele; de *vormen* werden geheel daarop gebaseerd; slechts *afmetingen* werden veelvuldig volgens de Kabbalistische Gematrie berekend, die immers een voor de hand liggende methode bood om de getallen, volgens Goddelijke Namen en Bijbelsche teksten, toe te passen. Men kan hier echter niet generaliseeren, noch eenzijdig-exclusivistisch zijn: ook de geometrie zèlf bood gegevens, om sacrale getals-verhoudingen te verwerkelijken en men zal dienaangaande, zoolang er in deze richting nog niet voldoende onderzocht is om van „scholen" of „groepen" te kunnen spreken, ieder geval op zich dienen te beschouwen. De Middeleeuwen bezaten een geestelijke rijkdom en levenskracht (waarvan de moderne mentaliteit geen notie meer heeft) waardoor zij open stonden voor alles, wat werkelijk een verdieping en verrijking beteekende voor de ontplooïng van de Christelijke Beginselen, en het is dus-

---

natuur-filozofen e.d. stonden reeds vóór de 16-de eeuw onder den invloed der kabbalistische wijsbegeerte. In de 17de eeuw brachten Rozenkruisers het over in de Engelsche bouwgilden..." (Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 13). Citeaux, St. Thomas en Albertus de Groote (deze beiden waren Alchemisten zoowel als natuurphilosofen) etc etc. behooren dus tot de „niet-orthodoxe kringen der Christenwereld"?

doende een tijd geweest, waarin zeer veel en zeer uiteenloopende dingen, zoo zij waarde hadden, opgenomen werden en samengesmolten tot dat harmonieuze geheel, wat zoo uiterst terecht „de Christenheid" genoemd wordt.

Van de Kabbalistische invloeden, die aldus bij de Middeleeuwsche bouwgilden geconstateerd kunnen worden, is in de symbolen en ritualen der Vrijmetselarij niets te bekennen. Deze zijn overwegend van Geometrischen aard en accidenteele invloeden, zooals de Kabbalistische, bleven daar volkomen buiten. Hoogstens kan men in enkele toelichtingen en interpretaties nog een rest van de Kabbalistische doctrines herkennen, zooals, bijvoorbeeld, met de verklaring der letter G in de „Vlammende Ster" door „Glorie", 4) het geval is. Daarmede wordt dan de *Shekinah*, de Tegenwoordigheid Gods in het Heelal, in den Tempel en in de Mensch bedoeld. Dergelijke overblijfselen zijn echter zóó spaarzaam te onderkennen, dat zij niet méér zijn, dan geïsoleerde getuigenissen voor het feit, dat er inderdaad ooit sprake geweest is van een Kabbalistische interpretatie der Maçonnieke symbolen, in een tijd, toen de Kabbalistische Wijsheid nog ter hulp geroepen werd door beoefenaars van het Christelijke Esotérisme, zooals de Heilige Robertus van Citeaux, die zich aan illustere voorbeelden als Sint Paulus, Sint Joannes en tal van Kerkvaders konden spiegelen.

In de Vrijmetselarij, zooals deze na 1717 is blijven bestaan, is dan ook zóó weinig aanleiding tot het nawijzen van Kabbalistische „inslag", dat het slechts

---

4) Zie blz. 151. cf: „Pleni sunt coeli et terra gloria tua" *(Sanctus* der H. Mis). Deze *gloria* is identiek aan hebr. *Shekinah.*

verwondering wekken kan, dat er zoo veel over geschreven is! Bij nadere beschouwing echter, van al die gewichtig-aandoende literatuur, blijkt alras, dat de fantasie er hoogtij viert. Want als er iets is, waarover iedereen gerechtigt meent te zijn tot oordeelen, dan is het juist wel èn Kabbalah èn Vrijmetselarij. Men leest er iets over, men heeft er zijn meening over, en een plaats om deze te publiceeren is licht te vinden. Het kan zoo dwaas of onzinnig niet zijn, of men slikt het, als er enkele „citaten" in staan en de strekking en conclusie maar aanvaardbaar schijnen! Als ergens het „gedrukte woord" geen vertrouwen verdient, dan is het wel hier, zooals reeds uit onze vorige hoofdstukken kon blijken en aanstonds wederom blijken zal. Men maakt van de Kabbalah, van de Vrijmetselarij, of van beiden, een carricatuur en gaat dan deze carricatuur beoordeelen of bestrijden. Don Quichote, die windmolens bevocht, is een wijsgeer, vergeleken met de strijders tegen een hersenschimmige „Kabbalistische-Vrijmetselarij"!

Opmerkenswaardig is daarbij, dat Joodsche auteurs hier zulk een bescheiden plaats innemen. Wanneer zij er over aan het woord komen, dan is het slechts met een verachtelijk gebaar voor het Middeleeuwsche „bijgeloof", zooals zij de Kabbalistische doctrines bij voorkeur noemen. Dat moest de voorstanders van de these, dat de moderne Joden naar „wereldheerschappij" streven op grond van Kabbalistische leeringen, en te dien einde deze leeringen in de Vrijmetselarij belichaamden, toch tot voorzichtigheid manen! Zoo is, bijvoorbeeld, de „Alliance Israélite Universelle", „door antisemitische publicisten er steeds van beschuldigd, een kabbalistisch geïnspireerd orgaan te zijn. Men kan in-

tegendeel eerder zeggen, dat, als de Kabbalah ooit in het Oosten vergaan zal, haar verdwijning het gevolg zal zijn van het apostolaat der Alliance." [5]) De moderne Joden zijn zelfs niet in staat om de Kabbalah onpartijdig te beoordeelen en zij juist zijn het, die de Kabbalah, als basis van het Traditioneele Mosaïsme, trachten te vernietigen. Zij hebben dat pleit in zooverre gewonnen, dat voor de moderne Joden de Kabbalah niets anders dan een soort archeologische merkwaardigheid geworden is, die voor hen geen beteekenis heeft. [6]) Want als er iets is, dat volkomen tegengesteld is aan dergelijke strevingen, als die welke in de moderne Jodenheid tot uiting komen, dan is het juist de Kabbalah, zooals wij te zijner plaatse reeds hebben gememoreerd. Een figuur als Benamozegh, die de Kabbalah (zij het modernistisch geïnterpreteerd) weer een plaats wilde hergeven in het geestesleven der moderne Jodenheid, staat dan ook volkomen geïsoleerd temidden van een kleine groep volgelingen.

De opvatting van de identiteit tusschen Kabbalah en Vrijmetselarij is zoodoende van anderen oorsprong. Zij is van zéér recenten datum [7]) en haar groote promotor is Eliphas Lévi geweest, de „vader" van het moderne occultisme. Alle auteurs, die verder deze indentiteit verdedigen, zijn dan ook occultisten of door het occultisme geïnspireerd. En dat brengt ons niet verder terug, dan tot de tweede helft der negentiende eeuw!

---

5) Paul Vulliaud. *La Kabbale Juive*, II. (1923), blz. 294.
6) Cf. *ibid.* blz. 293-296.
7) Er zijn weliswaar *enkele* vroegere uitlatingen, waarin gezegd wordt dat er verband bestaat tusschen Kabbalah en Vrijmetselarij, doch er wordt dan geen „argument" voor opgegeven en deze beweringen bleven geheel zonder eenig gevolg. Zij hadden geen weerklank en vielen in een leegte.

De literatuur dienomtrent is als volgt in te deelen. Eenerzijds staan wij tegenover „kundige hebraïsten, al dan niet van Joodsch ras, die zich tevreden stellen met beweringen, zonder bewijzen aan te brengen." [8]) De analogieën, die zij geven, zijn van uiterst onbeduidenden aard. Wanneer de Kabbalisten, bijvoorbeeld, drie graden kenden, is dat een onbeduidende analogie met de graden der Vrijmetselarij. Zoo redeneerend, zou iedere hoogeschool, waar ook drie graden gegeven worden, met Vrijmetselarij in verband staan! En van dergelijk gehalte zijn al hun „overeenkomsten", zoodat wij daaraan (zeker niet na de gefundeerde critiek van Paul Vulliaud hierover) geen verdere aandacht meer hoeven te schenken.

Anderszijds zijn het (veelal pseudo-) Vrijmetselaars, wier getuigenis een ruime echo gevonden heeft bij anti-Maçonnieke auteurs, die over deze indentiteit geschreven hebben, maar wier kennis omtrent de Kabbalah onweersprekelijk uit occultistische literatuur en vertalingen stamt, in zooverre zij zelven geen occultisten zijn. Tot dezen zijn schrijvers als Papus, Mackey, Pike, Pancoast, Waite, Stanislas de Guaita, te rekenen. Papus en Guaita vallen reeds onmiddellijk weg, daar hun opvattingen zoo weinig met de werkelijkheid strookten, dat zij er toe over gingen om eigen pseudo-Maçonnieke organisaties te stichten, die nimmer door de reguliere Vrijmetselarij erkend werden. [9]) Waite werkt met overeenkomsten, die niets bewijzen en die zelfs zoo futiel

[8]) Paul Vulliaud, *op. cit.*, blz. 323. In het betreffende hoofdstuk worden de uitspraken hieromtrent van Benamozegh, Molitor, Meijer, Sal. Maïmon etc. weerlegd. Ook over uitspraken van Vrijmetselaars bevat het menige vinnige (en vernietigende) repliek.

[9]) Hen als Maçonnieke getuigenissen te citeeren, is dus volkomen onjuist. Zij hadden zelfs geen toegang tot de reguliere Loges!

zijn, dat hij, zoover ons bekend, in de anti-Maçonnieke literatuur dienomtrent dan ook niet geciteerd wordt. De gewoonste symbolen, die in alle Tradities voorkomen, zooals het „verloren woord", de „heilige grot" worden met Kabbalistische gegevens vergeleken en als Kabbalisme uitgelegd. Hoogstens kan men hier, zooals wij elders reeds opgemerkt hebben, van *analogie* spreken, d.w.z. dat het symbolen zijn, die o.a. óók in de Kabbalah voorkomen.

Als voorbeelden van volkomen fantastische interpretaties, kunnen de volgende gelden, die teekenend zijn voor een geheel genre. Albert Pike schrijft: „De vier letters (I.N.R.I.) zijn de initialen voor de Hebreeuwsche woorden, die de elementen voorstellen — Iammin, de zeeën of water; Nour, vuur; Rouach, de lucht; en Iebeschah, de droge aarde." [10]) Dat zou heel aardig zijn, als het klopte (en merkwaardig, dat deze beginletters van een *Latijnsche* zin, zoo met de *Hebreeuwsche* namen der elementen overeenkomen). Doch het klopt maar met twee woorden: Rouah en Iebeschah. *Iam* is de benaming voor zee, waterbekken en Westen; maar het element water heet in het Hebreeuwsch *maïm*. *Nour* is licht; het element vuur echter *aisch*. De beginletters zouden dus zijn: A (of E), M, R, en I, en de heele interpretatie, met alle consequenties die daaruit getrokken zijn, is dus on-zin.

Elders lezen wij „Adam is het menschelijk Tetragram, dat zijn samenvatting vindt in de geheimzinnige Yod van de Kabbalah, de beeltenis van de kabbalistische Phallus. Voeg bij deze Yod (') den drieletterigen naam

[10]) Albert Pike, Morals and Dogma, p. 291. Cit. Jac. P. van Term. *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 404, die het als argument voor „oud-Heidensche natuur-philosophie" „in Joodschen mantel" gebruikt!!!

van Eva, en ge krijgt den naam Jehova, het Goddelijk Tetagram, het bovennatuurlijke kabbalistische en magische woord JHVH." 11) Zooveel beweringen er in deze zin voorkomen, zooveel fouten staan er in. Adam is geen „Tetragram", want in de Hebreeuwsche schrijfwijze staan er geen vier letters, doch drie: ADM; nog minder is hij samengevat in de Iod van de Kabbalah! (Absit!) De naam van Eva wordt in het Hebreeuwsch niet HVH geschreven, doch ChVH (niet Hé-Vau-Hé maar Cheth-Vau-Hé), zoodat er van deze heele constructie niets overblijft; nog minder van de gevolgtrekkingen die er uit gemaakt worden.

Zoo zouden wij alle uitspraken van Pike, Mackey en Lévi, waar zij concrete dingen beweren, onder handen kunnen nemen, maar deze voorbeelden zullen wel voldoende zijn om het vertrouwen in deze auteurs, (waarvan Pike en Mackey beiden zeer dikwijls Eliphas Lévi afschrijven!) te ondermijnen.

Een ander — laatste — voorbeeld van fantastische interpretaties, levert ons Mgr. Meurin. Deze Jezuïet schreef een lijvig werk, getiteld: *La Franc-Maçonnerie, Synagogue de Satan,* (Paris, 1893), waarbij hij zijn kennis omtrent de Vrijmetselarij uit Leo Taxil putte, en die omtrent de Kabbalah uit het werk van Ad. Franck, 12) benevens ettelijke „Grimoires", distilleerde.

---

11) Albert Pike, *Morals and Dogma,* p. 771. Cit. Jac. P. van Term, *op. cit.* blz. 415-416, ten gebruike om de „Kabbalistische Godsleer der Vrijmetselarij" te demonstreeren. Deze constructie van Pike berust op de fantasie van Eliphas Lévi, *Dogme et Rituel de la Haute magie* (1930), I, blz. 123 en 225, die meent, dat men het Tetragram als „Jodchéva" uit moet spreken. Elders zegt deze, dat de uitspraak ervan „Iéva" is *(id.* blz. 148) of „Io Evohé" *(id.* II, blz. 334, 338), al naar het hem het beste uitkomt.

12) Nogmaals verwijzen wij, over Franck, naar het door ons vertaalde werkje van Paul L. B. Drach, *De Kabbalah der Joden.* (Uitgeverij „De Gouden Ring" te Enschot. (N.B.)

Een samenvattende critiek daarop, die moeilijk beknopter en juister kan geformuleerd worden, gaf P. Vulliaud, een Katholieke autoriteit inzake de Kabbalah, in de volgende bewoordingen: „...de onnadenkendheid van Mgr. Meurin verstoort de samenhang van zijn boek, waarvan het doel is om aan te toonen, dat de Joden de leeringen van de Kether-Malcuth — de specialiteiten der anti-kabbalistico-maçonnieke critiek duiden door die woorden de beheersching der wereld aan — toepassen door middel van de Maçonnieke organisatie. Hij houdt er geen rekening mee, dat de Joden, als zij zich verwesterschen, de Kabbalah verwerpen. Om het, overigens, duidelijk te zeggen: het Jodendom heeft, als de beheersching der wereld speciaal zijn droom is, heelemaal niet noodig om de Kabbalistische beginselen te assimileeren. Het hoeft zich slechts te herinneren, dat het, volgens den Bijbel, het „uitverkoren volk" is." [13]) Deze critiek is, linea recta, op alle antisemitische geschriften van toepassing, waar deze, zooals in de boeken van Jac. P. van Term, het noodig vinden om de Kabbalah, het fundament van het Traditioneele Mozaïsme, te verminken en te vervalschen, en aldus aan inderdaad verwerpelijke moderne Joodsche strevingen te verbinden.

De speciale vondst van Mgr. Meurin, waarvan de heer van Term zoodanig het slachtoffer wordt, dat hij het tot kern maakt van een groot gedeelte zijner werken, [14]) is die der „elftallen". Dat is volgens hem het groote geheim, waardoor de Kabbalistische en

---

13) *Op. cit.*, blz. 302.
14) *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 1-90; alsmede verschillende verder voorkomende passages; *Driehoek, op. cit.*, blz. 15 en alle beschouwingen die daarmede in verband staan.

andere „oud-Heidensche" leeringen met die der Vrijmetselarij samenhangen. Maar wij vragen, wáár geeft de Vrijmetselarij zoo nadrukkelijk de voorkeur aan het getal elf? De Schotsche Graden tellen 33 Graden, zoo luidt het antwoord, en dat is de essentie der Vrijmetselarij, dat is 3 × 11. Maar de Schotsche Graden worden ingedeeld in zeven klassen: de eerste telt 3 graden, de tweede 5, de derde 3, de vierde 3, de vijfde 4, de zesde 9 en de zevende 6. Het heeft dus met „elftallen" niets te maken.

Maar ook in de Kabbalah is het „elftal" iets, wat slechts in de verbeelding van Mgr. Meurin en zijn volgelingen, bestaat. Hij verkrijgt dat getal, door de Sephiroth plus En Soph, volgens hem 10 + 1, samen te tellen. „In welk monument der Kabbalistische Traditie wordt En-Soph met de Sephiroth samengeteld, teneinde het getal elf te verkrijgen? De eminente Jezuïet houdt het voor ons verborgen. Overal geheimen! Maar de schrijver schijnt zichzelf niet herlezen te hebben, want een weinig verder schrijft hij, dat En-Soph geen getal is." [15]) Inderdaad, en En-Soph wordt symbolisch dan ook wel door de nul voorgesteld, die geen getal is, maar virtueel alle getallen in zich besloten houdt. En tien plus nul is tien. „Toch waagt de spitsvondige prelaat het te verklaren, dat de Kabbalisten veel aan de getallen hechten en vooral aan het getal elf. Waarop baseert hij deze bewering? Op de *Idra rabba*. Hij telt de leerlingen van R. Schimeon ten getale van tien. Die leerlingen plus hun meester symboliseeren aldus de En-Soph temidden der Sephiroth, hetgeen elf oplevert. Het is prachtig! Dat getal is belangrijk voor de these van Mgr. Meurin. „De dogma's der Vrijmetselarij,

---

[15]) Namelijk op blz. 43.

zoo verklaart hij plechtstatig, zijn die van de Joodsche Kabbalah en in het bijzonder die van het boek *Zohar*... Dat feit wordt in geen enkel Maçonniek document erkend. Het is een der groote geheimen, die de Joden voor henzelf hebben weten te bewaren. Wij hebben het ontdekt op het voetspoor van het getal „elf" *(Op. cit.* blz. 14). Zulk een merkwaardig resultaat is nochthans te danken aan een onjuiste mathematische handeling. Daar wij, evenmin als de looze criticus, de knobbel dier wetenschap bezitten, zullen wij op onze vingers tellen. De leerlingen van Ribbi Schimeon ben Jochaï zijn ten getale van negen, dat maakt, met hun meester, als wij ons niet vergissen, tien. Het duistere geheim, dat hij ontdekt heeft, is slechts een schim. De fout, die zijn theorie in haar grondslagen vervalscht, toont de waardeloosheid der door den schrijver bijeengebrachte bewijzen." [16])

Ook met de term „émanatie", die sinds de Aufklärung en het rationalisme een mode-woord geworden is, waarmede tal van zuivere metaphysische doctrines als „pantheisme" gedoodverfd worden, werken schrijvers als Mgr. Meurin en Jac. P. van Term, alsmede de door hen geciteerde bronnen, bij voorkeur. Wij kunnen de beteekenis, waarin zij het gebruiken, het best weergeven door een citaat, dat door zijn grofheid juist duidelijk is: „De wereld is ontstaan door de emanatie Gods.

---

[16]) Dit en het voorgaande citaat naar Paul Vulliaud, *op. cit.*, blz. 302-303. „Het aantal van tien collega's, waaruit de bijeenkomst is samengesteld, is het aantal, dat bij de Joden vereischt wordt tot het vormen van een mystieke gemeenschap. De Talmoedische uitspraak, die de woorden van R. Jochanan weergeeft, is beroemd: „Als de Eeuwige, wanneer hij een Synagoge binnenkomt, er niet tien (mannelijke) personen bijeen vindt, is hij ontstemd, want er is gezegd: Waarom ben ik gekomen, ik heb geroepen en niemand heeft geantwoord". (*Berach.*, VII). *Ibid.*, blz. 300.

God scheidde bij de schepping een deel van zijn wezen af uit den chaos, om zich te openbaren..." [17]) Wij kunnen er helaas niet aan denken, om alle doctrines, waarin deze term aldus misbruikt wordt, in eere te herstellen. Hij doet ons echter onvermijdelijk denken aan de leer van een „Doctor Angelicus", die men toch, ook als men hem niet bestudeert, in eere houdt. Als die doctrine in het eene geval bewonderenswaardig is, is zij het dan in een ander niet? Sint Thomas leert toch (bijvoorbeeld): *Creatio est emanatio totius esse ab ente universali.* [18])

Wij beperken ons hier echter tot de Kabbalah en merken op, dat „emanatie" hier de *vertaling* is van een Hebreeuwsche technische term „atsiloeth" en wanneer men de beteekenis er van wil weergeven, dan kan men niet volstaan met het uitleggen van de beteekenis, welke de term „emanatie" bij verschillende moderne philosophen en occultisten heeft, maar moet men nagaan wat de term „atsiloeth" in de Kabbalistische doctrine inhoudt! En dan zal men vinden, dat alles wat Atsiloeth betreft, één en ondeelbaar is, uitsluitend de Beginselen betreft en dat alles, wat er als „voortgebracht" wordt voorgesteld, volkomen onscheidbaar is van het voortbrengende Beginsel. De Sephiroth, want daar gaat het hier over, zijn één en ondeelbaar met En Soph verbonden, zooals God en zijn attributen één en ondeelbaar zijn. [19])

---

[17]) Wittemans, *Geschiedenis van de Orde der Rozekruisers*, p. 53. Gecit.: Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 127, die er „een geestelijke verwantschap met de Kabbalah" in herkent!
[18]) St. Thomas, 1 p., q. 45, art. 4, ad. 1; vgl. ook *ibid.* q. 45, art. 1.
[19]) Cf. Paul L. Drach, *op. cit.*, passim, en vooral blz. 68-69, 74 e.v., 80.

Wij meenen, dat het bovenstaande voldoende inzicht geeft in de kwestie, betreffende de verhouding van de Kabbalah tot de Vrijmetselarij. Evenmin als de Kabbalah iets inhoudt, wat met het Christendom in strijd is, evenmin is er iets in te vinden, waarop moderne strevingen naar wereldheerschappij zich kunnen beroepen. Er zijn, trouwens, geen voorbeelden te noemen, waaruit blijken zou, dat dit laatste ooit gebeurd is.

En wat wij dienaangaande zeggen, betreft de Kabbalah, tout court, en zonder reserves. Het onderscheid, dat wel eens gemaakt wordt, tusschen „Mozaïsche overlevering" en „Rabbinistische Kabbalah"[20]) is er een, wat niet met de werkelijkheid overeenkomt; evenmin als de opvatting dat er „verschillende exemplaren" van bestaan zouden hebben. De Kabbalah is één en ondeelbaar: het is Kabbalah, dat is „Overlevering, Traditie", of het is het niet. Zeker, in de Kabbalistische boeken zijn enkele interpolaties van lateren tijd, kenbaar aan de taal waarin zij geschreven zijn en aan het feit, dat zij niet met de Traditie strooken en met de overige Kabbalistische doctrines niets gemeen hebben. Maar er is niets, wat de opvatting wettigt, dat er een „zuivere" en een „onzuivere" Kabbalah zou bestaan hebben. Die constructie is pure fantasie, want alles wat wij van de „Mozaïsche overlevering" weten, is ofwel in den *Talmoed*, ofwel in de Kabbalistische geschriften, gecodificeerd, voor zoover het de Joden betreft; — en anderzijds in de oude monumenten der Christelijke Traditie. Het onderscheid tusschen de Talmoedische en de Kabbalistische overlevering hebben wij, in Hoofdstuk II, uitvoerig gememoreerd. En in de Kabbalah, zooals wij die thans kennen, kunnen wij niets anders zien, dan

[20]) Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 75-76.

de zuivere Mozaïsche Traditie, die geenszins in strijd is met de Christelijke doctrine.

Daarnaast bestaat een literatuur, die voorgeeft Kabbalistisch te zijn, en waartegen groote reserve in acht genomen dient te worden. Het is de pseudo-Kabbalistische literatuur, waarvan de moderne Occultisten de vervaardigers [21]) zijn en die Eliphas Lévi tot grondlegger en „auctor intellectualis" heeft. Wanneer men dan spreekt over „Kabbalistische invloeden in de Vrijmetselarij" maakt men een dubbele fout, aangezien het dan steeds gaat over doctrines, die met Kabbalah, noch met Vrijmetselarij iets te maken hebben. In waarheid zou men dus moeten spreken van: pseudo-Kabbalistische overeenkomsten met pseudo-Vrijmetselarij.

De figuur van Eliphas Lévi echter, wordt zoo zeer misbruikt, zoowel om de Vrijmetselarij, als om de Kabbalah te typeeren, met aan zijn werken ontleende opvattingen of citaten, dat wij er een kort hoofdstukje aan moeten wijden.

---

[21]) Het is dan ook geheel onverantwoord, te zeggen, dat een boek als St. de Guatta's, *Le Serpent de la Génèse*, de „bijbel der moderne kabbalisten" is. (Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 350) Er bestaan geen „moderne Kabbalisten". Er bestaan slechts Kabbalisten, tout court, en moderne occultistische pseudo-Kabbalisten. De eersten hebben nooit van St. de Guaita gehoord en diens werk is enkel bij de laatsten in tel. Diens „Kabbalistische orde van het Rozenkruis" (cf. *ibid.* blz. 251) is slechts een carricatuur, èn van Kabbalah, èn van Rozenkruis ! ! !

HOOFDSTUK VII

Over Eliphas Levi en het misbruik, dat van diens „getuigenis" gemaakt wordt

........il faut les fables aux fous et aux enfants."

ELIPHAS LEVI

Eliphas Lévi, waaraan is toe te voegen *Zahed*, is het pseudonym van *Alphonse-Louis Constant* (1810-1875), die zijn naam in het Hebreeuwsch omzette, uit romantische zucht om zichzelf een „Kabbalistisch" cachet te geven. Wanneer hij geciteerd of genoemd wordt, voegt men er meestal bij „ex-abbé", hetgeen aan zijn getuigenis voor velen nog een bepaalden klank geeft en het verderfelijke er van des te meer benadrukt. Dat is de eerste onjuistheid, die wij omtrent hem hebben recht te zetten.

De heer van Term, die hem steeds „ex-abbé" noemt, telkens als hij het over hem heeft, die zelfs zegt „als abbé Constant trad hij uit de Katholieke Kerk", [1]) het-

---

[1]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. XII. In *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 574, noem hij hem zelfs: „een afvallig Katholiek geestelijke, overgegaan tot de Kabbalah". Dat men, trouwens, om tot de Kabbalah „over te gaan", het tegendeel doet van „af te vallen", kan Drach ons leeren, waar hij zegt: „indien men de teksten der kostelijke stukken, die ons van de oude Kabbalah overbleven, geen geweld aandoet, moet men erkennen, dat het Christelijke dogma er even duidelijk in beleden wordt, als in de geschriften der Kerkvaders". *(Annales de Philosophie Chrétienne*, Aug. 1911. Cit. P. Vulliaud, *Les Prétendues Infiltrations Maçonniques dans L'Eglise*, (1912), blz. 122. Zie ook, wat wij elders hierover gezegd hebben. (Hoofdstuk II).

geen toch voor een Katholiek niets anders beteekenen kan, dan dat hij een „afgevallen Priester" is, moest toch beter weten, waar hij zelf, op één plaats, aanteekent: „Hij was diaken, toen hij den katholieken Clerus verliet en zich in de beoefening van het occultisme stortte..." [2]) Want Alphons-Louis Constant is nimmer Priester gewijd en heeft inderdaad als diaken de Clerus den rug toegekeerd. [3]) Als sub-Diaken had hij reeds de functie gekregen, catechismus-onderricht te geven aan de rijpere jeugd en dat is mede de oorzaak geworden, waardoor hij van het Priesterschap af zag: hij werd verliefd, en de Vrouw, *niet* zijn occultistische studiën, was er de aanleiding van. [4]) Van occultisme was toen bij hem nog geen sprake: hij voelde zich kunstenaar, teekende, schilderde, dichtte en schreef sociale en politieke werken, die een sterk democratische en revolutionnaire mentaliteit verraden. Hij heeft er zelfs gevangenschap voor moeten ondergaan. [5]) En al die werken schreef hij onder zijn eigen naam: *A. Constant.*

Waar er dus niet het minste verband bestaat, tusschen

---

[2]) Jac. P. van Term. *Van Heidendom, op. cit.*, blz. XVII.
[3]) Cf. Paul Chacornac, *Eliphas Lévi. 1810-1875,* (1926), blz. 25 en 102.
[4]) *Ibid.*, blz. 17-26.
[5]) Voor *La Bible de la Liberté,* (1841). Dat hij, overigens, ook in deze periode geen „afvallige" was, blijkt daaruit, dat hij tal van zuiver-godsdienstige boeken schreef, o.a. *Le Rosier de Mai, ou la Guirlande de Marie,* (1839), en in de collectie van Migne de *Dictionnaire de littérature Chrétienne,* (1851), hetgeen zeker niet aan een „apostaat" toevertrouwd zou zijn geworden. Zie ook het certificaat van Dom Guéranger, over zijn verblijf in Solemnes, een heel jaar lang, (1839), dat hem „een volmaakt voorbeeld van orthodox geloof, godsdienstige vroomheid en onbesproken zeden" noemt. (Paul Chacornac, *op. cit.*, blz. 43). Alleen in zijn politiek-sociaal-revolutionnaire opvattingen is hij, *tijdelijk,* in strijd geraakt met de orthodoxie. Van een „bekeering op zijn sterfbed" kan dan ook geen sprake zijn, omdat hij nimmer de Kerk den rug heeft toegekeerd!

zijn verlaten van het Seminarie en zijn Occultistische studiën, is het ook onbetamelijk om zulk een verband te suggereeren, door steeds aan den naam Eliphas Lévi die kwalificatie van ex-abbé, die bovendien in strijd met de waarheid is, te gebruiken. Hij verliet in 1836 voor goed het Seminarie en eerst in 1854 begint zijn *Dogme et Rituel de la Haute Magie* in afleveringen te verschijnen en hier, op zijn éérste occultistische werk, teekent hij tevens voor het éérst als Eliphas Lévi. De bovengeciteerde bewering, dat hij den Clerus verliet, om „zich in de beoefening van het occultisme" te storten, is dan ook pure fantasie en legt *ten onrechte* een blaam van anti-Christelijkheid op het werk van „Eliphas Lévi".

Want hoewel men zeer veel van het latere occultisme terecht als zoodanig dient te qualificeeren, met Eliphas Lévi is dat niet het geval. A. Constant heeft, zoodra hij zich in Eliphas Lévi metomorphoseert, zeer veel van zijn vroegere radicalisme op politiek gebied, verloren; van vele dwalingen is hij teruggekomen. Herhaaldelijk betuigt Eliphas Lévi zijn trouw aan de Kerk; in ieder van zijn boeken komt dat eens of meerdere malen voor. En dat die verklaringen ook met de inhoud er van overeenstemmen, blijkt uit een certificaat van zijn kerkelijke overheid! Hij had, ongeveer in 1861, al zijn boeken, onder het pseudoniem Eliphas Lévi geschreven, aan de Bisschoppelijke censuur gezonden en ten antwoord gekregen: „Wij geven er noch onze goedkeuring, noch onze afkeuring aan, uw boeken zijn noch ketters, noch goddeloos; zij zijn extravagant." [6]) klaarblijkelijk een

---

[6]) Paul Chacornac, *op. cit.*, blz. 183, noot. Zijn boeken zijn „formeel" dus niet strijdig met het „geloof of de zeden" te beschouwen, ook al verraden zij heel dikwijls „ongezonde" invloeden van uiterst verdachten aard, waar het latere occultisme geheel in op is gegaan.

antwoord op beschuldigingen van het tegendeel. Hoe lasterlijk dan ook een looze bewering, als de volgende is, hoeft geen betoog: „Br.:. Eliphas Lévi, de tot het Jodendom overgegane kabbalist van Christelijken bloede". [7]) Dat dient dan alleen, om aan zijn citaten meer kracht bij te zetten, opdat men toch vooral het bewijs zou kunnen leveren, dat de Maçonnieke symboliek „schijn-Christelijk" is. Wat Eliphas Lévi over het Jodendom dacht, blijkt uit een posthum werkje, waarin een dialoog met een Jood aldus eindigt: „Ge ziet wel, dat het nutteloos is, nog langer met U te spreken, want gij luistert naar mij met een achterdocht, die in evenredigheid met de kracht mijner argumenten slechts zou stijgen. Ge zijt nog te veel Jood; kom mij maar opzoeken, zoodra ge aan uw godsdienst gaat twijfelen en ik zal u de onze uiteenzetten." [8]) Een houding, die precies het tegendeel van deze beschuldiging *bewijst*. Trouwens, men moet hem al heel slecht gelezen hebben, om zulke onzinnige beweringen, die er slechts op speculeeren, dat de lezers ze toch niet zullen verifiëeren, te kunnen uiten. Zooals wij reeds zeiden, staan in al zijn boeken, geloofsbelijdenissen, die twijfel uitsluiten, zooals bijvoorbeeld „Ik behoor de Kerk toe en ik heb nooit iets gezegd, noch geschreven, dat met haar leer in strijd was." [9]) Zijn werken hebben zelfs zulk een tastbaar-Christelijke allure, dat Eliphas Lévi er van beschuldigd werd een Jezuïet te zijn, wiens

---

[7]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 49. Op blz. 215 staat: „Aldus schreef de tot het Jodendom en het Kabbalisme overgegane hooggraad-vrijmetselaar van Christen bloede..."
[8]) Eliphas Lévi, *Le Livre des Sages*, (1911), blz. 28-29.
[9]) *Ibid.* blz. 8. Cf. ook van hem b.v. *Dogme et Rituel de la Haute Magie*, (1930), I, blz. 52 en *Histoire de la Magie*, (1922), blz. 10, 14, 118, waar dergelijke onweersprekelijke getuigenissen staan.

werken niets anders beoogden dan... voor te bereiden tot de leeringen van Ignatius van Loyola! [10])

Maar hij was toch Vrijmetselaar, zal men zeggen! Volgens Bolland [11]) had hij den 30sten graad in de (Schotsche) Vrijmetselarij en daarvandaan natuurlijk „verband" tusschen occultisme, duivelskunsten en Vrijmetselarij. Het staat gedrukt, dat hij „een der allergeleerdste Maçons dezer eeuw" (de negentiende) was, doch men zegt er natuurlijk niet bij dat het tijdschrift, waarin die uitlating voorkomt, *L'Initiation*, het tijdschrift van Papus was, een vulgariseerend navolger van Eliphas Lévi, die een eigen pseudo-Vrijmetselarijtje stichtte, waarbij den naam van Eliphas Lévi geaccapareerd werd om er „cachet" aan te geven; — zoodat dit getuigenis geen waarde heeft, aangezien het uit een niet-Maçonnieke bron komt en enkel voor eigen reclame dient. Verder krijgt hij kwalificaties [12]) als „een bekend Maç. :. auteur" (blz. 102), „een Br. :. van beteekenis" (blz. 242); „judaïseerend Ariër, oppervrijmetselaar en occultist" (blz. 437); „een der meest ingewijde leden" (blz. 545); „grootmeester der Martinisten na de Saint Martin" [13]) en dergelijke. Geen Maçonniek qualificatief

---

[10]) Engelhart in de Novoié Wrémia (St. Petersburg), vert. in de *Action Française*, 4 Juni 1911 en geciteerd door Paul Vulliaud, Les *Prétendues Infiltrations maçonniques dans l'Eglise (Réponse à M. l'Abbé Emmanuel Barbier)*, (1912), blz. 59. In dat boekje staan behartenswaardige dingen, omtrent de beoefening van de Kabbalah door tal van eminente Katholieke geleerden, alsmede weerleggingen van vele dwaasheden, die daaromtrent gedebiteerd zijn.

[11]) Bolland, *De Vrijmetselarij voorheen en thans*, p. 123; gecit. in Jac. P. van Term, *Het ontstaan, op. cit.*, blz. 324.

[12]) *L'Initiation*, gecit. in Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op. cit.*, blz. XVII; de volgende qualificaties zijn verder ook uit dit boek geciteerd.

[13]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. XII. (Saint Martin is *nimmer* grootmeester der Martinisten geweest, *evenmin* als Eliphas Lévi; dat is een fabeltje van Papus, om aan zijn particuliere „Vrijmetselarij", het z.g. Martinisme, grooter luister en een schijn van echte filiatie te geven!)

is in staat uit te drukken, wat voor een autoriteit en een „kei" Eliphas Lévi op dat gebied toch wel geweest zou zijn.

Luisteren wij echter naar het verhaal, waarin een biograaf de Maçonnieke wederwaardigheden van Eliphas Lévi vertelt : „Op aandrang van zijn vrienden, Ch. Fauvety en Caubet, die allebei tot het Groot-Oosten behoorden, liet Eliphas Lévi zich als Vrijmetselaar opnemen. Hij werd op 14 Maart 1801 ingewijd in de Loge „Rose du Parfait Silence", waarvan Caubet Eerbiedwaardige was. De ceremonie had plaats in tegenwoordigheid van een zeer groot aantal Broeders.

„In zijn „discours de réception", legde Eliphas Lévi, tot groote verbazing van het weinig tot het paradoxale geneigde gehoor, de navolgende verklaring af :

„Ik kom in uw midden de verloren gegane overleveringen terug brengen, de juiste beteekenis van uw teekens en van uw emblemen, en dientengevolge, u het doel wijzen waarvoor uw organisatie werd opgericht". [14])

„Vervolgens trachtte hij zijn bonds-genooten te bewijzen, dat het Maçonnieke symbolisme aan de Kabbalah ontleend was. Het was vergeefsche moeite. Men geloofde hem niet." [15])

Op 21 Augustus daaraanvolgende, terwijl bovendien de Loge haar werkzaamheden eenige maanden gestaakt had, zoodat de deelname van Eliphas Lévi aan haar

---

[14]) (Caubet, *Souvenirs (1860-1889)*, (1893), p. 4 : Noot van P. Ch.). Eliphas Lévi had dan ook het jaar te voren, in zijn *Histoire de la Magie*, (1860), verklaard : „Ofschoon wij van niemand, dan van God en van onzen arbeid, de Inwijding ontvangen hebben, beschouwen wij het geheim der Hooge Vrijmetselarij als het onze." (blz. 406).

[15]) Paul Chacornac, *op. cit.*, blz. 191-192.

werkzaamheden niet veel om het lijf gehad kan hebben, ontving hij den Meestergraad. Een maand nadien sprak hij een groote rede uit over de *Mysteriën der Inwijding* en toen daarna een der Broeders, L. M. Ganeval enkele opmerkingen wilde maken over hetgeen door hem gezegd was, protesteerde Eliphas Lévi en verliet hij de bijeenkomst, om er nooit meer in terug te keeren. Omdat hij weigerde verder aan de bijeenkomsten deel te nemen, werd hij, zonder verdere formaliteiten, als lid geschrapt ! [16])

Alles bij elkaar bestaat de maçonnieke carrière van Eliphas Lévi dus uit een periode van 14 Maart tot einde September 1861, in totaal *zeven maanden* (waarbij er drie zijn, gedurende welke de Loge gesloten was) en waarvan alles wat uit die periode bekend is, nu niet uitwijst, dat hij het met de „Vrijmetselarij" eens was, noch deze met hem ! Hij beschouwde haar als een middel, om zijn ideeën te verwerkelijken, en zoodra er tegenkanting komt, loopt hij weg. En dat is dan alles, waarvoor men hem qualificaties geeft, alsof hij wel de Opperste Leider en Hoogste Autoriteit van dat genootschap is geweest ! Hij heeft, integendeel, niet de minste autoriteit inzake Vrijmetselarij en overal waar hij zich over die organisatie uitspreekt, teekent hij er een beeld van, zooals hij dat in zijn verbeelding zag

[16]) *Ibid.* blz. 200-201. Zelf geeft hij, als reden voor zijn uittreden uit de Vrijmetselarij, op : „. . .ik heb opgehouden Vrijmetselaar te zijn, omdat de door den Paus geëxcommuniceerde Vrijmetselaars, meenden het Catholicisme niet meer te moeten tolereeren ; ik heb mij dus van hen afgescheiden, om mijn gewetensvrijheid te behouden en om mij niet te vereenzelvigen met hun represaille-maatregelen, die wellicht te verontschuldigen, zoo niet billijk, zijn, maar die zeer zeker inconsekwent zijn ten opzichte van het wezen der Vrijmetselarij, de verdraagzaamheid tegenover alle godsdiensten." (*Le Livre des Sages*, (1911), blz. 9. Ook gecit. in Paul Chacornac, *op. cit.*, blz. 201.) Hij dicht zich dus een mooiere rol toe !

en meende dat ze moest zijn, doch metterdaad *niet* was: zooals zijn eigen ervaring als Vrijmetselaar bewijst. Een bewering als „...de hooge Vrijmetselarij, dat wil zeggen... het genootschap der in de Kabbalah ingewijden" [17]) of: „De groote kabbalistische vereeniging, in Europa bekend onder den naam van Maçonnerie..." [18]) is dan ook fantasie, gelogenstraft door zijn eigen wedervaren in de Loge en typeerend zoowel voor zijn onbegrip inzake Vrijmetselarij als inzake Kabbalah!

Overigens, in zijn uitlatingen over andere dingen dan Vrijmetselarij, als schrijver over „magie", „kabbalah" en „inwijding", is hij geenszins niet aan te halen, als getuigenis van „gezaghebbend Maçonnieke zijde". Uitspraken als „Toch, meent de Vrijmetselarij, zal haar tijd komen.... In quasi-profetische taal,... kondigde Eliphas Lévi dit fata-morgana aldus aan: ....(volgt citaat)" [19]) zijn, in geen enkel opzicht, te beschouwen als een weergave van de Maçonnieke opvattingen.

Maar hoe komt het dan, zal men zich afvragen, dat die citaten zoo uitstekend passen in een betoog, als de heer van Term e.a. opzetten, zoodat zij zelfs de „sleutel-plaatsen" van hun boeken zijn, waardoor, op essentieele plaatsen, de hiaten aangevuld, conclusies gesteund en redeneeringen versmolten moeten worden? Hier hebben wij te doen met de „kunst van citeeren", van vervalschen zelfs, indien het gebruik van een citaat, in gehéél andere beteekenis dan die, welke het in het origineele verband heeft, vervalschen genoemd

---

17) Eliphas Lévi, *Histoire de la Magie*, (1922), blz. 33
18) *Ibid.*, blz. 399.
19) Jac. P. van Term, *Van Heidendom, op. cit.*, blz. 575.

moet worden. [20]) Als voorbeeld het slot-citaat uit *Van Heidendom tot Paganisme,* dat luidt: „Dan zal er in den hemel eene poort opengaan, en de berg van Golgotha zal er de drempel van wezen, en voor deze poort zal de menschheid met verbazing het stralend Kruis zien, bewaakt door den Wandelenden Jood, die zijn reisstaf ten gronde zal hebben gelegd, en door de Sphinx, die hare vleugelen zal uitspreiden, en wier oogen zullen schitteren van verwachting, als wilde ze een nieuwe vlucht nemen en van gedaante veranderen". Dat zou dan zijn, volgens de heer van Term: „het symbool van het eindstreven der Vrijmetselarij: Jodendom, Kruis en Heidendom vereenigd in ééne triade. — Een Heidendom in herboren vorm. — Het Neo-Paganisme."

Op de eerste plaats, vermeld schr. noch bij dit citaat noch bij de beide voorafgaande, dat zij kleine stukjes zijn, die in het origineel deel uit maken van een gefantaseerde „samenspraak" tusschen het Kruis, de Wandelende Jood en de Sphinx, die *acht bladzijden* lang is. De Sphinx, die als samenvatting van de antieke wijsheid wordt voorgesteld, heeft heel de wereld afgezworven, nergens rust kunnen vinden en houdt stil onder het Kruis. Ook Ahasverus zal, als hij uitgezworven is en nergens rust gevonden heeft, daar aankomen. Zij houden een toespraak en stellen vragen. Het slot er van, begint met de beschrijving, die in bovenstaand citaat gegeven is, en dan volgt: „En de

[20]) Wij noteerden als zoodanig de citaten *Van Heidendom, op. cit.,* blz. 83, 100, 103, 107, 259, 564 (2 stuks), 565, 566, 575; *Driehoek, op. cit.,* blz. 49-50, die door inkorting van essentieele deelen het tegendeel zeggen van wat de volledige tekst aanduidt. Men vergelijke slechts, door invulling van de stippeltjes, het gebodene met het origineel.

Sphinx zal, op de door het Kruis gestelde vraag (Wat is God?), antwoorden, zeggende: God is die door de beproeving zijner kinderen het kwade overwint, die de smart toelaat, omdat hij er in zichzelf het eeuwige geneesmiddel voor heeft; God is die is en voor wie het kwade niet is. — En het Kruis zal op het raadsel der Sphinx (Wat is de mensch?) antwoorden: De mensch is het kind van God, dat onsterfelijk wordt door te sterven, en dat zich door een geestelijke en zegevierende liefde bevrijdt; de mensch moet lief hebben om te kunnen leven en kan niet beminnen zonder vrij te zijn; de mensch is het kind van God en van de Vrijheid". En die vrijheid wordt als volgt nader bepaald: „De betrekkelijke al-mogendheid van den wil, bekrachtigd door het Woord, maakt alleen de menschen werkelijk vrij". [21]) Dat is het tegendeel van Paganisme en de Parijsche kerkelijke censuur wist wel wat zij deed, toen zij mede het onderhavige werk, vrij sprak van „ketterij en goddeloosheid"! Alleen door de gedachten van Eliphas Lévi te verminken, kan men van hem een „paganist" maken.

Elders wordt geciteerd: „Wij willen", schreef Br.∴ Eliphas Lévi, „gelijk Juliaan den Tempel herbouwen" [22]) en dat ééne citaat moet als bewijs dienen, dat de Maçonnieke tempelbouw louter een symbool is voor de materieele wederopbouw van den tempel, van de „Joodsche Wereldheerschappij". Maar.... Eliphas Lévi bedoelde met die uitdrukking heel iets anders. Zij staat in het „voorwoord" van zijn boek en hij wil er mee aangeven... dat *zijn boek*, en anders niets, die

---

[21]) Eliphas Lévi, *Dogme et Rituel de la Haute Magie*, (1930), blz. 54-62.
[22]) Jac. P. van Term, *Driehoek, op. cit.*, blz. 83 en 215.

weder-opgebouwde tempel zijn zal. Hij gebruikt het, om in een beeld uit te drukken, wat hij in zijn boek verwerkelijken wil. En die „Tempel" heeft, volgens hem, twee zuilen, de eene stelt de Christelijke Godsdienst en de andere de Philosophie en Wetenschap voor. Hij wil deze beide verzoenen en op die beide zuilen zijn nieuwe „tempel" bouwen, die „een universeele oplossing voor alle problemen geeft", en die tempel is dan zijn *Dogme et Rituel de la Haute Magie.* [23]) De juiste typeering hiervoor, gaf de Parijsche kerkelijke censuur, die het werk *extravagant* noemde : en inderdaad moet men het zoo noemen, het is een werk, zooals alle werken van Eliphas Lévi, dat uit zeer veel fantasie, gepaard aan een vlotte schrijftrant met een rijkelijk vloeiende beeldspraak, — en uit zeer weinig reëele gegevens, bestaat. Het is een typeerend product der literaire Romantiek van dien tijd en heeft geen enkele „wetenschappelijke" waarde.

Daarmede bedoelen wij, dat géén der uitlatingen van den auteur te vertrouwen is. Zijn „tempel" der „Hooge Magie", maakt op het eerste gezicht, den indruk een enorme belezenheid en een schat van parate kennis te belichamen. Maar, bij nader inzien, blijkt dat alles vaag en onbetrouwbaar te zijn. Het eenige interessante aan zijn werken, zijn de plaatsen, waar hij zijn eigen inzicht, in verschillende zaken, weergeeft. Maar waar hij schijnbaar de meening van anderen weergeeft, geeft hij.... óók zijn eigen inzicht weer ! Zelfs wat hij rechtstreeks als „vertalingen" voorstelt, zijn uiterst individualistische parafrazen. Hij is dan ook, door iemand die zelf ook met voorbehoud te lezen is, genoemd : „de meest onveilige van alle uiteenzetters van Kabba-

[23]) Eliphas Lévi, *op. cit.,* blz. 99-101.

lisme" [24]) Hij spreekt bijvoorbeeld, van de 38 Kabbalistische dogma's, zooals die te vinden zijn in de collectie van Pistorius. Het zijn er geen 38, maar 48. Hij geeft ze, als een soort samenvatting van heel de Kabbalistische literatuur, terwijl het een polemisch werk is, grootendeels tegen de Joden gericht. Men vergelijke zijn „vertaling" der „Kabbalistische Conclusies" van Pic de la Mirandola, met de origineelen! [25]) Zijn „Kabbalah" berustte grootendeels (zooals alles bij hem), op *fantasie* en als wij alle dwaasheden, die hij er over gedebiteerd heeft, zouden moeten releveeren, dan zouden wij bijna iedere bladzijde uit zijn boeken moeten behandelen! [26])

Hij is, kortweg, een auteur, die, in geen enkele materie, dienen kan om iets te „bewijzen": hij was noch Vrijmetselaar, noch Kabbalist, noch Magiër, maar een artiest met veel te veel fantasie om de feiten en de werkelijkheid te eerbiedigen. Hij schreef romans, ook al dragen die de plechtige titel van *Dogme et Rituel de la Haute Magie, Histoire de la Magie, La Science des Esprits, Clef des Grands Mystères*, enz. Zijn fantasie werd aangetrokken door het ongewone, het extravagante, het geheimzinnige en aan het mengsel, uit de wonderlijkste bronnen opgebouwd, gaf hij den naam

---

[24]) A. E. Waite. *The Doctrine and Literature of the Kabalah.* (1902), blz. 477. Waite is, in het algemeen, een serieus werker, die in zijn weergave van feiten en bronnen en in zijn historieschrijving, te vertrouwen is, maar zijn begrips-vermogen is te rationalistisch-beperkt om in zake doctrineele verklaringen een veilige gids te kunnen zijn.

[25]) Zooals Waite, *op. cit.*, blz. 334-344, gedaan heeft.

[26]) Verschillende voorbeelden geven, met grondige critiek, Paul Vulliaud, *La Kabbale Juive*, (1923), II, blz. 313 e.v. 323, 326; Waite, *op. cit.*, blz. 19-21; 334 e.v. 354 e.v., 366, 396-408, 477, enz. Aan hen ontleenden wij verschillende gegevens betreffende het voorgaande, doch niet dan na ze geverifiëerd te hebben.

van „Kabbalah". Het is alleen maar jammer, dat zoo iets au-sérieux genomen wordt; dat het een voortzetting heeft gevonden in het moderne Occultisme en tot een werkelijk „besmettelijke ziekte" is uitgedijd. Dat bederft eenigermate de vroolijkheid, waarmede zijn boeken anders gelezen zouden kunnen worden, door degenen, die met de zaken, waarover hij schrijft, „werkelijk op de hoogte" zijn!

Besluit

Uit de voorgaande hoofdstukken blijkt, dat de opvattingen over „Vrijmetselarij" en over „Jodendom", zooals die onzen tijdgenooten eigen zijn — zowel eenerzijds algeheele verguizing, als ook anderzijds verblinde verheerlijking er van — in *geen enkel opzicht* met de werkelijkheid overeen komen. Duidelijk zal het thans wel zijn, door de vele weerleggingen van onjuiste beweringen, dat de gangbare generalisaties niet slechts op verkeerde grond-begrippen gebaseerd zijn, maar dat ook héél de machinatie van teksten en redeneeringen waarmee zij overeind gehouden worden, ten toets van een zakelijke beoordeeling niet kunnen verdragen. Het gevolg van dat alles is dan ook een reusachtig misvormd beeld, dat in werkelijkheid slechts een versluiëring en maskeering van de *werkelijke* destructieve krachten en strevingen beteekent en dat fataal is voor het wel-zijn der Europeesche wereld.

Op de allereerste plaats zijn dus de distincties, waarop wij telkens, in de voorafgaande hoofdstukken, gewezen hebben, scherp en nadrukkelijk te handhaven : eenerzijds is er de Vrijmetselarij en is er het Jodendom, in hun ware en eigen wezen, in hun traditioneele orthodoxie, — en anderzijds zijn er moderne Joden en Vrijmetselaars met hun eigen individualistische opinies en strevingen. Tusschen deze bestaat geen enkele overeenkomst of gemeenschap ; de moderne ontaardingsverschijnselen zijn (even-

min als de oudere!) géén voortbrengsel van dergelijke traditioneele doctrines of instellingen, doch zij zijn het product van een stuurloos individualisme en kunnen slechts vergeleken worden met een woekerplant, die een sterke boom omgroeit, verstrikt, er de levenssappen uitzuigt en ten ondergang voert. En wie wil de boom aansprakelijk stellen, voor de krachten en vruchten, die de hem verstikkende woekerplanten voortbrengen?......

De vereenzelviging van het eene met het andere is onjuist en verwarrend; het is zelfs een twee-snijdend zwaard, waardoor èn ontaarding, èn traditioneele waarden, tegelijkertijd bedreigd worden! Het leidt tot algeheele vernietiging van alle traditioneele waarden, die nog in de Europeesche wereld huizen, die van het Christendom zèlf incluis. Het is ons dan ook een raadsel, waarom zulk een onzinnige en verwarring-scheppende vereenzelviging wordt doorgevoerd, door degenen, die voorgeven traditioneele waarden te willen redden of verdedigen. Want het is in geen enkel opzicht noodig, noch ter verdediging van het traditioneele aspect dezer dingen, noch ter bestrijding van de ontaardingsverschijnselen die er rondom woekeren .Er is toch, uit de geschiedenis der negentiende en twintigste eeuw méér dan voldoende materiaal op te diepen, om de activiteit van bepaalde stroomingen, groepen en organisaties op vernietigende wijze te documenteeren.

Maar hier werkt, ondanks de vele „goede bedoelingen", de moderne tijd-geest, waarover wij het in onze vorige hoofdstukken reeds herhaaldelijk gehad hebben, en waarover wij, ten besluite en als coördinatie van het geheel, nog een en ander hebben te zeggen. Wij hebben immers het veel gebruikte verhaaltje, dat Vrijmetselarij en Jodendom de bron en de aandrift van dezen tijdgeest

zouden zijn, op gedocumenteerde wijze verworpen en de vraag is dus : waar is die bron en die aandrift dan wel te zoeken ?

Het zou ons veel te ver voeren, moesten wij hier een breede uiteenzetting geven over de gronden der moderne ontaarding, de wetmatigheid, die in haar verloop is te onderkennen, de vormen waarin zij in verschillende tijdperken verschijnt en de vertakkingen waarin zij ageert. Wij kunnen hier slechts enkele belangrijke punten aanstippen en zeer kort aangeven, waar men te zoeken heeft, als men de *werkelijke* drijfkrachten ontdekken wil.

De strijd tusschen orde en wan-orde, tusschen het Licht en de Duisternis, tusschen de Waarheid en de Leugen, of hoe men het noemen wil, is zoo oud als de menschheid zelf. De geschiedenis is, indien zij goed verstaan wordt, een beeld van dezen gigantischen strijd, die onder allerhande verschijningsvormen en in velerlei aspecten tot uiting komt. Het Oude Testament (om juist dat hier als voorbeeld aan te halen) geeft er, in haast ieder hoofdstuk, voorbeelden van. De geheele geschiedenis der Joden is er eene van heen en weer slingeren tusschen onderwerping aan de Wet en verwaarloozing der Wet voor eigengereide humanistische drijfveeren. De plaatsen in de *Torah*, waarin Israël daarom gekastijd en met vervloeking gedreigd wordt, zijn zóó talrijk, dat zij een der treffendste bewijzen leveren voor het feit, dat de Joodsche traditioneele doctrine geenszins solidair is met de Joodsche ontaardingen, doch dat deze juist de „breidel" is, waardoor de Joden gelouterd en geregeerd dienen te worden.

Zoo wordt héél de geschiedenis der menschheid beheerscht door een twee-voudige kracht, die in verschil-

lende vormen tot uitdrukking komt, en die men zeer algemeen als eenerzijds kracht tot Orde, Eenheid, Harmonie, concentratie, en anderzijds kracht tot ordeloosheid, veelheid, chaotische versnippering, verstrooïng noemen kan: een middelpuntzoekende en middelpuntvliedende kracht. Voor de Europeesche wereld verschijnen deze twee-ledige krachten, sedert de invoering van het Christendom, als eenerzijds het Christendom en anderzijds het humanisme; eenerzijds het Christendom, belichaamd in de Kerk, als de geestelijke, behoudende, ordende, concentreerende en hierarchiseerende kracht en anderzijds het humanisme, als de materieele, ontbindende, verbrijzelende, verstrooiende, individualiseerende en rationaliseerende kracht.

De Middeleeuwsche beschaving nu, was een essentieel-Christelijke beschaving: een beschaving, waarin het Christendom de vormende en ordenende en leidende kracht was en waarin, ook al zijn er nog zoo veel partieele en individueele afwijkingen en fouten aan te wijzen, de algemeene en overheerschende geestesgesteldheid Christelijk was. De moderne Europeesche beschaving daarentegen is een essentieel-humanistische beschaving, een langzame ontbinding van de Middeleeuwsche Orde door de destructieve, ontbindende en drijvende kracht van het individualisme, zoodat het karakteristieke voor den modernen tijd is: het amorphe, vervloeiende, steeds in beweging en beroering zijn, gedreven door duistere en ongeregelde instincten.

Datgene, wat als ontbindende factor in de Middeleeuwsche beschaving gewerkt heeft, zoodat het tenslotte, toen de tijd gekomen was, deze Christelijke Orde verbreken kon, is dan ook metterdaad het humanisme geweest en speciaal het humanisme, zooals dat in de La-

tijnsche decadentie belichaamd is geworden. Het zoogenaamde humanisme der Renaissance is immers niets anders, dan een absorbeeren van de Klassieken in hun onbeduidendst, oppervlakkigst en sentimenteelst aspect. De Klassieken en hun geest waren reeds lang dood en vergaan. Wat er aan waardevolle elementen, die nog levenskracht en beteekenis hadden, bij hun ondergang nog aanwezig was, was door de Kerkvaders en door de Middeleeuwsche beschaving geabsorbeerd. Het levende, belangrijke en geestelijk-waardevolle uit de Klassieken was opgegaan in de Middeleeuwsche mentaliteit. In de dertiende eeuw nog had een geweldige transformatie en absorptie van het Aristotelisme plaats, hetgeen in de Scholastiek tot afsluiting is gekomen. Dat is er een voorbeeld van hoe de Klassieken, in het beste wat zij geven konden, in de Christelijke beschaving opgenomen werden ; — hoe zij een vormende en bevruchtende factor konden zijn.

Maar daarnáást echter zijn er reeds voorbeelden, die aanwijzen, hoe diezelfde Klassieken, vanwege hun humanistische factoren, ontbindingsfactor kunnen worden. En ook inderdáád worden : het Averroïsme en het Nominalisme zijn er twee voorbeelden van. Vooral het nominalisme is een factor van belang bij de ontaarding der Middeleeuwsche Christenheid : de invloed van Ockam op Philips de Schoone is bekend, de invloed van het nominalisme op Luther evenzeer, — en getuigt de grenzelooze overschatting van het ijdele slag-woord, van de demagogische fraze, die zoo karakteristiek is voor de moderne wereld, niet tot op onze dagen van de enorme invloed van datzelfde nominalisme ?

Een andere bron van humanistische ontaarding, door middel van Klassieke invloeden, is te zoeken in het Ro-

meinsche Recht. Het zijn de Juristen rondom Philips de Schoone, die hem de „argumenten" leveren in zijn strijd tegen de Kerkelijke macht en die aldus aan de bakermat staan van het Koninklijke absolutisme en van het moderne nationalisme. En héél de strijd, die, vanaf die dagen, gevoerd is tusschen de Kerk en de Staat, tusschen Pausen en Vorsten, tusschen geestelijk gezag en eigengereide materieele macht, tusschen universeele hierarchie en individualistisch étatisme, is een strijd, waarbij eenerzijds de Kerk op het Christelijke Canonieke recht steunde en waarbij anderzijds de Staatsmachten zich op het humanistische Romeinsche recht stoelden. Met Philips de Schoone neemt de „moderne" tijd dan ook een aanvang!

En later, in de tijd der zoogenaamde Renaissance, die in werkelijkheid de dood voor zeer vele dingen beteekende, worden de Klassieken louter op humanistische wijze gelezen en worden zij een soort contra-gezag tegen het gezag der Kerk. De klassieken waren, zooals reeds gezegd, dood; de Christenheid had hun levende inhoud in zich opgenomen, maar in hun dood schijnen zij zich nog te verheffen en worden zij een factor ter ontaarding van de Europeesche wereld. Het is dan een louter „literaire" herleving: een archeologische werkzaamheid. Teksten en voorwerpen worden uit het stof der eeuwen opgedolven en aan deze doode voorwerpen meent de Renaissancistische mensch een deel van zichzelf te herkennen. Zij zijn hem louter object tot expansie van zijn eigen individualiteit, zij zijn hem slechts voorwendsel tot verwerping van de transcendentale Christelijke werkelijkheden en voor een onderduiken in een levensvreemd en volkomen kunstmatig en onecht Renaissancisme. Maar het ergste en het aan gevolgen funeste is daarbij,

dat, al is heel dat neo-klassicisme kunstmatig en valsch, het opkomende humanistische individualisme dat er onder verscholen ligt, inderdaad echt en agressief is. Dat blijkt allerduidelijkst, zoodra de verschillende verschijningsvormen van Protestantisme, die de pseudo-religieuze begeleidingsverschijnselen van het humanisme zijn, losbreken. En dat humanistische individualisme zal de drijfkracht en de bron zijn voor de vorm van collectieve ontaarding, die men de „moderne beschaving" noemt.

Dáár nu heeft men deze te zoeken, en Jodendom noch Vrijmetselarij spelen hierin een rol. Ook in het Jodendom hebben deze klassieken invloed uitgeoefend, voornamelijk in Spanje en Zuid-Frankrijk, maar zij leidden ook daar eenerzijds tot een Maïmonides, wiens werk in het Jodendom eenigermate te vergelijken is, met dat van St. Thomas in het Christendom, anderzijds tot verheidensching, door de Joodsche orthodoxie resoluut veroordeeld en vervloekt. Ook de Joden zelf zijn hier slachtoffer van het Klassicistische humanisme, maar de invloed daarvan wordt door hen zóó grondig geweerd, dat zij slechts als een voorbijgaande episode aandoet, die klaarblijkelijk geen diepe sporen heeft achter gelaten, — totdat zij, ten tijde der Fransche Revolutie, in des te fataler mate door het humanisme worden aangepakt.

Wij noemen hier weer de Fransche Revolutie : ook deze is geenszins een product van Vrijmetselarij of Jodendom, maar een rechtstreeksche consequentie van de opstand, die met Philips de Schoone een aanvang nam. Zoodra „de Staat", niet meer volkomen in het Christendom wortelt, de effectieve opperhoogheid van het Kerkelijke gezag ontkent en volgens humanistische begrippen zich zelf tot norm en wet is, is de ontaarding ingezet. De normale toestand is die van de suprematie van

het geestelijk gezag, van de geestelijke stand. De eerste stap der ontaarding is de suprematie der tijdelijke macht, van koning en adel. De tweede faze der ontaarding is de suprematie van het burgerdom, die door de Fransche revolutie is tot stand gebracht en de derde fase is de suprematie van de derde stand : de „dictatuur van het proletariaat". En de éérste stap, die van Philips de Schoone dus, is het *begin* van deze *hééle* ontwikkeling !

De philosophen nu, die in de achttiende eeuw, de groote stoot tot de Revolutie geven en haar mentaal voorbereidden, zijn geen van allen Joden, noch erg vriendelijk voor hen : men leze Voltaire's uitlatingen over de Joden slechts. Zij zijn ook géén van allen Vrijmetselaar geweest, in den tijd dat zij hun philosophie opbouwden : die welke, zooals Voltaire, Vrijmetselaar geweest zijn, werden dat pas op hun ouden dag, toen hun stelsel reeds geheel en al was uitgewerkt en hun meeste werken gepubliceerd. Deze zijn dan lid van één Loge : *Les Neufs Soeurs* in Parijs, die in de laatste jaren, welke de Revolutie voorafgaan, een soort philosophen-loge was. Maar hun werken en hun stelsels verschillen tot in den grond van datgene, wat de Maçonnieke doctrine genoemd kan worden ; — verschillen evenzeer van alle overige publicaties, die uit het Maçonnieke milieu van dien tijd voortkomen. Het is dan ook absoluut niet te bewijzen, dat deze philosophen iets van de Vrijmetselarij geleerd hebben, dat zij dachten en schreven onder haar invloed : integendeel, deze philosophen brachten hun destructieve opvattingen in de Loge over en zij zijn te beschouwen als de eerste dragers, in het Maçonnieke milieu, van het vergif, waarvan de negentiende eeuw zulk een trieste ontplooïng te zien zal geven. Maar Joden en Vrijmetselaars zijn, in dat opzicht, hun eigen doc-

trines ontrouw en louter één der exponenten van de humanistische, individualistische, protesteerende mentaliteit. Zij zijn, als zoodanig product van een dieper-liggende kracht en het is deze kracht, waar het hier op aan komt.

In de negentiende eeuw komt er een duidelijke teekening in de verschillende moderne strevingen en bewegingen. Zij wijzen duidelijk op een zekere planmatigheid en doelbewustheid bij de ontaarding, op een zekere „occulte" coördinatie van alle, schijnbaar nog zoo tegenstrijdige en aan elkander vijandige stroomingen. Het is klaarblijkelijk de voltrekking van een duisteren „wil", die per sé anti-traditioneel is en waarvan de chaos der moderne wereld een manifestatie is. Deze zoogenaamde „vooruitgang" in destructieve beginselloosheid, leidt tot iets, wat men het omgekeerde van de Middeleeuwsche Christenheid kan noemen, een anti-Christenheid : het zuiver-geestelijke primeert er niet, maar de brute macht; de hierarchie, eene uit de metaphysische Beginselen ontwikkelde Orde, is de „norm" niet meer, maar de „gelijkheid", de „vrijheid", de „volkswil" ; de contemplatie, de zuiver-intellectueele kennis, is niet meer het hoogste en het doel der beschaving, maar de mechanische arbeid, de materieele productie... De voorbeelden van zulk een omkeering van alle waarden, waarin alles gelaïciseerd, genaturaliseerd en verminkt wordt tot precies het tegendeel der Middeleeuwsche werkelijkheid, liggen voor het grijpen. Wat toen geminacht werd of de lagere plaatsen in de hierarchie in nam, heerscht thans oppermachtig en geldt als het hoogste; — wat toen als hoogste goed en beginsel van alles gold, is nu aan ver-

achting en verguizing prijs gegeven. En de verwezenlijking van dit drogbeeld, waarvan de zoogenaamde „Protocollen der Wijzen van Sion" [1]) een sinister, maar geheel „logisch" beeld geven, is voorwerp van een pseudo-messianisme, dat gericht is op een „rijk der toekomst", waarin die gruwzame ontaarding verhuld wordt achter een vale en vooze begeestering voor een nieuwe wereld, een nieuw rijk, een aardsch en sociaal-economisch „paradijs". Joden en Vrijmetselaars spelen hierbij, in werkelijkheid, een rol als ieder ander: het zijn slechts pionnen en marionetten, — een ander is het, die aan de touwtjes trekt, ook al merken zij het zelf niet en schijnen zij nog zoo autonoom en welbewust te zijn.

---

[1]) Deze „Protocollen" zijn geenszins een „Joodsch" programma, maar zij zijn de uitdrukking van een veel algemeener en wijder streven, van de „moderne mentaliteit" in het algemeen, waarvan men de verwezelijking om zich heen kan waar nemen. Als zoodanig „document" zijn zij niet zonder waarde; — het is alleen maar jammer, dat men er indertijd, vanwege antisemitische propaganda, een fabuleuze Joodsche oorsprong aan heeft toegedicht en de rol der Joden heeft aangedikt. Men leze ze dan ook zoodanig, dat men overal voor „Joden" een algemeener term substitueert, zooals „leiders", „heerschers" of „machthebbers", die dan van allerhande schakeering en ras kunnen zijn.

Overigens zij, over den „oorsprong" van dit boekje, opgemerkt, dat het heelemaal niet noodig is, te veronderstellen, dat het een soort „program" is, aan de een of andere duistere organisatie ontstolen. Het kan heel goed van a tot z gefabriceerd zijn door een of andere handige agitator, aangezien in den tijd van het ontstaan heel goed te zien was, welke richting de Europeesche wereld uitging en van welken aard haar verwerkelijkingen zouden zijn: om deze „Protocollen" te schrijven was slechts noodig, de tendenzen der negentiende eeuw scherp te observeeren en dan rigoureus, consequent en logisch door te denken. Uit de zelfde periode stammen trouwens tal van andere werken (o.a. zekere Pauselijke Encyclieken en veroordeelingen), waarin op de mogelijkheid van zulk een ontwikkeling gewezen wordt en haar gevaar gesignaleerd. Maar het is karakteristiek voor de moderne mentaliteit, dat dergelijke waarschuwingen geen gehoor vinden en dat daarvoor noodig is den vorm eener mystificatie, zooals die, waarin de „Protocollen" gekleed werden...

Mundus vult decipi, de wereld wil bedrogen worden, dat is het grond-idee waarop dit alles drijft en degenen, die schijnbaar „leiders" zijn, zijn daarbij meerendeels de eerste slachtoffers: blinden, die blinden leiden...

Samenvattend moeten wij dus constateeren: dat de ontaarding der moderne wereld veroorzaakt wordt door het *humanisme*. In eerste instantie is het de Klassicistische invloed, welke hulpmiddel is tot penetratie van dit humanisme. Vervolgens dringt dit, onder allerlei vermommingen en verschijningen, zooals de godsdienst, de politiek, de kunst, de wijsbegeerte, de wetenschap, enz. in steeds versneld tempo, verder en verder door. Met de Fransche Revolutie tast dit humanisme ook Joden en Vrijmetselaars aan, die in de negentiende eeuw op hun beurt een expansieve en agressieve factor worden, bij de humanistische verwording der moderne wereld. En wil men deze verwording bestrijden, dan zal men haar bron en aandrift, haar oorzaak en drijfkracht dienen te bestrijden: *de humanistische anti-traditioneele mentaliteit*.

Al het overige, wat dáár niet op gebaseerd is, is slechts een loos gebaar, dat enkel wat oude verschijnselen opruimt en plaats maakt voor nieuwe (en erger!) ontaardingsverschijnselen! Gevechten tegen windmolens zal de moderne wereld niet uit de „crisis" redden: de wind blijft waaien, behoudt zijn kracht en zijn activiteit, ook al zijn alle windmolens met den grond gelijk gemaakt en ziet men geen draaiende wieken meer!

Inhoud

Vrijmetselarij

